

Jarðræktarlögin nýju (1936)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (Íslandssafn).

Á stafrænu eintaki er ekki eftirmáli ritaður af Hermanni Jónassyni (1896-1976)

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

343.076

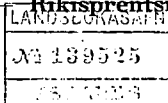
Jar.

Jarðræktarlögin nýju

Gefið út af landbúnaðarráðuneytinu

Reykjavík 1936

Ríkisprentsmiðjan Gutenberg

Jarðræktarlög.

(Samþykkt á Alþingi 8. maí 1936).

I. KAFLI

Um stjórn ræktunarmála.

1. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefir á hendi æðstu stjórn allra ræktunarmála.

2. gr.

Búnaðarfélag Íslands hefir á hendi umsjón með framkvæmd þeirra ræktunarmála, sem lán eða styrkur er veittur til samkvæmt lögum þessum, enda sé skipulag þess og starfsreglur í samræmi við ákvæði laganna.

Meðan Búnaðarfélag Íslands fer með mál þessi, skal val búnaðarmálastjóra bundið samþykki landbúnaðarmálaráðherra.

3. gr.

Störf þau, sem Búnaðarfélagi Íslands eru falin í lögum þessum, annast búnaðarmálastjóri með aðstoð ráðunauta og trúnaðarmanna í samráði við stjórn félagsins.

Greini búnaðarmálastjóra og stjórn félagsins á um þau mál, er félagið fer með í umboði ríkisvaldsins, má skjóta ágreiningsatriðinu til landbúnaðarráðherra, er fellir fullnaðarúrskurð um málið.

4. gr.

Hvert búnaðarsamband ræður trúnaðarmann (og fleiri en einn, ef nauðsyn krefur) í samráði við búnaðarmálastjóra, er hafi á hendi leiðbeiningar, mælingar, skýrslugerð og eftirlit með þeim framkvæmdum, sem styrktar eru samkvæmt lögum þessum, undir yfirstjórn Búnaðarfélags Íslands.

Búnaðarfélag Íslands gefur ráðunautum og trúnaðarmönnum erindisbréf samkvæmt lögum þessum. Búnaðarmálastjóri hefir eftirlit með því, að trúnaðarmenn ræki vel störf sín. Skal hann í því skyni fela ráðunautum Búnaðarfélags Íslands að athuga úttekt og mælingar þeirra umbóta, er styrks njóta, eftir því sem þurfa þykir. Ráðunautarnir skulu gefa skriflega skýrslu um athuganir sínar í hvert sinn.

Telji Búnaðarfélag Íslands, að starfi trúnaðarmanns sé í einhverju ábótavant,

getur það óskað þess, að þegar sé úr því bætt, og ef miklar sakir eru, skal víkja honum frá starfi.

Greiðslur fyrir störf sín fá trúnaðarmenn frá búnaðarsamböndunum, eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur í samráði við þau.

5. gr.

Í hverjum hreppi eða bæjarfélagi skal vera eitt búnaðarfélag. Heimilt er þó, að í hreppi séu tvö búnaðarfélög, ef sérstakar ástæður mæla með því og Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

Stjórn búnaðarfélaga skal skylt að halda skýrslur og reikninga, eftir því sem stjórn Búnaðarfélags Íslands ákveður. Samrit af skýrslum þessum og reikningum skal senda hlutaðeigandi búnaðarsambandi.

6. gr.

Hver sá, er njóta vill styrks samkvæmt lögum þessum, verður að vera félagsmaður í búnaðarfélagi þess hrepps eða bæjar, þar sem hann á lögheimili, og ársfélagi í Búnaðarfélagi Íslands og greiða árlega kr. 3.00 til þess. Hver ársfélagi fær búnaðarblað félagsins endurgjaldslaust. Heimilt er þó, með samþykki Búnaðarfélags Íslands, þeim bændum, er vegna landshátta eiga erfitt með að vera í búnaðarfélagi síns hrepps, að vera í búnaðarfélagi næstu sveitar.

Formenn hreppabúnaðarfélaga annast innheimtu árgjaldsins, og má Búnaðarfélag Íslands halda því eftir af jarðræktarstyrk hlutaðeigandi einstaklinga og búnaðarfélaga.

7. gr.

Kjósa skal til búnaðarþings innan hvers búnaðarsambands 1 fulltrúa fyrir hver 300 félagsmannaatkvæði og auk þess einn fyrir brot úr 300, sé það meira en $\frac{1}{3}$ þeirrar tölu, og jafnmarga til vara. Gildir kosningin til 4 ára. Kosningarrétt og kjörgengi hafa þeir einir, sem eru ársfélagar í Búnaðarfélagi Íslands og lögheimili eiga á hlutaðeigandi sambandssvæði og hafa minnst 20 ha. af landi til eigin afnota. Þeir, er hafa grasnyt af minna landi til eigin afnota en að ofan getur, skulu hafa eitt atkvæði við kosningu þessa fyrir hverja 20 ha. samtals, og velja þeir sér fulltrúa úr sínum hópi til að fara með atkvæði sitt.

Rétt til að bera fram kjörlista hafa minnst félagsmenn með samtals 40 atkvæði, og skulu vera jafnmargir á hverjum lista og kjósa á og jafnmargir til vara. Komi fram fleiri en einn listi, skal hlutfallskosning viðhöfð.

Kosning til búnaðarþings skal jafnan fara fram á aðalfundum hreppabúnaðarfélaganna. Stjórn hlutaðeigandi búnaðarsambands sér um kosninguna. Að öðru leyti fer um framkvæmd kosningarinnar eftir ákvæðum reglugerðar, er landbúnaðarráðherra setur, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

8. gr.

Nú kýs Búnaðarfélag Íslands að hætta umsjón með framkvæmd þessara laga, og skal þá landbúnaðarráðherra sjá um framkvæmd þeirra á þann hátt, sem hann telur bezt henta, unz önnur skipun er þar á gerð.

II. KAFLI

Um styrki til jarðræktar og húsabóta.

9. gr.

Til framkvæmda þeirra í jarðrækt og húsabótum, sem taldar eru í þessari grein, skal greiða styrk úr ríkissjóði sem hér segir (sbr. þó 11. gr.):

I.	a. Þvaggryfjur, alsteyptar	kr. 8.50 m ³
	b. Safnþrær, steypar með járnþaki	— 5.00 —
	c. Áburðarhús, alsteypt	— 7.00 —
	d. Áburðarhús, steyp með járnþaki	— 5.00 —
	e. Áburðarhús og safnþrær úr öðru efni	— 1.50 —
	f. Haugstæði, steyp með steypu undirlagi og 1 m. veggjum	— 3.00 m ²
II.	a. Skurðir, dýpt 1 m. og grynnri	— 1.20 10 m ³
	b. Skurðir, dýpt 1 m. til 1,3 m.	— 1.50 — —
	c. Skurðir, dýpt yfir 1,3 m.	— 2.00 — —
	d. Lokuð grjótræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	— 1.70 10 m.
	e. Viðarræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	— 1.20 — —
	f. Hnausræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	— 0.70 — —
	g. Pipurræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	— 2.00 — —
III.	a. Þaksléttur í nýrækt	— 1.60 100 m ²
	b. Græðisléttur í nýrækt	— 1.40 — —
	c. Sáðsléttur í nýrækt	kr. 2.50 100 m ²
	d. Þaksléttur í túni	— 1.40 — —
	e. Græðisléttur í túni	— 1.25 — —
	f. Sáðsléttur í túni	— 2.00 — —
	g. Matjurtagarðar og sáðreitir, ræktaðir úr óræktuðu landi eða þýfðu túni	— 1.80 — —
	h. Grjótnám úr sáðreitum og túni, aldrei yfir 50 m ² á býli árlega	— 1.00 m ³
IV.	Girðingar um tún og sáðreiti, sem að vörn og varanleik jafngildir minnst 5 strengja gaddavirgirdingu	— 2.00 10 m.
V.	a. Þurrheyshlöður, steypar með járnþaki	— 1.00 1 m ³
	b. Þurrheyshlöður úr öðru efni, með járnþaki	— 0.50 — —
	c. Votheyshlöður, steypar með járnþaki	— 2.50 — —

Þar, sem salerni er ekki á bæ, skal engan styrk veita til áburðarhirðingar, fyrr en úr því er bætt.

Styrkur til hlöðubygginga og áburðarhúsa greiðist ekki nema það sé mælt til styrks það ár, sem verkinu er lokið.

Ekki veitist styrkur út á minni þurrheyshlöðu en að rúmmál hennar sé minnst 50 m³.

Styrkur til haugstæða veitist því aðeins, að til sé nægilega stór safnþró fyrir kúabvag á býlinu.

10. gr.

Af styrk þeim, sem talinn er í 9. og 11. gr., renna 5% til hlutaðeigandi búnaðarfélags, til sameiginlegra félagsparfa.

11. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal halda spjaldskrá yfir jarðræktarstyrk hvers býlis, og skal skrásetja það, er greitt hefir verið síðan jarðræktarlög, nr. 43 23. júní 1923, gengu í gildi. Skrásetning þessi tekur og til þjóð- og kirkjujarða að því er snertir upphæðir þær, er farið hafa til afgjaldsgreiðslu býlanna, og skal telja aðeins þann hluta afgjaldsins, er nemur venjulegum jarðabótastyrk, miðað við þá dagsverkatölu, er jarðargjöldin voru reiknuð eftir. Styrkur sá til jarðræktar og húsabóta, er 9. gr. ákveður, skal þessum breytingum háður:

- a. Býli, sem fengið hefir samtals minna en 1000 kr., greiðist 20% hærri styrkur.
- b. Býli, sem fengið hefir samtals 4000—5000 kr., skal greiða 20% minna fyrir hvert verk.

Býli, sem fengið hefir samtals 1000—4000 kr., skal greiða styrk samkvæmt ákvæðum 9. gr. En býlum, sem fengið hafa fullar 5000 kr. til umbóta, greiðist enginn styrkur. Ákvæði b-liðs þessarar greinar, svo og ákvæði hennar um heildarhámarksstyrk ná þó ekki til nýbýla, sem reist hafa verið á óræktuðu landi á tímabilinu frá gildistöku jarðræktarlaganna frá 20. júní 1923 til gildistöku laga nr. 8 frá 1. febr. 1936, um nýbýli og samvinnubyggðir. Hámarksstyrkur til þessara nýbýla má nema allt að 7000 kr. til hvers býlis, enda hafi þau nýbýli ekki notið styrks samkv. lögum um nýbýli og samvinnubyggðir.

Ekki nær ákvæðið um heildarhámarksstyrk heldur til þeirra búa, er bæjarfélög reka og starfrækt eru vegna þess, að ókleift er sakir erfiðleika og dýrleika að flytja nauðsynlega neyzlumjólk til bæjarins handa íbúunum, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

Hækkunar á styrk þeim, er 9. gr. ákveður, njóti aðeins jarðir samkvæmt skilgreiningu 1. gr. ábúðarlaga, nr. 87 19. júní 1933, svo og nýbýli, sem rekinn er sjálfstæður búrekstur á sem aðalatvinna, að áliti Búnaðarfélags Íslands.

12. gr.

Nú er býli skipt, og ef jarðarhlutarnir verða í sjálfsábúð, erfðaábúð eða í lífstiðarábúð, skiptist upphæð þess styrks, sem býlið hefir fengið, sbr. 11. gr., milli býlanna, eftir mati trúnaðarmanna Búnaðarfélags Íslands. Af styrkupp-hæðinni skal þó draga frá 25%, áður en skipti fara fram milli býlanna.

Séu býli sameinuð í ábúð eins manns, skal leggja saman jarðabótastyrk þann, sem þau hafa notið, og hækka þá tölu um 25%. Þá upphæð, sem þannig er fengin, skal svo leggja til grundvallar við útreikning á framhaldsstyrk fyrir umbætur á býlinu.

13. gr.

Hámarksstyrkur til hvers býlis til byggingar safngryfja og	
haughúsa má nema samtals	kr. 1500.00
og til hlöðubygginga	— 500.00
Hámarksstyrkur á ári til jarðræktar fyrir hvert býli má	
nema allt að	— 800.00

14. gr.

Enginn styrkur greiðist til jarðræktar á landi, sem ætla má, að tekið verði á næstu 20 árum eftir að verkið var unnið til lóða undir hús, fiskreita eða annars þess, sem er óviðkomandi jarðrækt.

15. gr.

Ábúendur þeirra jarðeigna ríkisins, sem ekki eiga kost á ábúð samkvæmt lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, mega vinna jarðarafgjaldið af sér með þeim jarðabótum, sem styrktar eru samkvæmt 9. gr., og reiknast þær þeim til afgjaldsgreiðslu helmingi hærra en nemur þeim styrk, er þeim ella bæri eftir 9. gr.

16. gr.

Nú vinnur ábúandi á jörð, sem er ríkiseign (þjóðjörð eða kirkjujörð) af sér jarðargjöld, sbr. 15. gr., og skal þá telja helming þeirrar upphæðar ár hvert, sem til afgjaldsgreiðslu fer, sem styrk veittan býlinu, ásamt þeim styrk, er ábúandi kann að njóta samkv. 9. og 11. gr., þar til komnar eru til býlisins samtals 5 þús. kr. Úr því fellur heimild ábúanda niður til að vinna af sér jarðargjöld.

17. gr.

Við fasteignamat skal meta, hvað mikið býli hefir aukizt að verðmæti fyrir styrk, greiddan býlinu samkv. II. kafla þessara laga. Skal sá hluti styrksins færður í sérstakan dálk í fasteignamatsbók sem fylgífé býlisins, og þó meðtalinn í matsverði þess samanlögðu. Telst fylgíféð sem vaxtalaust framlag ríkissjóðs til býlisins, og er óheimilt að selja eða veðsetja þann hluta fasteignarinnar, sem matsverði styrksins nemur.

Við sölu jarða skal seljandi leggja fram yfirlýsingu frá Búnaðarfélagi Íslands um, hve mikils styrks býlið hefir notið frá því er lög þessi öðluðust gildi, og skal sú verðaukning, er af styrknum leiðir, sbr. undanfarandi málsg., tilgreind sérstaklega í kaupsamningi.

Seljist býli yfir fasteignamatssverð jarðareiganda, að viðbættu virðingarverði þeirra mannvirkja, er unnin hafa verið á jörðinni frá því er síðasta fasteignamat fór fram, skal verðhækkuninni skipt hlutfallslega eftir verðhæð þeirri, er seljandi á í eigninni, og því verðmæti samanlögðu, sem metið er, að stafi af styrk samkvæmt lögum þessum. Ber seljanda að greiða þann hluta verðhækkunarinnar, er af styrknum leiðir, til hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóðs. Að því leyti sem söluverð jarðar er metið hækka af ástæðum, sem eru óviðkomandi þeim umbótum, er styrkur hefir verið greiddur til, skal sú verðhækkun undanþegin greiðslu til bæjar- eða sveitarsjóðs.

Nú selst jörð fyrir neðan fasteignamatssverð, að viðbættu matsverði umbóta, er gerðar hafa verið frá því er síðasta fasteignamat fór fram, og lækkar þá fylgífé jarðarinnar hlutfallslega.

Að því leyti sem meta þarf við sölu jarða umbætur, er gerðar hafa verið eftir að fasteignamat fór síðast fram, og meta og úrskurða, af hverjum ástæðum verðhækkun stafar, skal slíkt mat framkvæmt af 3 mönnum. Dómkveður sýslumaður eða bæjarfógeti 2 þeirra, en hlutaðeigandi trúnaðarmaður Búnaðarfélags Íslands skal vera oddamaður. Skal matskostnaður ákveðinn í matinu og greiddur af seljanda.

III. KAFLI

Um félagsræktun.

18. gr.

Nú taka menn í félagi land til túnræktar eða garðyrkju og hafa gert samninga um eignarumráð eða leigunot á landinu, svo og samning sin á milli um aðstöðu hvers einstaks félagsmanns til ræktunarinnar, og ber þeim þá jarðræktarstyrkur samkvæmt því, er segir í 19. og 20. gr.

19. gr.

Félög, er samkvæmt samþykktum sínum eru að undirbúa land til stofnunar nýbýla eða samvinnubyggða, skulu njóta styrks fyrir hvern félagsmann samkv. ákvæðum 9. gr. Þegar byggt hefir verið yfir fólk og fénað á þessum löndum, fá félagsmenn viðbótarstyrk samkvæmt ákvæðum 11. gr.

20. gr.

Félög manna í kaupstöðum, kauptúnum eða sveitabörpum, er taka nálægt land til ræktunar og hafa ákvæði í samþykktum sínum, er tryggja það, að hver félagsmaður geti fengið sinn hluta af ræktunarlandinu útskiptan til eigin nota, skulu njóta styrks fyrir hvern félagsmann samkvæmt 9. gr.

21. gr.

Jarðræktarfélag, sem ekki geta heyrt undir ákvæði 19. og 20. gr., skulu njóta styrks innan takmarka laga þessara, ef Búnaðarfélag Íslands mælir með, enda gerir það tillögur í því efni til landbúnaðarráðherra, en hann úrskurðar, hvort styrkur skuli veittur.

22. gr.

Skilyrði fyrir því, að jarðræktarfélag samkv. 19. og 20. gr. geti notið styrks, skulu jafnan vera þau, að félagið sendi Búnaðarfélagi Íslands staðfest eftirrit af samþykktum sínum og samningum þeim öllum, er getur um í upphafi þessa kafla. Getur Búnaðarfélag Íslands skipað fyrir um breytingar á samþykktum eða samningum, ef því þykir ástæða til, enda fellur styrkur niður, ef Búnaðarfélagi Íslands þykir ekki frá þeim gögnum gengið á fullnægjandi hátt.

23. gr.

Verði samningar ekki haldnir um notkun og skipting lands, svo að afnot þess verði með öðrum hætti en upphaflega var ætlað, t. d. að land komist á fárra manna hendur og ef einstakur maður hefir fengið það mikið af landi, að opinber styrkur, er til þess hefir gengið, nemur meiru en heimilt er, að einstaklingur njóti samkvæmt ákvæðum 12., 19. og 20. gr., skal hann endurgreiða ríkissjóði það af styrknum, sem umfram er, og er landið að veði fyrir skaðlausri greiðslu.

IV. KAFLI

Um verkfærakaupasjóð.

24. gr.

Tillag úr ríkissjóði til verkfærakaupasjóðs skal árlega nema kr. 80000.00, er skiptist milli hreppabúnaðarfélaga, að $\frac{2}{3}$ hlutum eftir tölu jarðabótamanna og að $\frac{1}{3}$ hluta eftir tölu félaga í búnaðarfélögunum.

Sú upphæð, sem hvert hreppabúnaðarfélag fær samkvæmt því, skal vera séreign þess.

25. gr.

Tilgangur sjóðsins er að létta undir með bændum, einstökum eða fleirum í félagi, svo og búnaðarfélögum, til að eignast eftirtaldar vélar og verkfæri:

1. Hestverkfæri til jarðyrkju og verkfæri vegna garðyrkju og kornræktar.
2. Heyvinnuvélar, svo sem sláttuvélar, rakstrarvélar og snúningsvélar.
3. Tóvinnuvélar til heimilisiðnaðar, svo sem handspunavélar, prjónavélar og vefstóla.
4. Dráttarvélar með tilheyrandi verkfærum, svo og minni skurðgröfur.

Styrkurinn nemi allt að helmingi af kaupverði þeirra verkfæra, er talin eru í 1. og 2. tööl. þessarar greinar, en allt að $\frac{1}{3}$ af kaupverði vélanna eða verkfæranna, sem talin eru í 3. og 4. tööl., en aldrei skal þó styrkurinn fara yfir 400 kr. samtals til sama manns.

26. gr.

Styrkur til dráttarvéla og skurðgrafna veitist aðeins búnaðarfélögum, einu eða fleirum í félagi. Til þess að búnaðarfélög fái styrk til verkfærakaupa, þarf samþykki almenns fundar í hlutaðeigandi búnaðarfélagi eða félögum um kaupin, enda starfræki félagið áhöldin og selji þau ekki til einstakra manna eða félaga, nema með samþykki félagsfundar og Búnaðarfélags Íslands.

27. gr.

Umsóknir um styrk úr sjóðnum skal senda stjórn hlutaðeigandi búnaðarfélags, sem innfærir þær, ásamt álitinu, í gerðabók félagsins, og sendir þær svo, ásamt umsögn sinni, til Búnaðarfélags Íslands, sem fellir fullnaðarúrskurð um umsóknirnar og útvegar verkfærin.

28. gr.

Nú er fé fyrir hendi í verkfærakaupasjóði, og er þá Búnaðarfélagi Íslands heimilt að lána þeim búnaðarfélögum, er þess hafa sérstaklega þörf, fé til verkfærakaupa. Upphæð lánsins má nema allt að tveggja síðustu ára tillagi til hlutaðeigandi búnaðarfélags úr sjóðnum. Lánin skulu að fullu endurgreidd á næstu tveim árum.

29. gr.

Reikningshald verkfærakaupasjóðs og innheimtu lána hans annast Búnaðarfélag Íslands, og lætur það hverju búnaðarfélagi árlega í té samrit af við-

skiptum þess við sjóðinn. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélags Íslands.

V. KAFLI

Um vélasjóð.

30. gr.

Ríkið kaupi, starfræki og geri tilraunir með vélknúnar jarðræktarvélar og skurðgröfur, sem ætla má, að hæfi hérlandum staðhættum.

31. gr.

Ríkið greiði vélasjóði nú þegar 50000 krónur.

Skoðast þetta sem stofnfé sjóðsins, að viðbættum núverandi eignum hans.

32. gr.

Starfsemi sjóðsins skal vera tvískipt. Skal nokkru af stofnfé hans varið til útlána vegna vélakaupa í þágu landbúnaðarins. Setur landbúnaðarráðuneytið reglur um lánastarfsemi sjóðsins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

Því, sem ekki er varið til útlána af stofnfé sjóðsins, skal einungis varið til kaupa á vélum þeim, sem 30. gr. gerir ráð fyrir, og til starfrækslu þeirra, svo lengi sem tilraunir standa yfir.

33. gr.

Kaup á stórum skurðgröfum til tilrauna séu því aðeins gerð, að þörf sé á þeim til meiri háttar framræslu og þurrkunar.

Nú reynist skurðgrafa nothæf, og skal þá ríkissjóður kaupa hana af vélasjóði.

34. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal hafa umsjón og eftirlit með skurðgröfum ríkisins, en atvinnumálaráðuneytið setur reglur um starfrækslu þeirra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

Búnaðarfélag Íslands skal annast kaup á vélum og skurðgröfum fyrir vélasjóð og sjá um, að þær verði reyndar til hlítar.

35. gr.

Landþurrkunar- eða áveitufélag, sem stofnað er samkvæmt fyrirmælum vatnalaganna frá 1923, 4. og 8. kafla, hefir rétt til að fá eina eða fleiri af skurðgröfum ríkisins lánaðar, svo fljótt sem ástæður leyfa, enda hagi svo til, að hentugt sé að nota þar skurðgröfu.

Ríkið lánar skurðgröfurnar án endurgjalds, greiðir allan kostnað af flutningi þeirra milli vinnustaða og hefir umsjón með viðhaldi þeirra.

36. gr.

Af kostnaði þeim, er leiðir af starfrækslu skurðgrafnanna, þar með talið nauðsynlegt viðhald þeirra, varahlutir og vátrygging, greiðir ríkissjóður $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{3}$ heim-

ílast landþurrkunar- eða áveitufélögunum að útvega sér að láni, en $\frac{1}{3}$ skulu landeigendur leggja fram sjálfir um leið og verkið er framkvæmt.

Verk þau, sem styrkt eru af ríkinu á þennan hátt, geta ekki notið styrks samkvæmt II. kafla þessara laga.

37. gr.

Allar aðrar vélar en þær, er 33. gr. getur, sem keyptar verða fyrir fé vélasjóðs og reynast nothæfar, skal félögum eða einstaklingum gefinn kostur á að eignast með sanngjörnu verði.

38. gr.

Búnaðarfélag Íslands hefir á hendi reikningshald vélasjóðs. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélags Íslands.

VI. KAFLI

Um búferlaflutning.

39. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal fela trúnaðarmönnum sínum að athuga og gefa skýrslur um þær jarðir, sem þeir telja, að séu í hættu fyrir jarðspjöllum, svo sem sandfoki, skriðufalli, jökulhlaupi eða landbroti o. s. frv.

Ennfremur skulu þeir gefa skýrslur um þær jarðir, sem liggja mjög illa við samgöngum eða eru sérlega óhægar til búrekstrar.

40. gr.

Nú þykir Búnaðarfélagi Íslands skýrslur trúnaðarmanna bera það með sér, að jarðir séu sérstaklega athugunarverðar sem framtíðarbýli, og skal það þá fela einhverjum starfsmanni sínum, ásamt trúnaðarmanni hlutaðeigandi búnaðarsambands og formanni búnaðarfélags hlutaðeigandi hrepps, að rannsaka ýtarlega ásigkomulag umræddra jarða og allt það, er þeir telja að máli skipti, eftir nánari fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands.

Skýrslur nefndarinnar skal senda hlutaðeigandi hreppsnefnd til umsagnar.

41. gr.

Telji Búnaðarfélag Íslands, að loknum þessum rannsóknum og að fengnu áliti hlutaðeigandi hreppsnefndar, að jörð eða býli geti ekki talizt byggileg til frambúðar, skal það leggja málið fyrir landbúnaðarráðherra, sem ákveður, hvort veita skuli framvegis styrk samkv. II. kafla laga þessara til umbóta á jörðinni.

42. gr.

Þegar ábúandi þeirrar jarðar, sem svipt hefir verið jarðabótastyrk (sbr. 41. gr.), flytur burt á aðra jörð eða stofnar nýbýli og jörðin leggst í eyði, skal greiða honum úr ríkissjóði helming þess verðmunar, sem reynist á söluverði og fasteignamatsverði húsa þeirra, er hann átti á jörðinni. Vilji hann reisa nýbýli, skal ennfremur gefa honum kost á nægilegu landi, er byggt verði samkv. lög-

um nr. 8 1. febrúar 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, en landið skal hann hafa afgjaldslaust til lífstíðar.

VI. KAFLI

Um erfðaleigulönd.

43. gr.

Bæjarstjórnir í kaupstöðum og hreppsnefndir í kauptúnum skulu, áður en eitt ár er liðið frá því að lög þessi öðlast gildi, láta fara fram endurskoðun á leigumála allra ræktunarlóða, sem leigðar hafa verið á erfðaleigu innan takmarka umdæmisins. Skulu þeir færðir til samræmis við ákvæði laga þessara, eftir því sem við verður komið, samkvæmt reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.

44. gr.

Búnaðarfélag Íslands getur falið bæjarstjórnunum í kaupstöðum og hreppsnefndum í kauptúnum að gefa skýrslur um land það, sem að álitum þeirra liggur bezt við til ræktunar innan takmarka kaupstaðarins eða kaupsins, en þó eigi, ef líkur eru til, að á því þurfi að halda til byggingarlóða eða annara framkvæmda en ræktunar. Þegar þjóðjörð eða kirkjujörð liggur að landi kaupstaðar eða kaupsins, ná þessi ákvæði einnig til hennar. Skýrslum þessum skulu fylgja þær upplýsingar, sem Búnaðarfélag Íslands tiltekur.

45. gr.

Að fengnum skýrslum þeim, er um getur í 44. gr., gerir Búnaðarfélag Íslands, eins fljótt og verða má, uppdrátt af landinu og tillögur um skipulag til ræktunar og hagnýtingar þess.

Afrit af uppdrátti með tillögum um lagning vegakerfis, vatnsæða og skiptingu landsins, svo og tillögur um fyrirkomulag ræktunar og hagnýtingar þess, sendir Búnaðarfélag Íslands bæjarstjórn eða hreppsnefnd.

46. gr.

Nú er land, sem hæft er til ræktunar, í námunda við kaupstað, kaupsins eða þorp, og íbúana skortir land til afnota. Skal þá hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd hlutast til um að fá landið. Nú takast samningar ekki um kaup eða leigu á landinu, og er þá bæjarstjórn eða hreppsnefnd heimilt að taka landið leigu- eða eignarnámi, ef Búnaðarfélag Íslands mælir með því. Fer um framkvæmd þess samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms.

47. gr.

Heimild sú til eignarnáms, sem gefin er í 46. gr., nær ekki til þess lands, sem eigandi hefir tekið til ræktunar, né þess lands, sem eigandi hefir léð öðrum til ræktunar eða notar sjálfur á annan hátt, ef það telst þeim eða honum nauðsynlegt til bjargræðis. Sama gildir um land, sem fornminjar eru á, eða sérstök náttúruþryði, sem skylt er að vernda.

48. gr.

Lönd, sem tekin eru til ræktunar samkvæmt 46. gr., skulu jafnan leigð á erfðaleigu, og skal árgjaldið vera 3% af verðmæti landsins, samkv. fasteignamati, að viðbættu virðingarverði þeirra umbóta, er gerðar hafa verið af leigusala á landinu eftir að fasteignamat fór fram.

49. gr.

Réttur til erfðaleiguabúðar á löndum þessum erfist samkvæmt lögum nr. 8 1. febr. 1936, III. kafla 24. gr., um erfðaábúð og óðalsrétt.

50. gr.

Um erfðaleigulönd skal jafnan gerður skriflegur samningur, og er leigutaka skylt að láta þinglýsa honum á sinn kostnað.

Í erfðaleigusamningi skulu meðal annars felast þessi ákvæði:

1. Stærð og lega erfðaleigulands, enda fylgi samningnum uppdráttur af landinu.
2. Á hve löngum tíma landið skuli fullræktað. Hvernig mannvirkjum skuli við haldið og hverjum vitum vanefndir varða.
3. Hvert sé frumverð landsins samkvæmt 43. gr., þegar landið er leigt.
4. Ákvæði um kaup samkv. 51. gr.

51. gr.

Hvenær sem ríkið telur þörf fyrir erfðaleiguland, til notkunar undir opinber mannvirki ríkis, hrepps- eða bæjarfélags, svo og til sérstaks atvinnurekstrar, er leigutaka skylt að láta af hendi erfðaleigurétt sinn, að nokkru eða öllu leyti. Fyrir leiguréttindi leiguhafa, ræktun og önnur mannvirki skal greiða honum eftir mati, nema öðruvísi semji. Opinber styrkur, sem greiddur hefir verið til mannvirkjauna samkv. II. kafla laga þessara, skal dreginn frá söluverðinu.

Nú krefst ríkið meira af landinu en $\frac{1}{4}$ hluta þess, og getur þá leigutaki krafist, að landið verði allt tekið, með þeim mannvirkjum, sem á því eru, eftir mati.

52. gr.

Með þeim takmörkunum, sem felast í 51. gr., getur leigutaki selt rétt sinn og veðsett. Þó má hann aldrei veðbinda það fyrir hærri fjárhæðum en sem nemur verðmæti þeirra mannvirkja, er hann á á landinu, að frádregnum opinberum styrk.

53. gr.

Land, sem tekið er til ræktunar eftir fyrirætlum þessa kafla, skal leigutaki rækta á eigi lengri tíma en 10 árum, enda sé minnst tíundi hluti þess ræktaður á ári hverju. Að öðrum kosti fellur landið aftur til eiganda, án þess að nokkuð sé greitt fyrir það, sem unnið kann að hafa verið að ræktun þess.

54. gr.

Erfðaleigulönd þessi má einungis nota til jarðræktar, að undanskildu svæði, sem þarf til íbúðarhúss, útihúsa og peningshúsa leigutaka.

55. gr.

Nánari reglur um erfðaleigulönd skal setja með sérstakri reglugerð, er landbúnaðarráðherra gefur út, að fengnum tillögum frá Búnaðarfélagi Íslands.

VIII. KAFLI

Almenn ákvæði.

56. gr.

Sá, er segir trúnaðarmanni eða Búnaðarfélagi Íslands visvitandi rangt til um framkvæmdir og gerð þeirra mannvirkja, er styrks eiga að njóta samkv. II. og III. kafla, eða brýtur að öðru leyti ákvæði þessara laga í einhverju því, er verulegu máli skiptir, skal sæta sektum frá 10—500 krónum, og ef það er gert í eiginhagsmunaskyni, má þyngra refsinguna um helming.

Brjótí trúnaðarmaður eða annar starfsmaður Búnaðarfélags Íslands þær fyrirskipanir, er honum eru settar í erindisbréfi, eða fari ekki eftir fyrirmælum laga þessara eða reglugerðar, skal hann sæta sömu refsingu, er að ofan getur, nema þyngrí refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með mál út af brotum á þessari grein skal farið sem almenn lögreglumál.

57. gr.

Landbúnaðarráðherra gefur út reglugerð, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, um nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

58. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru jafnframt úr gildi númer lög nr. 43 23. júní 1923 (jarðræktarlög), lög nr. 40 7. maí 1928, um breyting á þeim lögum, lög nr. 52 19. maí 1930, lög nr. 75 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum, og lög nr. 77 8. apríl 1935. Sömu leiðis falla úr gildi lög nr. 35 12. maí 1930, um skurðgröfur ríkisins, svo og önnur þau lagafyrirmæli, er koma í bága við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þegar lög þessi hafa öðlzt staðfestingu, skal landbúnaðarráðherra hlutast til um, að stjórn Búnaðarfélags Íslands kveði búnaðarþing til aukafundar, til ákvörðunar um þær skipulagsbreytingar, er lög þessi gefa tilefni til. Að fengnu samþykki búnaðarþings á þeim breytingum, er lög þessi valda, skal Búnaðarfélag Íslands, með samþykki landbúnaðarráðherra, ákveða, hvenær kosningar til búnaðarþings fara fram, og skal þeim í síðasta lagi lokið fyrir næstkomandi áramót.

Ákvæði a- og b-liðs 11. gr., svo og ákvæðin um heildarhámarksstyrk, koma fyrst til framkvæmda við útborgun jarðræktarstyrks árið 1938.

Ennfremur koma ákvæði 17. gr. fyrst til framkvæmda eftir að fasteignamat 1940 hefir öðlzt gildi, og ná aðeins til þess jarðræktarstyrks, er greiddur hefir verið frá gildistöku þessara laga.

Frumvarp til jarðræktarlaga.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

I. kafli. Um stjórn ræktunarmála.

1. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefir á hendi æðstu stjórn allra ræktunarmála.

2. gr.

Búnaðarfélag Íslands hefir á hendi umsjón með framkvæmd og viðhaldi þeirra ræktunarmála, sem lán eða styrkur er veittur til samkvæmt lögum þessum, enda sé skipulag þess og starfsreglur í samræmi við ákvæði laganna.

Meðan Búnaðarfélag Íslands fer með mál þessi, skal val búnaðarmálastjóra bundið samþykki landbúnaðarmálaráðherra.

3. gr.

Störf þau, sem Búnaðarfélagi Íslands eru falin í lögum þessum, annast búnaðarmálastjóri með aðstoð ráðunauta og trúnaðarmanna í samráði við stjórn félagsins.

Greini búnaðarmálastjóra og stjórn félagsins á, skal skjóta ágreiningsatriðinu til landbúnaðarráðherra, er fellir fullnaðarúrskurð um málið.

4. gr.

Hvert búnaðarsamband ræður trúnaðarmann (og fleiri en einn, ef nauðsyn krefur) í samráði við búnaðarmálastjóra, er hafi á hendi leiðbeiningar, mælingar, skýrslugerð og eftirlit með þeim framkvæmdum, sem styrktar eru samkvæmt lögum þessum, undir yfirstjórn Búnaðarfélags Íslands.

Búnaðarfélag Íslands gefur ráðunautum og trúnaðarmönnum erindisbréf samkvæmt lögum þessum. Búnaðarmálastjóri hefir eftirlit með því, að trúnaðarmenn ræki vel störf sín. Skal hann í því skyni fela ráðunautum Búnaðarfélags Íslands að athuga úttekt og mælingar þeirra umbóta, er styrks njóta, eftir því sem þurfa þykir. Ráðunautar skulu gefa skriflega skýrslu um athaganir sínar í hvert sinn.

Telji Búnaðarfélag Íslands, að starf trúnaðarmanns sé í einhverju ábótavant, getur það óskað þess, að þegar sé úr því bætt, og ef miklar sakir eru, skal vikja honum frá starfi.

Greiðslur fyrir störf sín fá trúnaðarmenn frá búnaðarsamböndunum, eftir reglum, sem Búnaðarfélag Íslands setur, í samráði við þau.

5. gr.

Í hverjum hreppi eða bæjarfélagi skal vera eitt búnaðarfélag. Heimilt er þó, að í hreppi séu tvö búnaðarfélög, ef sérstakar ástæður mæla með því og Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

Stjórn búnaðarfélaga skal skylt að halda skýrslur og reikninga, eftir því sem stjórn Búnaðarfélags Íslands ákveður. Samrit af skýrslum þessum og reikningum skal senda hlutaðeigandi búnaðarsambandi.

6. gr.

Hver sá, er njóta vill styrks samkvæmt lögum þessum, verður að vera félagsmaður i búnaðarfélagi þess hrepps eða bæjar, þar sem hann á lögheimili, og ársfélagi i Búnaðarfélagi Íslands og greiða árlega kr. 3.00 til þess. Hver ársfélagi fær búnaðarblað félagsins endurgjaldslaust. Heimilt er þó, með samþykki Búnaðarfélags Íslands, þeim bændum, er vegna landshátta eiga afarerfitt með að vera i búnaðarfélagi síns hrepps, að vera i búnaðarfélagi næstu sveitar.

Formenn hreppabúnaðarféлага annast innheimtu árgjaldsins, og má Búnaðarfélag Íslands halda því eftir af jarðræktarstyrk hlutaðeigandi einstaklinga og búnaðarféлага.

7. gr.

Kjósa skal til Búnaðarþings innan hvers búnaðarsambands 1 fulltrúa fyrir hverja 300 félagsmenn eða færri og jafnmarga til vara. Gildir kosningin til 4 ára. Kosningarrétt og kjörgengi hafa þeir einir, sem eru ársfélagar i Búnaðarfélagi Íslands og lögheimili eiga á hlutaðeigandi sambandssvæði og hafa minnst 20 ha. af landi til eigin afnota. Þeir, er hafa grasnyt af minna landi til eigin afnota en að ofan getur, skulu hafa eitt atkvæði við kosningu þessa fyrir hverja 20 ha. samtals, og velja þeir sér fulltrúa úr sínum hópi til að fara með atkvæði sitt.

Rétt til að bera fram kjörlista hafa minnst 40 félagsmenn, og skulu vera jafnmargir á hverjum lista og kjósa á og jafnmargir til vara. Komi fram fleiri en einn listi, skal hlutfallskosning viðhöfð.

Kosning til búnaðarþings skal jafnan fara fram á aðalfundum hreppabúnaðarfélaganna. Stjórn hlutaðeigandi búnaðarsambands sér um kosninguna. Að öðru leyti fer um framkvæmd kosningarinnar eftir ákvæðum reglugerðar, er landbúnaðarráðherra setur, að fengum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

8. gr.

Nú kys Búnaðarfélags Íslands að hætta umsjón með framkvæmd þessara laga, og skal þá landbúnaðarráðherra sjá um framkvæmd þeirra, unz önnur skipun er þar á gerð, á þann hátt, er hann telur best henta.

II. kafli. Um styrki til jarðræktar og húsabóta.

9. gr.

Til framkvæmda þeirra i jarðrækt og húsabótum, sem taldar eru i þessari grein, skal greiða styrk úr ríkissjóði sem hér segir (sbr. þó 11. gr.) :

I.	a.	Þvaggryfjur, alsteyptar	kr.	8.50	m ³
	b.	Safnþrær, steiptar með járnþaki	—	5.00	—
	c.	Áburðarhús, alsteypt	—	7.00	—
	d.	Áburðarhús, steipt með járnþaki	—	5.00	—
	e.	Áburðarhús og safnþrær úr öðru efni	—	1.50	—
	f.	Haugstæði, steipt með steypu undirlagi og 1 m. veggjum	—	3.00	m ²
II.	a.	Skurðir, dýpt 1 m. og grynri	—	1.20	10 m ³
	b.	Skurðir, dýpt 1 m. til 1,3 m.	—	1.50	—
	c.	Skurðir, dýpt yfir 1,3 m.	—	2.00	—
	d.	Lokuð grjótræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	—	1.70	10 m.
	e.	Viðarræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	—	1.20	—
	f.	Hnausræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	—	0.70	—
	g.	Pípurræsi, dýpt 1,1 m. og dýpri	—	2.00	—
III.	a.	Paksléttur i nýrækt	—	1.60	100 m ²
	b.	Græðisléttur i nýrækt	—	1.40	—
	c.	Sáðsléttur i nýrækt	—	2.50	—
	d.	Paksléttur i túni	—	1.40	—
	e.	Græðisléttur i túni	—	1.25	—

f. Sádsléttur í túni	kr. 2.00 100 m ²
g. Matjurtagarðar og sáðreitir, ræktaðir úr óræktuðu landi eða þýfðu túni	— 1.80 — —
h. Grjótnám úr sáðreitum og túni aldrei yfir 50 m ³ á býli árlega ..	— 1.00 m ³
IV. Girðingar um tún og sáðreiti, sem að vörn og varanleik jafngildir minnst 5 strengja gaddavirgirðingum	— 2.00 10 m.
V. a. Þurrheyshlöður, steypar með járnþaki	— 1.00 1 m ³
b. Þurrheyshlöður úr öðru efni, með járnþaki	— 0.50 — —
c. Votheyshlöður, steypar með járnþaki	— 2.50 — —
Þar, sem salerni er ekki á bæ, skal engan styrk veita til áburðarhirðingar, fyrr en úr því er bætt.	

Styrkur til hlöðubygginga og áburðarhúsa greiðist ekki nema það sé mælt til styrks það ár, sem verkinu er lokið.

Ekki veitist styrkur út á minni þurrheyshlöðu en að rúmmál hennar sé minnst 50 m³.

Styrkur til haugstæða veitist því aðeins, að til sé nægilega stór safnþró fyrir kúabvag á býlinu.

10. gr.

Af styrk þeim, sem talinn er í 9. og 11. gr., renna 5% til hlutaðeigandi búnaðarfélags, til sameiginlegra félagsþarfa.

11. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal halda spjaldskrá yfir jarðræktarstyrk hvers býlis, og skal skrásetja það, er greitt hefir verið síðan jarðræktarlög nr. 43 23. júní 1923 gengu í gildi. Skrásetning þessi tekur og til þjóð- og kirkjujarða, að því er snertir upphæðir þær, er farið hafa til afgjaldsgreiðslu býlanna, og skal telja aðeins þann hluta afgjaldsins, er nemur venjulegum jarðabótastyrk miðað við þá dagsverkatölu, er jarðargjöldin voru reiknuð eftir. Styrkur sá til jarðræktar og húsabóta, er 9. gr. ákveður, skal þessum breytingum háður:

- Býli, sem fengið hefir samtals minna en 1000 kr., greiðist 20% hærri styrkur.
- Býli, sem fengið hefir samtals 3000—4000 kr., skal greiða 25% minna fyrir hvert verk.
- Býli, sem fengið hefir samtals 4000—5000 kr., skal greiða 50% minna fyrir hvert verk.

Býli, sem fengið hefir samtals 1000—3000 kr., skal greiða styrk samkv. ákvæðum 9. gr. En býlum, sem fengið hafa fullar 5000 kr. til umbóta, greiðist enginn styrkur.

Ákvæði þetta nær þó ekki til þeirra búa, er bæjarfélög reka og starfrækt eru vegna þess, að ókleift er sakir erfiðleika og dýrleika að flytja nauðsynlega neyzlumjólk til bæjarins handa íbúunum, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

Hækkunar á styrk þeim, er 9. gr. ákveður, njóti aðeins jarðir samkvæmt skilgreiningu 1. gr. ábúðarlaga nr. 87 19. júní 1933, svo og nýbýli, sem rekinir er sjálfstæður búrekstur á sem aðalatvinna, að áliti Búnaðarfélags Íslands.

12. gr.

Nú er býli skipt, og ef jarðarhlutarnir verða í sjálfsábúð, erfðaábúð eða í lifstiðar ábúð, skiptist upphæð þess styrks, sem býlið hefir fengið, sbr. 11. gr., milli býlanna, eftir mati trúnaðarmanna Búnaðarfélags Íslands. Af styrkuppheðinni skal þó draga frá 25%, áður en skipti fara fram milli býlanna.

Séu býli sameinuð í ábúð eins manns, skal leggja saman jarðabótastyrk þann, sem þau hafa notið, og hækka þá tölu um 25%. Þá upphæð, sem þannig er fengin, skal svo leggja til grundvallar við útreikning á framhaldsstyrk fyrir umbætur á býlinu.

13. gr.

Hámarksstyrkur til hvers býlis til byggingar safngryfja og haughúsa má nema samtals	kr. 1500.00
og til hlöðubygginga	— 500.00
Hámarksstyrkur á ári til jarðræktar fyrir hvert býli má nema allt að	— 800.00

14. gr.

Enginn styrkur greiðist til jarðræktar á landi, sem ætla má, að tekið verði á næstu 20 árum eftir að verkið var unnið til lóða undir hús, fiskreitla eða annars þess, sem er óviðkomandi jarðrækt.

15. gr.

Ábúendur þeirra jarðeigna ríkisins, sem ekki eiga kost á ábúð samkvæmt lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, skulu fyrir þær umbætur, er þeir gera og styrkur er veittur til samkvæmt þessum kafla, fá tvöfaldan styrk að því er nemur jarðarafgjaldi þeirra, en fyrir umbætur umfram afgjaldsgreiðslur ár hvert, sæti þeir sömu kjörum og lögin almennt ákveða.

16. gr.

Nú vinnur ábúandi á jörð, sem er ríkiseign (þjóðjörð eða kirkjujörð) af sér jarðargjöld, sbr. 15. gr., og skal þá telja helming þeirrar upphæðar ár hvert, sem til afgjaldsgreiðslu fer, sem styrk veittan býlinu, ásamt þeim styrk, er ábúandi kann að njóta, samkv. 9. og 11. gr., þar til komnar eru til býlisins samtals 5 þús. kr. Úr því fellur heimild ábúanda niður til að vinna af sér jarðargjöld.

17. gr.

Færa skal í sérstakan dálk í fasteignamatshók styrk þann, sem greiddur er samkv. II. kafla laga þessara. Skal hann teljast sem vaxtalaust framlag ríkissjóðs til hvers býlis, og er óheimilt að selja eða veðsetja þann hluta fasteignarinnar, sem styrknum nemur.

Við sölu jarða skal seljandi leggja fram yfirlýsingu frá Búnaðarfélagi Íslands, hve mikils styrks býlið hefir notið frá því er lög þessi öðluðust gildi, og skal upphæðin tilgreind í kaupsamningi sem fylgify jarðarinnar.

Seljast býli yfir fasteignamatssverð, að viðbættu virðingarverði þeirra mannvirkja, er unnin hafa verið á jörðinni frá því er síðasta fasteignamat fór fram, skal verðhækkuninni skipt hlutfallslega eftir verðhæð þeirri, er seljandi á í eigninni, og styrks þess, er hún hefir notið. Ber seljanda að greiða þann hluta verðhækkunarinnar, er af styrkupp-
hæðinni leiðir, til hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóðs.

II. kafli. Um félagsræktun.

18. gr.

Nú taka menn í félagi land til túnræktar eða garðyrkju og hafa gert samninga um eignarumráð eða leigunot á landinu, svo og samning sin á milli um aðstöðu hvers einstaks félagsmanns til ræktunarinnar, og ber þeim þá jarðræktarstyrkur samkvæmt því, er segir í 19. og 20. gr.

19. gr.

Félög, er samkvæmt samþykktum sínum eru að undirbúa land til stofnunar nýbýla eða samvinnubyggða, skulu njóta styrks fyrir hvern félagsmann samkv. ákvæðum 9. gr. Þegar byggt hefir verið yfir fólk og fénað á þessum löndum, fá félagsmenn viðbótarstyrk samkvæmt ákvæðum 11. gr.

20. gr.

Félög manna í kaupstöðum, kauptúnum eða sveitaþorpum, er taka nálægt land til ræktunar og hafa ákvæði í samþykktum sínum, er tryggja það, að hver félagsmaður geti fengið sinn hluta af ræktunarlandinu útskiptan til eigin nota, skulu njóta styrks fyrir hvern félagsmann samkv. 9. gr., en hámarksstyrkur til hvers einstaklings skal þó vera hálfu lægri en 13. gr. ákveður.

21. gr.

Jarðræktarfélag, sem ekki geta heyrt undir ákvæði 19. og 20. gr., skulu njóta styrks innan takmarka laga þessara, ef Búnaðarfélag Íslands mælir með, enda gerir það tillögur í því efni til landbúnaðarráðherra, en hann úrskurðar, hvort styrkur skuli veittur.

22. gr.

Skilyrði fyrir því, að jarðræktarfélag samkv. 19. og 20. gr. geti notið styrks, skulu jafnan vera þau, að félagið sendi Búnaðarfélagi Íslands staðfest eftirrit af samþykktum sínum og samningum þeim öllum, er getur um í upphafi þessa kafla. Getur Búnaðarfélag Íslands skipað fyrir um breytingar á samþykktum eða samningum, ef því þykir ástæða til, enda fellur styrkur niður, ef Búnaðarfélagi Íslands þykir ekki frá þeim gögnum gengið á fullnægjandi hátt.

23. gr.

Verði samningar ekki haldnir um notkun og skipting lands, svo að afnot þess verði með öðrum hætti en upphaflega var ætlað, t. d. að land komist á fárra manna hendur og ef einstakur maður hefir fengið það mikið af landi, að opinber styrkur, er til þess hefir gengið, nemur meiru en heimilt er, að einstaklingur njóti samkvæmt ákvæðum 12., 19. og 20. gr., skal hann endurgreiða ríkissjóði það af styrknum, sem umfram er, og er landið að veði fyrir skaðlausri greiðslu.

IV. kafli. Um verkfærakaupasjóð.

24. gr.

Tillag úr ríkissjóði til verkfærakaupasjóðs skal árlega nema kr. 80000.00, er skiptist milli hreppabúnaðarfélaga, að $\frac{3}{4}$ hlutum eftir tölu jarðabótamanna og að $\frac{1}{4}$ hluta eftir tölu félaga í búnaðarfélagunum.

Sú upphæð, sem hvert hreppabúnaðarfélag fær samkvæmt því, skal vera séreign þess.

25. gr.

Tilgangur sjóðsins er að létta undir með hændum, einstökum eða fleirum í félagi, svo og búnaðarfélögum, til að eignast eftirtalдар vélar og verkfæri:

1. Hestaverkfæri til jarðyrkju, garðyrkju og kornræktar.
2. Heyvinnuvélar, svo sem sláttuvélar, rakstrarvélar og snúningsvélar.
3. Tóvinnuvélar til heimilisiðnaðar, svo sem handspunavélar, þrjónavélar og vefstóla.
4. Dráttarvélar með tilheyrandi verkfærum, svo og minni skurðgröfur.

Styrkurinn nemi allt að $\frac{1}{4}$ af kaupverði vélanna eða verkfæranna.

26. gr.

Styrkur til dráttarvéla og skurðgrafna veitist aðeins búnaðarfélögum, einu eða fleirum í félagi. Til þess að búnaðarfélag fái styrk til verkfærakaupa, þarf samþykki almenns fundar í hlutaðeigandi búnaðarfélagi eða félögum um kaupin. Enda starfræki félagið áhöldin og selji þau ekki til einstakra manna eða félaga, nema með samþykki félgsfundar og Búnaðarfélags Íslands.

27. gr.

Umsóknir um styrk úr sjóðnum skal senda stjórn hlutaðeigandi búnaðarfélags, sem innfærir þær, ásamt álitu sínu, í gerðabók félagsins, og sendir þær svo, ásamt umsógn sinni, til Búnaðarfélags Íslands, sem fellir fullnaðarúrskurð um umsóknirnar og útvegar verkfærin.

28. gr.

Nú er fé fyrir hendi í verkfærakaupasjóði, og er þá Búnaðarfélagi Íslands heimilt að lána þeim búnaðarfélögum, er þess hafa sérstaklega þörf, fé til verkfærakaupa. Upphæð lánsins má nema allt að tveggja síðustu ára tillagi til hlutaðeigandi búnaðarfélags úr sjóðnum. Lánin skulu að fullu endurgreidd á næstu tveim árum.

29. gr.

Reikningshald verkfærakaupasjóðs og innheimtu lána hans annast gjaldkeri Búnaðarfélags Íslands, og lætur hann hverju búnaðarfélagi árlega í té samrit af viðskiptum þess við sjóðinn. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélags Íslands.

V. kafli. Um vélasjóð.

30. gr.

Ríkið kaupi, starfræki og geri tilraunir með vélknúnar jarðræktarvélur og skurð-gröfur, sem ætla má, að hæfi hérlandum staðháttum.

31. gr.

Ríkið greiði vélasjóði nú þegar 50000 krónur.

Skoðast þetta sem stofnfé sjóðsins, að viðbættum núverandi eignum hans.

32. gr.

Starfsemi sjóðsins skal vera tvískipt. Skal nokkru af stofnfé hans varið til útlána vegna vélakaupa í þágu landbúnaðarins. Setur landbúnaðarráðuneytið reglur um lána-starfsemi sjóðsins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

Því, sem ekki er varið til útlána af stofnfé sjóðsins, skal einungis varið til kaupa á vélum þeim, sem 30. gr. gerir ráð fyrir, og til starfrækslu þeirra, svo lengi sem tilraunir standa yfir.

33. gr.

Kaup á stórum skurðgröfum til tilrauna séu því aðeins gerð, að þörf sé á þeim til meiri háttar framræslu og þurrkunar.

Nú reynist skurðgrafa nothæf, og skal þá ríkissjóður kaupa hana af vélasjóði.

34. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal hafa umsjón og eftirlit með skurðgröfum ríkisins, en atvinnumálaráðuneytið setur reglur um starfrækslu þeirra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

Búnaðarfélag Íslands skal annast kaup á vélum og skurðgröfum fyrir vélasjóð og sjá um, að þær verði reyndar til hlítar.

35. gr.

Landþurrkunar- eða áveitufélag, sem stofnað er samkvæmt fyrirætlum vatnalaganna frá 1923, 4. og 8. kafla, hefir rétt til að fá eina eða fleiri af skurðgröfum ríkisins lánaðar, svo fljótt sem ástæður leyfa, enda hagi svo til, að hentugt sé að nota þar skurðgröfu.

Ríkið lánar skurðgröfurnar án endurgjalds, greiðir allan kostnað af flutningi þeirra milli vinnustaða og sér um viðhald þeirra.

36. gr.

Af kostnaði þeim, er leiðir af starfrækslu skurðgrafanna, þar með talið nauðsynlegt viðhald þeirra, varahlutir og váttrygging, greiðir ríkissjóður $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$ heimilast landþurrkunar- eða áveitufélagunum að útvega sér að láni, en $\frac{1}{4}$ skulu landeigendur leggja fram sjálfir um leið og verkið er framkvæmt.

Verk þau, sem styrkt eru af ríkinu á þennan hátt, geta ekki notið styrks samkvæmt II. kafla þessara laga.

37. gr.

Allar aðrar vélur en þær, er 33. gr. getur, sem keyptar verða fyrir fé vélasjóðs og reynast nothæfar, skal félögum eða einstaklingum gefinn kostur á að eignast með sanngjörnu verði.

38. gr.

Gjaldkeri Búnaðarfélags Íslands hefir á hendi reikningshald vélasjóðs. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélags Íslands.

VI. kafli. Um búferlaflutning.

39. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal fela trúnaðarmanni sínum að athuga og gefa skýrslur um þær jarðir í sínu umdæmi, sem þeir telja, að séu í hættu fyrir jarðspjöllum, svo sem sandfoki, skriðufalli, jökulhlaupi eða landbroti o. s. frv.

Ennfremur skulu þeir gefa skýrslur um þær jarðir, sem liggja mjög illa við samgöngum, eða eru sérlega óhægar til búrekstrar.

40. gr.

Nú þykir Búnaðarfélagi Íslands skýrslur trúnaðarmanna bera það með sér, að jarðir séu sérstaklega athugunarverðar sem framtíðarþýli, og skal það þá fela einhverjum starfsmanni sínum, ásamt trúnaðarmanni hlutaðeignandi búnaðarsambands og formanni búnaðarfélags hlutaðeignandi hrepps, að rannsaka ýtarlega ásigkomulag umræddra jarða og allt það, er þeir telja að máli skipti, eftir nánari fyrirætlum Búnaðarfélags Íslands.

Skýrslur nefndarinnar skal senda hlutaðeignandi hreppsnefnd til umsagnar.

41. gr.

Telji Búnaðarfélag Íslands, að loknum þessum rannsóknum og að fengnu álitu hlutaðeignandi hreppsnefndar, að jörð eða þýli geti ekki talizt byggileg til frambúðar, skal það leggja málið fyrir landbúnaðarráðherra, sem ákveður, hvort veita skuli framvegis styrk samkv. II. kafla laga þessara til umbóta á jörðinni.

42. gr.

Þegar ábúandi þeirrar jarðar, sem svipt hefir verið jarðabótastyrk (sbr. 41. gr.), flytur burt á aðra jörð eða stofnar nýþýli og jörðin leggst í eyði, skal greiða honum úr ríkissjóði helming þess verðmunar, sem reynist á söluverði og fasteignamatssverði húsa þeirra, er hann átti á jörðinni. Vilji hann reisa nýþýli, skal ennfremur gefa honum kost á nægilegu landi, er byggt verði samkv. lögum nr. 8 1. febrúar 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, en landið skal hann hafa afgjaldslaust til lífstíðar.

VII. kafli. Um erfðaleigulönd.

43. gr.

Bæjarstjórn í kaupstöðum og hreppsnefndir í kaптúnum skulu, áður en eitt ár er liðið frá því að lög þessi öðlast gildi, láta fara fram endurskoðun á leigumála allra ræktunarlóða, sem leigðar hafa verið á erfðaleigu innan takmarka umdæmisins. Skulu þeir færðir til samræmis við ákvæði laga þessara, eftir því sem við verður komið, samkvæmt reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.

44. gr.

Búnaðarfélag Íslands getur falið bæjarstjórnnum í kaupstöðum og hreppsnefndum í kaптúnum að gefa skýrslur um land það, sem að álitu þeirra liggur bezt við til ræktunar innan takmarka kaupstaðarins eða kaптúnsins, en þó eigi, ef líkur eru til, að á því þurfi að halda til húsalóða í fyrirsjáanlegri framtíð. Þegar þjóðjörð eða kirkjujörð liggja að landi kaupstaðar eða kaптúns, ná þessi ákvæði einnig til hennar. Skýrslum þessum skulu fylgja þær upplýsingar, sem Búnaðarfélag Íslands tiltekur.

45. gr.

Að fengnum skýrslum þeim, er um getur í 44. gr., gerir Búnaðarfélag Íslands, eins fljótt og verða má, uppdrátt af landinu og tillögur um skipulag til ræktunar og hagnýtingar þess.

Afrit af uppdraetti með tillögum um lagning vegakerfis, vatnsæða og skiptingu landsins, svo og tillögur um fyrirkomulag ræktunar og hagnýtingar þess, sendir Búnaðarfélag Íslands bæjarstjórn eða hreppsnefnd.

46. gr.

Nú er land í námunda við kaupstað, kaптún eða þorp, sem hæft er til ræktunar, og íbúana skortir land til afnota, skal þá hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd hlutast til um að fá landið. Nú takast samningar ekki um kaup eða leigu á landinu, og er þá bæjarstjórn eða hreppsnefnd heimilt að taka landið leigu- eða eignarnámi, ef Búnaðarfélag Íslands mælir með því. Fer um framkvæmd þess samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms.

47. gr.

Heimild sú til eignarnáms, sem gefin er í 46. gr., nær ekki til þess lands, sem eigandi hefir tekið til ræktunar eða léð öðrum og er þeim nauðsynlegt til bjargræðis, að dómi Búnaðarfélags Íslands. Sama gildir um land, sem fornminjar eru á, eða sérstök náttúruþrýði, sem skylt er að vernda.

48. gr.

Lönd, sem tekin eru til ræktunar samkvæmt 46. gr., skulu jafnan leigð á erfðaleigu, og skal árgjaldið vera 3% af verðmæti landsins, samkv. fasteignamati, að viðbættu virðingarverði þeirra umbóta, er gerðar hafa verið af leigusala á landinu, eftir að fasteignamat fór fram.

49. gr.

Réttur til erfðaleiguábúðar á löndum þessum erfist samkvæmt lögum nr. 8 1. febr. 1936, III. kafla 24. gr., um erfðaábúð og óðalsrétt.

50. gr.

Um erfðaleigulönd skal jafnan gerður skriflegur samningur, og er leigutaka skylt að láta þinglýsa honum á sinn kostnað.

Í erfðaleigusamningi skulu meðal annars felast þessi ákvæði:

1. Stærð og lega erfðaleigulands, enda fylgi samningnum uppdráttur af landinu.
2. Á hve löngum tíma landið skuli fullræktað. Hvernig mannvirkjum skuli við haldið og hverjum vitum vanefndir varða.
3. Hvert sé frumverð landsins samkvæmt 43. gr., þegar landið er leigt.
4. Ákvæði um kaup samkv. 51. gr.

51. gr.

Hvenær, sem ríkið telur þörf fyrir erfðaleiguland, til notkunar undir opinber mannvirki ríkis-, hrepps- eða bæjarfélags, svo og til sérstaks atvinnurekstrar, er leigutaka skylt að láta af hendi erfðaleigurétt sinn, að nokkru eða öllu leyti. Fyrir leigréttindi leiguhafa, ræktun og önnur mannvirki skal greiða honum eftir mati, nema öðruvísi semji. Opinber styrkur, sem greiddur hefir verið til mannvirkjanna samkv. II. kafla laga þessara, skal dreginn frá söluverðinu.

Nú krefst ríkið meira af landinu en $\frac{1}{4}$ hluta þess, og getur þá leigutaki krafizt, að landið verði allt tekið, með þeim mannvirkjum, sem á því eru, eftir mati.

52. gr.

Með þeim takmörkunum, sem felast í 51. gr., getur leigutaki selt rétt sinn og veðsett. Þó má hann aldrei veðbinda það fyrir hærri fjárhæðum en sem nemur verðmæti þeirra mannvirkja, er hann á á landinu, að frádregnum opinberum styrk.

53. gr.

Land, sem tekið er til ræktunar eftir fyrirmælum þessa kafla, skal leigutaki rækta á eigi lengri tíma en 10 árum, enda sé minnst tiundi hluti þess ræktaður á ári hverju. Að öðrum kosti fellur landið aftur til eiganda, án þess að nokkuð sé greitt fyrir það, sem unnið kann að hafa verið að ræktun þess.

54. gr.

Erfðaleigulönd þessi má einungis nota til jarðræktar, að undanskildu svæði, sem þarf til íbúðarhúss, útihúsa og peningshúsa leigutaka.

55. gr.

Nánari reglur um erfðaleigulönd skal selja með sérstakri reglugerð, er landbúnaðarráðherra gefur út, að fengnum tillögum frá Búnaðarfélagi Íslands.

VIII. kafli. Almenn ákvæði.

56. gr.

Sá, er segir trúnaðarmanni eða Búnaðarfélagi Íslands visvitandi rangt til um framkvæmdir og gerð þeirra mannvirkja, er styrks eiga að njóta samkv. II. og III. kafla, eða brýtur að öðru leyti ákvæði þessara laga i einhverju því, er verulegu máli skiptir, skal sæta sektum frá 10—500 krónum, og ef það er gert i eiginhagsmunaskyni, má þvingja refsinguna um helming.

Brjótí trúnaðarmaður eða annar starfsmaður Búnaðarfélags Íslands þær fyrirskipanir, er honum eru settar i erindisbréfi, eða fari ekki eftir fyrirmælum laga þessara eða reglugerðar, skal hann sæta sömu refsingu, er að ofan getur, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með mál út af brotum á þessari grein skal farið sem almenn lögreglumál.

57. gr.

Landbúnaðarráðherra gefur út reglugerð, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, um nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

58. gr.

Mál út af lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

59. gr.

Lög þessi skulu endurskoðuð eigi síðar en 1943.

60. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru jafnframt úr gildi numin lög nr. 43 23. júní 1923 (jarðræktarlög), lög nr. 40 7. maí 1928, um breyting á þeim lögum, lög nr. 52 19. maí 1930, lög nr. 75, 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum, og lög nr. 77 8. apríl 1935. Sömulciðis falla úr gildi lög nr. 35 12. maí 1930, um skurðgröfur ríkisins, svo og önnur þau lagafyrirmæli, er koma i hága við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þegar lög þessi hafa öðlast staðfestingu, skal landbúnaðarráðherra hlutast til um, að stjórn Búnaðarfélags Íslands kveðji búnaðarþing til aukafundar, til ákvörðunar um þær skipulagsbreytingar, er lög þessi gefa tilefni til. Að fengnu samþykki búnaðarþings á þeim breytingum, er lög þessi valda, skal Búnaðarfélag Íslands, með samþykki landbúnaðarráðherra, ákveða, hvenær kosningar til búnaðarþings fara fram, og skal þeim i síðasta lagi lokið fyrir næstkomandi áramót.

Greinargerð.

Frumv. þetta er flutt eftir ósk landbúnaðarráðherra og fylgdi því svo hljóðandi greinargerð:

Meðal allra menningarþjóða hefir jafnan verið nokkur áherzla á það lögð að auka ræktun landsins. Hefir það verið álitið eitthvert öruggasta ráðið til öryggisafkomu þjóðanna, og á þann hátt betur séð fyrir bjargræði þeirra en með flestum öðrum ráðum. Þegar stórfelldir erfiðleikar hafa steðjað að, t. d. styrjaldir, og horfur hafa verið iskygglegar um lífsviðurværi, hefir ætíð verið að því horfið að auka ræktun landsins og efla landbúnaðinn. Þetta hafa jafnt þær þjóðir gert, sem hafa haft margþætta atvinnuvegi

(t. d. eins og Bretar), svo sem margháttaðan iðnað, miklar siglingar, öflugan sjávarútveg o. fl., o. fl., og haft yfir miklum þjóðarauði að ráða, eins og hinar, sem haft hafa fábreytt atvinnulíf og lítið fjármagn til yfirráða. Sýnir þetta, að menn telja þessa atvinnugreinina líklegasta til lífsframdráttar, þegar á reynir.

En þó að landbúnaðurinn hafi nú þessa kosti til að bera, er aðstaða hans víðast hvar þannig, að hann skilar óviða miklum gróða, og sízt af öllu að hann sé fljóttekinn. Kostir hans eru aðrir, og þýðing landbúnaðarins er aðallega í því fölginn, að hann veitir mörgu fólki bjargræði. Fólkið, er vex upp við þessi störf, nýtur hollra áhrifa, sem efla lífsþrótt þess og heilbrigði. Bændurnir eru í sínu starfi ekki eins háðir öðrum eins og ýmsar aðrar stéttir við sin störf. Þeir verða því síður fyrir áhrifum af öðrum og eru seinteknari og ekki eins næmir fyrir annarlegum áhrifum eins og ýmsar aðrar stéttir. Þetta skapar meiri festu í þjóðlífinu og veitir meira öryggi, sem hverri þjóð er nauðsynlegt. Það er því engin tilviljun, að helztu menningarþjóðir heimsins hafa lagt afarmikið fé af mörkum til umbóta landbúnaði sínum, og því betur sem þær eru menntar, þess meira hafa þær gert að umbótum á sviði landbúnaðarins.

Um það, hver nauðsyn oss Íslendingum er á umbótum á sviði landbúnaðarmálanna, þarf ekki að fjölyrða. Vör lifum að kalla á tveim atvinnugreinum, eins og kunnugt er, landbúnaði og sjávarútvegi. Tilvera annarrar starfsemi er fyrst og fremst undir því komin, hvernig afkoman er hjá landbúnaðinum og sjávarútveginum. Starfsemi sjávarútvegsins hefir nú um nokkurt skeið verið störfelld og haft sin miklu áhrif á allan vörn þjóðarhag og á ýmsan hátt hrundið í framkvæmd margvislegum framfara- og menningarmálum. En þó að þannig telja megi sjávarútveginum margt og mikið til ágætis, enda er hann og vonandi verður, annar okkar höfuðbjargræðisvegur, þá má þó ekki loka augunum fyrir því, að afkomu þjóðarinnar og öryggi hennar í framtíðinni er svo bezt borgið, að við höfum öflugan landbúnað.

Nú hagar svo til hér hjá oss, ekki síður en annarsstaðar, að umbætur í landbúnaðinum kosta mikla vinnu og mikla fjármuni, og bændur geta alls ekki hrundið þeim í framkvæmd, öðruvísi en að þeir fái styrk til þess. Slik verk eru líka meira unnin fyrir framtíðina heldur en þá kynslóð, er verkin framkvæmir, svo úr því það er mönnunum ofviða að vinna þau af eigin rammleik, þá er sanngjarnt, að menn njóti styrks til þess. Það getur tæpast talist, að umbætur í landbúnaði hafi verið styrktar fyrr en jarðræktarlögin gengu í gildi (1923). Dálitill styrkur hafði verið greiddur til jarðabóta áður, en hann var svo óverulegur, að áhrifa hans gætti vist mjög lítið. Til þess að nokkrar verulegar umbætur yrðu gerðar, varð að styrkja þær svo um munaði. Það var í ýmsum greinum gert með jarðræktarlögunum. Enda hefir mikið verið gert síðan þau öðluðust gildi.

Með kaupum og starfrækslu hinna stórvirkari jarðyrkjuvéla kom skriður á ræktunarmál vor. Áhrif jarðræktarlaganna hafa því í ýmsum greinum verið störfelld. Þó hafa nú um allanga stund, síðan lögin voru sett, viðskiptamál og fjármál verið bændum afar-óhagstæð, og því miður eiga margir þeirra erfitt fjárhagslega. En þó mundi afkoma þeirra marga hverra hafa verið miklu verri en hún er nú, ef þeir hefðu ekki verið búnir að bæta jarðir sínar. Sýnir þetta ljóslega, hver þjóðarnauðsyn það er, að ötullega sé að því unnið að bæta jarðirnar. Auðvitað kostar það fé og fyrirhöfn, bæði frá ríki og þeim, er framkvæma umbæturnar, en með þeim fjármunum er verið að tryggja lífsafkomu þjóðarinnar. Og það er ekki neinnar einnar stéttar mál. Það er alþjóðarmál, sem öllum er skylt að styrkja.

Sú endurskoðun, sem nú hefir farið fram á jarðræktarlögunum, hefir leitt það í ljós, eins og reyndar var fyrirfram vitað af þeim, sem til þekktu, að ekki er unnt annað en að halda áfram að styrkja umbætur á býlunum, og það verulega. Tiltölulega fáar jarðir eru það langt komnar að ræktun, að eingöngu sé unnið véltaekt ræktað land, en það verður almennt að vera takmarkið, sem stefna ber að. Og því marki verður að ná eins fljótt og hægt er. Með þetta fyrir augum hefir verið unnið að endurskoðun laganna.

Skal nú með nokkrum orðum almennt vikið að frumvarpinu í höfuðdráttum.

Búnaðarfélag Íslands hefir, eins og kunnugt er, séð um framkvæmdir flestra meiri háttar landbúnaðarmála. Hefir það verið i öllum stærri málum i umboði ríkisins. Starfsfé félagsins hefir nær allt verið lagt til af ríkinu. Landbúnaðarráðherra hefir haft æðstu stjórn þessara mála. Og milli Búnaðarfélags Íslands og stjórnarinnar hefir ætíð verið náin samvinna, svo sem eðlilegt er. Lagt er til i þessu frumvarpi, að landbúnaðarráðherrann hafi æðstu stjórn þessara mála áfram, eins og verið hefir. Um nokkurra ára skeið kaus Alþingi 2 af 3 stjórnendum félagsins. Það fyrirkomulag hófst með setningu jarðræktarlaganna. Á síðastliðnu þingi var þessu breytt, og nú kys búnaðarþing alla stjórn félagsins. Hafði þess verið oft óskað af búnaðarþingi, og var nú látið að óskum þess. Það er því i raun og veru búnaðarþing, sem hefir stjórn félagsins algerlega i sinni hendi. Það er því afarþýðingarmikið, að skipun búnaðarþings sé með þeim hætti, að það sé nokkurnveginn tryggt, að vilji bænda almennt fái notið sín við val til búnaðarþingsins, svo að búnaðarþingið sé i sem beztu samræmi við skoðanir bænda landsins yfirleitt, og að það hafi þá tiltrú og hollustu, sem því er nauðsynlegt i störfum sínum. Eins og fyrirkomulaginu á kosningum til búnaðarþings er nú háttað, er engin hin minnsta trygging fyrir því, að skipun þingsins sé i samræmi við skoðanir eða vilja bænda almennt. Talið er, að bændur velji til búnaðarþings, og má að visu telja að nokkru leyti, að svo sé. En kosningafyrirkomulagið er þó með þeim hætti, að það er meir en hæpið að láta það haldast óbreytt lengur. Bændur kjósa á búnaðarfélagsfundum, hver i sínum hreppi, fulltrúa til þess að mæta á fundum búnaðarsambandanna. Fulltrúar búnaðarsambandanna kjósa svo búnaðarþingsfulltrúana. Það er því eftir krókaleiðum, sem kosning bændanna skapar búnaðarþingið. Eftir því frjálsræði, sem nú tiðkast i kosningum til áriðandi trúnaðarstarfa, er þetta kosningafyrirkomulag afaróheppilegt, og er beint brot á almennum lýðræðisreglum. Úr þessu ber að bæta. Það er árciðanlega öllum aðilum fyrir beztu.

Á því hefir nokkuð bólað hin síðari ár, að bændur víða um land hafa ekki verið allskostar ánægðir með búnaðarþing. Ekki verður hér um það fullyrt, af hverju það stafar, en vera má, að bændur telji þá stofnun sér ekki eins tengda og vera ætti, og er ekki ósennilegt, að það, með hverjum hætti það er skipað, eigi sinn þátt i því. En hvað sem nú um þetta er þá þarf búnaðarþingið að vera sú stofnun bændanna, þar sem fram kemur vilji þeirra almennt og hin breytilegu og margvislegu viðhorf þeirra til helztu viðfangsefni bændastéttarinnar og alþjóðar yfirleitt. Með því móti, og aðeins með því móti einu, nýtur það trausts bændastéttarinnar. Og þá fyrst er þess að vænta, að það verði svo skipað, að það verði þess megnugt að taka þau alhliða félagsmálefni bændastéttarinnar til meðferðar, er þeir leggja nokkra áherzlu á, að unnið verði að. Ef búnaðarþingið hefði fullnægt þeim kröfum, sem bændur verða að gera til slíkrar stofnunar, myndi þeim aldrei hafa dottið i hug að stofna landssamband bænda. Stofnun þess er ekkert annað en yfirlýsing þess, að bændunum sjálfum hefir fundizt, að búnaðarþingið myndi ekki, eins og valið er til þess, geta fullnægt óskum þeirra.

Nú er búnaðarþingið einmitt sú stofnun, sem á að hafa forustu i félagsmálefnum bændastéttarinnar. Það á að brjóta isinn. Það á jafnan að vera i fylkingarbrjósti i framsókn bændastéttarinnar i verklegum og andlegum efnum. Takist því að inna þetta verkefni af höndum, þurfa bændurnir ekki að mynda annan allsherjarfélagsskap, sem er bæði örðugt og dýrt, til þess að leysa þessi verkefni. Þess vegna verður að koma búnaðarþinginu i lífrænt samband við bændastéttina i heild. Fyrir þessar sakir er það, að lagt er til, að fulltrúarnir til búnaðarþings verði kjörnir af ársfélögum, sem eru i Búnaðarfélagi Íslands, með nánari fyrirsmælum, sem fram eru tekin i I. kafla frumvarpsins og þarflaust er að lýsa.

Eftir þeim reglum, sem settar eru hér fyrir kosningunni, má búast við, að búnaðarþingsfulltrúunum fjölgi nokkuð verulega frá því, sem nú er. En ekki verður sú fjölgun það mikil, að hún skipti mjög miklu máli. Nokkur kostnaðarauki stafar af því, en stórvægilegur ætti hann ekki að verða. Með þessu kosningafyrirkomulagi er bændunum gefinn kostur á að hafa áhrif á skipun búnaðarþingsins, eftir því sem þeir hafa vilja og aðstöðu til. Einmitt með þessari skipun búnaðarþings ætti það að vera tryggt, að það væri

Yfirlitsskýrsla um jarðabætur

Sýslunöfn	Tala hreppa	Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
		Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli
1 Borgarfjarðarsýsla	9	17	430	25	62	17628	284	54	40354	747
2 Mýrasýsla	7	15	914	61	67	21727	282	44	31216	709
3 Snæf. og Hnappadalssýsla	11	52	2683	52	125	32393	259	57	39615	695
4 Dalasýsla	9	30	1628	54	97	25905	267	42	29457	701
5 Austur-Barðastrandarsýsla	5	47	616	36	41	10260	250	13	8701	669
6 Vestur-Barðastrandarsýsla	5	19	1029	54	60	16615	277	30	21239	708
7 Vestur-Ísafjarðarsýsla	6	26	1425	55	46	12184	265	19	12070	635
8 Norður-Ísafjarðarsýsla	9	24	1268	63	68	18023	265	37	26250	709
9 Strandasýsla	7	20	675	34	74	19969	270	31	22332	720
10 Vestur-Húnavatnssýsla	6	29	1647	57	73	23150	317	44	29411	668
11 Austur-Húnavatnssýsla	7	27	1484	55	96	26109	272	51	34372	676
12 Skagafjarðarsýsla	14	40	2030	51	131	37593	287	112	83492	745
13 Eyjafjarðarsýsla	13	77	3583	47	159	43478	274	98	70342	718
14 Suður-Pingeyjarsýsla	12	41	2010	49	145	41422	286	77	54326	706
15 Norður-Pingeyjarsýsla	6	9	391	43	43	13495	314	43	30886	718
16 Norður-Múlasýsla	11	51	2400	47	124	30606	247	50	34447	689
17 Suður-Múlasýsla	12	67	2902	43	149	36867	247	27	18503	685
18 Austur-Skaftafellssýsla	5	9	399	44	22	6832	311	19	13558	714
19 Vestur-Skaftafellssýsla	7	32	1502	47	64	17779	278	33	23656	717
20 Rangárvallasýsla	9	30	1673	56	166	49595	293	106	76931	726
21 Árnessýsla	16	74	3348	45	203	56709	279	107	80108	749
22 Gullbringusýsla	8	39	2007	51	85	22751	268	34	24604	724
23 Kjósarsýsla	4	8	532	66	31	9492	306	30	22848	762
Samtals	198	753	36576	49	2141	590582	276	1158	828698	716

nokkurnveginn rétt mynd af því viðhorfi, er bændurnir hafa til helztu áhugamála sinnar stéttar, og reyndar þjóðmála yfirleitt.

Líklegt er, að öllum þyki vænt um þessi lagafyrirmæli. Þau svipta engan bónda réttindum, heldur þvert á móti. Þau veita bændunum mikilsverð réttindi, sem þeim að sjálfsgöðu ber og þeir hefðu átt að vera búnir að fá fyrir löngu, en hefir þó dregizt til þessa. Nú mun þeim af öllum frjálshuga mönnum fagnað.

Áður en vikið er nánar að þeim breytingum, sem lagt er til, að gerðar verði á lög-unum, þykir rétt að skýra stuttlega frá því, hvernig þeir fjármunir hafa skipzt á milli býla landsins, sem varið hefir verið til umbóta eftir jarðræktarlögunum. Nær þetta yfir-lit frá 1924 til 1934 (bæði árin meðtalin). Sjá hér að ofan.

Eins og skýrsla þessi ber með sér, hafa í þessi 11 ár 753 býli fengið samtals innan við 100 kr. styrk hvert. Meðalstyrkur þeirra býla er 49 krónur.

2141 býli hafa fengið hvert frá 100—500 kr. Meðalstyrkur þessara býla er 276 kr.

1158 býli hafa hlotið 500—1000 kr. styrk hvert. Meðalstyrkur þeirra er 716 krónur.

741 býli hefir verið greiddur 1000—2000 kr. styrkur hverju. Það verður á hvert býli til jafnaðar 1366 krónur.

Til 178 býla hefir verið varið í styrk 2000—3000 kr. á hvert. Það verður að meðal-tali á hvert býli 2420 krónur.

Loks hafa 110 býli fengið yfir 3000 kr. styrk hvert. Meðalstyrkur þeirra verður 4565 krónur.

Alls nemur styrkurinn þessi 11 ár 3401212 kr., og hafa 5081 býli notið hans að ein-hverju meira eða minna leyti. Meðalstyrkur á býli er 669 krónur.

í sveitum 1924—1934.

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Samtals			Styrklaus býli	
Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Býli	Styrkur	Meðaltal		
44	60566	1376	18	43065	2392	4	20160	5040	199	182203	911	6	1
31	43302	1391	7	17545	2506	1	3134	3134	175	117838	673	9	2
15	19482	1299	»	»	»	»	»	»	249	94173	379	58	3
15	17865	1191	»	»	»	1	3731	3731	185	78566	425	22	4
3	3431	1144	»	»	»	»	»	»	74	23008	311	6	5
12	17580	1465	»	»	»	»	»	»	121	56463	467	9	6
18	25432	1413	2	4862	2431	»	»	»	111	55973	504	10	7
25	35840	1434	11	26208	2382	4	16104	4023	169	123693	732	12	8
14	18432	1317	2	4565	2282	»	»	»	141	65973	468	6	9
22	27946	1270	4	9287	2322	»	»	»	172	91441	532	17	10
27	36396	1348	6	14958	2493	»	»	»	207	113319	547	18	11
92	125715	1366	12	29328	2444	21	79440	3783	408	357598	876	17	12
67	90587	1352	22	54178	2462	11	45749	4159	434	307917	709	42	13
48	63946	1332	3	7617	2539	3	12632	4211	317	181953	574	22	14
22	30822	1401	5	12402	2480	»	»	»	122	87996	721	9	15
18	22683	1260	1	2120	2120	»	»	»	244	92256	378	33	16
14	17611	1258	4	9755	2439	2	9066	4533	263	94704	360	45	17
17	22211	1306	5	11712	2342	2	7166	3583	74	61878	836	17	18
14	18876	1348	4	8949	2237	1	4277	4277	148	75039	504	28	19
67	91066	1359	21	51287	2442	13	54820	4217	403	325372	807	14	20
96	132167	1377	34	82558	2428	24	97755	4073	538	452645	841	32	21
22	30789	1399	»	»	»	6	26239	4373	186	106390	572	58	22
38	59737	1572	17	40323	2372	17	121882	7170	141	254814	1807	6	23
741	1012482	1366	178	430719	2420	110	502155	4565	5081	3401212	669	496	

Við athugun á því, hvað einstök býli hafa hlotið háan styrk, þá kemur það í ljós, að á því er mikill munur.

110 býli hafa á þessum 11 árum hlotið samtals 502155 kr. styrk, og er það blutfallslega langt fram yfir það, sem önnur býli hafa hlotið. En af þessum 110 býlum er fjarri því, að styrkurinn, sem til þeirra hefir farið, skiptist jafnt þeirra á milli. Þannig hafa farið nærri 48 þús. krónur til tveggja býla sem eru á einni hendi. Er það að visu nokkuð sérstakt, og kemst ekkert býli á landinu í námunda við það. En þó eru mörg býli með háan styrk. T. d. eru 3 jarðir í sömu sveit, er hafa fengið 7—10 þús. kr. hver.

Þetta eru að visu mest áberandi dæmin. En um land allt hefir jarðræktarstyrkurinn verið mjög misjafn, er gengið hefir til einstakra býla. Þó hafa í sumum sveitum flest býlin fengið allháan styrk. Sérstaklega á þetta við um sveitir, sem eru í námunda við hin stærri kaupún, þar sem markaðsskilyrði eru bezt.

Af þessu er sýnilegt, að það verður að leitast við að greiða hér eftir enn betur fyrir þeim býlum, er til þessa hafa minnsts styrks notið, eigi þau ekki að dragast enn meira aftur úr en orðið er. Getur þá svo farið, þó að býlin séu allgóð og hafi góð skilyrði til umbóta, að þau hætti fljótlega að verða byggileg, ef ekkert er hafist handa með umbætur þeirra. Á mörgum þeirra býla, sem mest hafa notið, er nú að kalla eingöngu unnið rektað land. Er á slíkum býlum mest unnið með vélum. Aðstaða slíkra býla til búrekstrar er einkar ólík því, sem hún er á þeim býlum, sem því nær ekkert rektað land hafa og allt verður að vinna með handverkfærum. Sýnist alveg sjálfsagt að greiða fljótlega og verulega fyrir umbótum á þeim býlum, sem þannig er ástatt um, svo framarlega, sem skynsamlegt er að halda þeim í ábúð.

Jarðabætur í kaupstöðum og kauptúnum.

Nöfn	Styrkupp hæð		Dagsverk	
	1934	Alls	Túnarékt	Alls
Akranes	6269.50	36871.25	36028	38421
Borgarnes	1202.20	13432.00	12903	14107
Sandur, Neshreppur	1504.80	7787.15	7812	8352
Ólafsvík Ólafsv.hr.	572.85	3262.10	3212	3469
Stykkishólmur	1879.55	2938.60	3070	3140
Búðardalur	192.85	1643.95	1667	1794
Flatey, Breiðafirði	190.95	1776.00	1379	1705
Patreksfjörður	»	5775.50	5497	5913
Bíldudalur Suðurfj.hr.	130.15	4890.30	5058	5198
Flateyri, Flateyjarhr.	299.25	2859.95	2898	2974
Suðureyri, Sögundarfjörður	60.80	1160.85	1246	1249
Bolungarvík, Hólsh.	550.05	2999.00	2901	3132
Súðavík, Súðav.hr.	159.60	4036.85	3590	4093
Hesteyri, Sléttuhr.	136.80	2046.90	1739	2016
Ísafjardarkaupstaður	977.55	11075.75	11271	13481
Pingeyri, Pingeyrarhr.	806.55	1813.85	1191	1894
Hólmanvík, Hrófbergsh.	134.90	2904.35	2352	2896
Borðeyri, Bæjarhr.	»	615.35	473	613
Hvammstangi, Kirkju.hv.hr.	1929.45	7401.65	6711	7916
Blönduós	1151.40	6767.55	6474	7027
Skagastönd	»	4673.20	4838	4886
Sauðárkrúkur	5283.40	28086.65	25051	28569
Hofsós	»	5637.10	5371	5637
Ólafsfjörður	»	2551.65	2090	2605
Dalvík, Svarfaðard.hr.	»	6391.85	5546	6488
Hrísey, Hríseyjarhreppur	1128.15	3527.15	3534	3882
Litli Árskógssandur	196.65	1370.10	1447	1447
Glerárþorp, Glæsibæjarhreppur	»	10609.00	11140	11140
Síglufjardarkaupstaður	3308.35	8588.50	6212	10169
Ákureyrarkaupstaður	3126.00	42779.45	41742	44268
Hafnarfjardarkaupstaður	5164.65	19620.00	17248	20780
Reykjavíkurkaupstaður	31319.60	183499.30	167163	189099
Húsavík	3399.60	30833.95	29208	32235
Kópasker, Presthólahreppur ...	»	960.30	830	1097
Raufarhöfn, Presthólahreppur	459.35	3936.55	4077	4210
Skálar, Sauðaneshreppur	89.30	2027.05	2240	2240
Þórshöfn, Sauðaneshreppur	1203.55	6232.10	4830	6427
Vopnafjörður	374.30	5572.75	5159	5621
Bakkagerði, Borgarfjarðarhreppur	1000.35	6246.30	6394	6832
Seyðisfjardarkaupstaður	3816.15	12789.35	12221	13284
Neskaupstaður, Norðfirði	759.55	4878.75	4636	4975
Eskifjörður	769.50	4652.60	4829	4989
Reyðarfjörður	»	8935.90	8349	9459
Búðir, við Fáskrúðsfjörð	339.60	2724.80	2506	2744
Höfn í Hornafirði	1063.05	18643.95	17997	20233
Vík, Hvammsheppi	231.80	4069.00	1170	3206
Sandgerði, Miðneshreppi	»	1306.30	1095	1292
Keflavík, Miðneshreppi	24.70	9255.35	7176	8802
Vestmannaeyjakaupstaður	1958.90	9499.30	8942	9650
Stokkseyri	»	8271.50	5882	10096
Eyrarbakki	»	22563.90	20230	24358
Samtals	»	662093.55	»	»

Eins og áður er sagt, hafa 110 býli fengið samtals 502155 krónur, en á sama tíma hafa 2894 býli fengið samtals 627158 krónur. Það er óhugsandi annað en að það sé eitt-hvað aðgæzluvert í þessu. Og það er vitaskuld mesta fásinna að gera ekki einhverja leið-réttingu í þessum efnun. Hvað litist hefir verið gert til umbóta á svo mörgum þílum í

landinu, stafar minnst af því, að ábúendurnir vilji ekki gera umbæturnar. Orsökina er vafalaust langoflast sú, annaðhvort að ábúendurnir eru svo fátækir, að þeir geta ekki ráðizt í jarðabætur og lagt það fram, sem styrkur brekkur ekki til, eða að ábúðarskil-málar leiguliða eru þannig, að ábúandinn getur ekki notið sín, og það mun ekki fátítt um þær jarðir, sem minnsts styrks hafa notið.

Af þessum ástæðum, sem nú hefir verið lýst hér að framan, er það meðal annars, að við leggjum til að greiða misháan styrk fyrir umbætur, og sé þá lagt til grundvallar fyrir slíkrí skiptingu, hvað jörðin hefir áður notið samtals mikils styrks eftir að jarðræktar-lögin öðluðust gildi.

Auk þess styrks, sem áður er talinn og gengið hefir til einstakra býla, hafa kaup-tún og kaupstaðir fengið talsverðan styrk til jarðabóta og bygginga. Nemur sú upphæð samtals kr. 662093.55 þessi 11 ár. Birtist hér skýrsla yfir það, hvernig styrkurinn hefir skipzt milli einstakra kaupstaða og kauptúna.

Þessi skýrsla sýnir, að menn við sjávarsíðuna hafa notið góðs af jarðræktarlögun-um, og á Búnaðarfélag Íslands mikinn þátt í því að hrinda þeirri ræktun í framkvæmd, með mælingum, skiptingum lands, aðstoð við samningagerðir o. fl. o. fl. Þessi aðstoð hefir komið því til leiðar, að áhugi manna fyrir ræktun hefir stórum aukizt í flestum kaup-túnum landsins, og skilningur manna á þýðingu ræktunarinnar og gildi hennar fyrir alda og öðurna.

Við athugun þá, er fram hefir farið á jarðræktarlögunum, og skýrslum þeim, sem fyrir lágu, þótti þegar sýnt, að mat jarðabóta í tiltekin dagsverk er orðið afarvillandi og samsvarar alls ekki því hugtaki, sem nafnið bendir til. Það er hvorttveggja, að mat umbóta í raunveruleg dagsverk verður alltaf hæpið, vegna hinnar breytilegu aðstöðu til jarðræktar og hvort ræktað er í stórum stíl eða smáum. Hinsvegar hefir löggjafarvaldið raskað hinu upphaflega mati allmikið, með því að breyta stærð dagsverkanna í tilliti til þess, hvaða störf þótt hefir ástæða til að styrkja meira en upphaflega hefir verið ákveðið. Skýrslugerð um dagsverkafjölda jarðabótamanna verður því að teljast litils virði og jafn-vel villandi, ef miðað er við það hugtak, er í orðinu felst. Hér er því horfið frá því að leggja dagsverkin til grundvallar fyrir styrkgreiðslu, heldur er lagt til, að notaðar séu hentugar metraeiningar, svo sem teningsmetri í byggingum, grjótnámi og opnum skurð-um, fermetri í jarðrækt og sáðreitum, og lengdarmetri í lókræsum og girðingum.

Um styrkveitingar til einstakra mannvirkja skal þetta tekið fram:

Styrkur til safnþróa er hækkaður allverulega, og sömuleiðis til áburðarhúsa. Áburð-arhirðingin er svo mikið atriði í jarðræktinni og hefir svo mikla þýðingu fyrir afkomu í búskap, að sjálfsagt er að stuðla að góðri hirðingu áburðar. Hentara þótti að lækka aðeins styrkinn til sléttna, að undanteknum sáðsléttum í nýrækt, og hækka heldur styrkinn til framræslu. Um grjótnámið er það að segja, að lagt er til, að ekki verði veittur styrkur fyrir meira en 50 m² til hvers einstaklings árlega. Þykir ekki tiltækilegt að stuðla að stórræktun á landi, sem svo er grýtt, að grjótnám sé stórfelldur liður í ræktuninni. Mun og tilgangur þess að taka grjótið til greina í fyrstu hafa verið vegna hinna lakar settu sveita hvað snertir ræktunarskilyrði. Meginhluti þess styrks, sem fyrir það hefir verið greiddur, mun þó hafa farið til kaupstaðanna eða þeirra, sem í grennd við þá hafa búið. En það er óráðlegt að stuðla þannig að mikilli ræktun undir slæmum skilyrðum meðan gnægð er af góðu landi.

Ekkí sýnist ástæða til að flokka girðingar til styrks eins og tíðkazi hefir. Sami styrkur er veittur, af hvaða gerð sem girðingin er, ef hún er í fullgildu standi.

Styrkur til hlöðubygginga er mikið færður út frá því, sem verið hefir. Þetta eru svo þýðingarmiklar byggingar, að sjálfsagt er að stuðla af megni að framkvæmd þeirra verka.

Samanburður á styrk samkvæmt jarðræktarlögum nú og tillögum.

	Eining	Jarðrl.	Till.	Hækk.	Lækk.
1. Þvaggryfjur, alsteyptar	1 m ³	7.50	8.50	1.50	„
2. — steypar með tyrfðu járnþaki	—	5.00	5.00	„	„
3. Áburðarhús, alsteypt	—	6.00	7.00	1.00	„
4. — steyp með járnþaki	—	5.00	5.00	„	„
5. — og safnþrær úr öðru efni	—	1.50	1.50	„	„
6. Haugstæði, steyp með steypu undirlagi og 1 m. veggjum	1 m ²	„	3.00	3.00	„
7. Framræsluskurðir, dýpt 1 m. og grynri	10 m ³	1.11	1.20	0.09	„
8. — dýpt 1—1,3 m.	—	1.25	1.50	0.25	„
9. — dýpt yfir 1,3 m.	—	1.66	2.00	0.34	„
10. Lokræsi, grjótræsi	10 m.	1.66	1.70	0.04	„
11. — viðarræsi	—	1.11	1.20	0.09	„
12. — hnausaræsi	—	0.55	0.70	0.15	„
13. — pipuræsi	—	1.66	2.00	0.34	„
14. Nýrækt, þaksléttur	100 m ²	2.00	1.60	„	0.40
15. — græðisléttur	—	1.66	1.40	„	0.26
16. — sáðsléttur	—	2.50	2.50	„	„
17. — óbylt	—	0.25	„	„	0.25
18. Túnasléttur, þaksléttur	100 m ²	2.00	1.40	„	0.60
19. — græðisléttur	—	1.66	1.25	„	0.41
20. — sáðsléttur	—	2.50	2.00	„	0.50
21. Matjurtagarðar og sáðreitir, ræktaðir úr óræktuðu landi og þýfðu túni	—	1.66	1.80	0.14	„
22. Grjótnám úr sáðsléttum og túni, en ekki er veittur styrkur nema á 50 m ³ á hvern jarðabótamann á ári	1 m ³	1.00	1.00	„	„
23. Girðingar um tún og sáðreiti, sem að varanleik og varnargildi jafngilda góðri 5-strengdri gaddavirsgirðingu	10 m.	„	2.00	„	„
Gaddavirsgirðing með undirhleðslu	—	1.66	„	„	„
— 5 strengja án undirhleðslu	—	2.00	„	„	„
Virnet með eða án undirhleðslu og gaddavir yfir — 1,10 m.	—	2.50	„	„	„
Grjótgarðar, tvihlaðir	—	2.00	„	„	„
— einhlaðir	—	2.50	„	„	„
— einhlaðir	—	1.00	„	„	„
Grjót- og torfgarðar	—	1.65	„	„	„
24. Þurrheyshlöður, steypar	1 m ³	1.00	1.00	„	„
25. — úr öðru efni, járnþak	—	„	0.50	0.50	„
26. Votheyslöður, steypar með járnþaki	—	1.66	2.50	0.84	„

Lagt er til, að býli, sem fengið hafa 5000 kr. styrk til umbóta frá því er jarðræktarlögin gengu í gildi, fái ekki frekari styrk. Landið hefir í mörg horn að lita, og þegar komin er þetta mikil upphæð til eins býlis, er ekki annað hægt heldur en nema staðar nú um stund.

Ekki er hægt að fullyrða, hve mikla heildar hækkun kann að leiða af hinum aukna styrk til ýmiskonar framkvæmda, eftir þessum tillögum, en samkvæmt þeirri athugun er gerð hefir verið á jarðræktarframkvæmdum árána 1934 og 1935, hefði heildarútkoman á styrknum verið mjög svipuð, eftir þessum tillögum, og hún reyndist þessi ár, eftir gildandi lögum.

Það hefir verið talin nokkur hætta á því, að þeir opinberu fjármunir, sem gengið hafa til umbóta á býlum, leiddu til verðhækkunar, svo að þrátt fyrir umbæturnar á jörðunum, þá stæðu þeir menn litlu betur að vigi, sem taka við þeim umbótum og hinu háa

jarðarverði, heldur en þeir, er nutu þeirra lítið bætra. Um það þarf ekki að efast, að hátt jarðarverð er landbúnaðinum afaróhagstælt, og því ber að spyrna á móti, eftir því sem unnt er. Í II. kafla þessa frv. er leitast við að hindra hátt jarðaverð, með því að banna veðsetningu og sölu á því verðmæti, er styrkurinn skapar, og með því að láta seljandann greiða nokkurn hluta verðhækkunarinnar til sveitar- eða bæjarsjóðs.

Bezt þykir á því fara að hafa í sama lagaflokki fyrirmæli um verkfærakaupasjóð, vélasjóð og skurðgröfur.

Eins og mörgum er kunnugt, eru allmargar jarðir hér á landi, sem liggja undir mjög miklum skemmdum og jafnvel eyðileggingu af vatnaágangi og landbroti. Eru jafnvel til heilar sveitir, sem útlit er fyrir, að geryðist af þessum ástæðum, eða þá vegna jökulhlaupa og sandfoks. Ennfremur eru mjög víða í sveitum fjallabýli, sem svo eru afskekkt og hrjóstrug til ræktunar, að telja verður óbyggileg, þegar miðað er við lífskröfur nútímans, og því bezt notuð sem afréttarlönd.

Það er hin mesta nauðsyn, að undinn sé bráður bugur að því, að athugað sé, hvaða býli koma til mála í þessu efni, því telja verður mjög misráðið að veita styrk til ræktunar og einkum vandaðra húsabóta á slíkum jörðum. Mun þessa ekki hafa verið gætt sem skyldi hingað til, enda skort alla löggjöf um það efni. Það verður því ekki hjá því komið að gera nú þegar ráðstafanir til að undirbúa burtflutning fólks af slíkum stöðum. Verður að telja, að rétt sé, að ríkið verji nokkru fé til að hjálpa mönnum, sem á slíkum býlum búa, til að komast í burtu þaðan og á aðra staði, sem hafa tryggari framtíðarmöguleika.

Athugasemdir um einstakar greinar.

Um I. kafla.

Hér að framan hefir allrækilega verið rakið efni fyrsta kafla, og sýnist því ekki ástæða til að fjölyrða miklu frekar um hann. Skál þó með fáum orðum vikið að einstökum greinum hans.

1. gr. þarf ekki skýringar við.

Um 2. gr. Þar sem Búnaðarfélag Íslands fer með þessi mál af hálfu ríkisvaldsins, er sjálfsagt, að starfsreglur þess séu í samræmi við gildandi lagaákvæði um þessi efni. Landbúnaðarráðherra og búnaðarmálastjóri hljóta jafnan að þurfa að hafa mikla og margháttaða samvinnu um ýmskonar málefni landbúnaðarins. Það gæti orðið góðum málefnum til hins mesta hnekks, ef illa tækist til um samvinnu þessara manna. Þess vegna er hér lagt til, að val búnaðarmálastjórans verði bundið samþykki landbúnaðarráðherrans.

Um 3. gr. Ágreiningi, sem kann að rísa milli stjórnar Búnaðarfélags Íslands og búnaðarmálastjóra út af framkvæmdum þeirra mála, er Búnaðarfélagið fer með í umboði ríkisstjórnarinnar, er ætlast til, að verði skotið til landbúnaðarráðherra til úrskurðar, og virðist það sjálfsagt. Það mun öllum aðiljum fyrir beztu, að þesskonar ágreiningsmál verði sem fyrst leyst, og sýnist þetta vera eðlilegasta lausn þeirra mála.

Um 4. gr. Störf trúnaðarmanna eru afarþýðingarmikil, og er sjálfsagt að haft sé glögg eftirlit með því, að þau séu vel af hendi leyst. En til þess að slíkt eftirlit verði einhvers virði, verður að gera athuganir á nokkrum stöðum á mælingasvæði hvers trúnaðarmanns. Sýnist tilvalið, að ráðunautar Búnaðarfélagsins annist það eftirlit, eftir því sem þeir geta við komið á ferðum sínum um landið.

Um 5. gr. Ætlast er til að aðeins eitt búnaðarfélag sé í hverjum hreppi. Þó er gert ráð fyrir, að Búnaðarfélag Íslands geti veitt leyfi til að tvö búnaðarfélög séu í sama hreppi þar sem erfiðar eru samgöngur og þar sem sérstaklega ríkar ástæður gera það nauðsynlegt.

6. gr. þarf ekki skýringa við.

Um 7. gr. Efni þessarar greinar hefir allrækilega verið rakið í inngangi greinargerðarinnar, og er því engin ástæða til að fjölyrða um það frekar.

Um 8. gr. Væntanlega kemur alls ekki til þess, að nota þurfi ákvæði þessarar greinar. En sakir þess, að Búnaðarfélag Íslands er sjálfstæður félagsskapur, þykir ekki annað

hlýða en að því sé vikið, hver sjái um framkvæmd þessara mála, er ríkisvaldinu koma svo sérstaklega við og Búnaðarfélagið getur hætt að annast.

Um II. kafla.

Um 9. gr. Hér er talinn sá styrkur, sem ætlaður er til hvernar umbótar fyrir sig. Hefir hlutföllum hans verið breytt nokkuð frá því, sem áður var, með tilliti til þess, hversu mikil nauðsyn þótti á auknum styrk til framkvæmdanna, og eftir því, sem reynslan þótti hafa sýnt, að réttara væri í tilliti til kostnaðar. Hér er t. d. aukinn styrkur til bygginga vegna áburðargeymslu og súrheysverkunar, og ennfreður til framræslu, en jarðvinnslan að öðru leyti heldur lækkuð, nema sáðsléttur, sem telja verður álitlegustu ræktunaraðferðina.

Þá hafa og matjurtagarðar og sáðreitir ofurlítið verið hækkaðir í styrk, enda verður að telja, að nú beri að leggja höfuðáherzluna á þá ræktun, meðan hún fullnægir ekki nærri því þörfum landsmanna.

Hlöður er hér gert ráð fyrir að styrkja nokkuð, þótt ekki séu úr steinsteypu, ef þær eru með járnþaki. Verður að telja það sanngjarnt, því t. d. járnhlöður eru að sumu leyti betri en steinhlöður hvað geyslu heysins snertir, og hlöður með torfveggjum geta líka verið allgóðar, ef vel eru vandaðar að veggjum.

Þar sem kunnugt er, að salerni vantar enn á mörgum bæjum, þótti ekki hjá því komizt að hrinda þessu fljótlega í lag, með því að gera byggingu þeirra að skilyrði fyrir styrk til áburðarhúsa og safngryfja. Með því að hér er lagt til að styrkja vönduð haugstæði, var nauðsynlegt að skilyrðisbinda það því, að þyggryfja væri til á heimilinu.

Um 10. gr. Þessi grein er óbreytt frá því, sem áður var, og þarf ekki skýringar.

Um 11. gr. Til þess að takmarka nokkuð þá fjárhæð, sem fer til einstakra jarða, verður nauðsynlegt að hafa spjaldskrá yfir þann styrk, sem til þeirra fer, og þar sem nú þegar eru nokkrar jarðir, sem telja verður að notið hafi svo mikils styrks, að ekki sé ástæða til að auka við hann úr þessu, þá þykir sjálfsgætt að telja allar styrkgreiðslur frá því að jarðræktarlögin eru í gildi. Með uppþótarstyrknum er ætlað til, að jarðirnar séu færðar nokkuð til samræmis frá því, sem nú er, til að hraða því, að umbætur á þeim komi til framkvæmda. Uppþótarstyrks eiga að njóta aðeins þau býli, sem rekinn er búskapur á sem sjálfstæður atvinnuvegur. Frádráttur á styrk þeirra jarða, sem komnar eru yfir 3000 kr. í styrk, er gerður til að draga úr stórræktun eða einstökum stöðum; má og ætla, að skilyrði séu þar betri til afurðasölu eða ræktunar en almennt gerist og því minni þörf fyrir fullan styrk. Ætla má, að jarðir, sem hafa fengið fullar 5000 krónur í styrk, hafi komið ræktunar- og umbótamálum sínum í svo gott horf, að hagar ríkisins leyfi ekki, að haldið verði áfram að greiða þeim styrk til aukinna framkvæmda, meðan margar jarðir eru því nær umbótalausar. Ekki þykir annað fært en að heimilt sé að styrkja nokkuð meira en ræktun einstakra býla ræktun þess bæjarfélags, er óhjákvæmilega þarf að starfrækja búskap til þess að bæta úr brýnustu neyzlumjólkurþörf íbúa bæjarins.

Um 12. gr. Ákvæði þessarar greinar miða að því að hvetja til jarðaskiptingar, og til að létta örðugleika þeirra, sem þannig verða að komast af með minna ræktað land en áður, meðan þeir eru að auka ræktunina að nýju. Aftur er hamlað á móti sameiningu býla í síðari hluta greinarinnar, með því að draga úr þeim styrk, sem til þeirra fer.

Um 13. gr. Rétt þótti að tiltaka hámark þess styrks, sem hvert býli fær notið til bygginga, og er hann hér miðaður við það, er nægja myndi á allmyndarlegum hylum. Til ræktunar á ári er sama hámark og áður.

Um 14. gr. Ekki þykir fært að veita styrk til jarðræktar þar, sem ætla má, að bráðlega verði tekin upp önnur afnot af landinu, og því fé, sem til ræktunarinnar fari, þar með kastað á glæ.

Um 15. og 16. gr. Það verður að telja réttlátt, að þeir ábuendur ríkiseigna, sem ekki eiga kost á erfðafestu (svo sem prestar o. fl.), fái nokkur aukin fríðindi, þar sem svo mjög er í óvissu, hvað þeir eða þeirra geta notið umbótanna lengi. Er hér lagt til að

þeir fá tvöfaldan styrk við það, sem almennt er greitt, þar til komið er það hámark, sem tryggir, að jarðirnar hafi fengið hinar fullkominustu umbætur.

Um 17. gr. Hér er gert ráð fyrir, að jarðabótastyrkurinn sé dreginn frá við jarðamat og skráður sérstaklega í fasteignamalsbók. Mun það vekja betur athygli manna á, að óheimilt er að selja hann. Og þar sem hér er slegið föstu, að ekki megi veðsetja hann, hlýtur það að halda verðinu nokkuð niðri.

Verði saml sem áður verðhækkun á jörðum, er sanngjarnt, að hlutaðeigandi sveitarfélag njóti þeirrar verðhækkunar, sem ætla má, að stafi af hinum bundna höfuðstól, er greiddur hefir verið jörðinni til umbóta, því hverju sveitarfélagi er mikið tjón að því, að jarðir gangi kaupum og sölum með uppsprengdu verði.

Um III. kafla. Félagsræktun.

Í nágildandi jarðræktarlögum eru engin ákvæði um félagsræktun, en þar sem vænta má, að allmikið verði að því gert að vinna í félagi að jarðyrkju, þótti rétt að hafa um það ákvæði í frumvarpinu.

Um 18. gr. Greinin þarf ekki skýringar.

Um 19. gr. Ákvæði þessarar greinar eru um félagsskap til undirbúnings nýbýla eða samvinnubygginga. Hagkvæmara myndi, ef talsvert væri búið að rækta af landinu áður en ráðizt er í miklar byggingar.

Ætlazt er til, að félög þessi njóti styrks eftir því sem segir í 9. gr., en frekari styrkur verði þeim greiddur, er taka verða að mestu óræktað land til ræktunar, þegar að því kemur, að reisa verður byggingar. En gæta verður þess, að býlin séu í tryggri ábúð.

Um 20. gr. Ræktun við kaupstaði og þorp hefir að kalla til þessa verið hagað þannig, að hver hefir ræktað fyrir sig, og hafa menn sitt í hverju lagi byggt á löndunum fyrir fólk og fénad.

Með því fyrirkomulagi hafa menn átt miklu erfiðara með að stunda atvinnu í kaupstaðnum (eða þorpinu). Stundum hafa menn byggt í kaupstaðnum, fjarri landinu, sem valdið hefir svo erfiðleikum og kostnaði með slutning áburðar á blettina o. fl. o. fl.

Félagsskapur um slíka jarðrækt og not af landinu gæti undir ýmsum kringumstæðum verið mun ódýrari og á allan hátt hagfelldari. T. d. með því að yrkja jörðina í félagi, margir bygðu peningshús saman, hefðu félag um hirðingu gripa o. s. frv. Gætu menn fremur með þessu fyrirkomulagi skipt með sér verkum og stundað aðra atvinnu vissan tíma úr árinu, þegar atvinnu væri að fá.

Um 21. gr. Hér er talinn sá félagsskapur, sem ekki er hægt að telja til hinna tveggja fyrirtöldu flokka. Getur hann verið með ýmsum hætti, og verður því í hvert sinn að ákveða, hve mikils styrks hann skuli njóta.

Um 22. gr. Greinin þarf ekki skýringa við.

Um 23. gr. Gera má ráð fyrir, að þeir, sem taka land til ræktunar, noti það á meðan þeir hafa aðstöðu til þess, og því verði lítið um, að ræktað lönd verði sameinuð í stórum stíl. En fari svo, að slíkt komi fyrir, er sjálfsagt, að sá, er landið hlýtur, endurgreiði ríkissjóði það af jarðræktarstyrknum, sem gengið hefir til landsins og er umfram það hámark, sem mönnum ber eftir ákvæðum laganna.

Um IV. kafla. Verkfærakaupasjóður.

Með breytingu á jarðræktarlögunum 1928 var sjóður þessi stofnaður til þess að styrkja bændur til kaupa á jarðyrkjuverkfærum. Síðar hefir verkisvið hans verið stækkað, svo að á síðari árum hefir hann styrkt, auk jarðyrkjuverkfæra, kaup á heyvinnuvélum og tövinnuvélum til heimilisiðnaðar í sveitum.

Tillag ríkissjóðs til sjóðsins var ákveðið 20 þúsund krónur á ári, og auk þess 10 aurar fyrir hvert jarðabótadagsverk.

Tekjur sjóðsins þau 5 ár, sem skýrslur ná yfir, hefir numið alls 436873 kr., eða að meðaltali á ári kr. 80757.26. Hér er lagt til, að hann fái fast tillag 80 þús. krónur, og starf hans nánar ákveðið en áður hefir verið.

Um sérstakar greinar skal þetta tekið fram:

Um 24. gr. Hentara þykir, að sjóðurinn hafi fast tillag en að tekjur hans séu bundnar jarðræktarframkvæmdum, sem hljóta að vera breytilegar frá ári til árs, enda ætli að vera samilega séð fyrir sjóðnum með þessu tillagi. Skipting hans hefir verið eftir tölu jarðabótamanna. Hér er lagt til, að honum verði að $\frac{2}{3}$ skipt eftir tölu jarðabótamanna, og $\frac{1}{3}$ eftir tölu félagsmanna í búnaðarfélagum hreppanna, og er það í samræmi við réttlindi og skyldur þær, sem félögum í hreppabúnaðarfélagum er ætlað í I. kafla frumvarps þessa.

Um 25. gr. Þessi grein er í samræmi við það, sem sjóðurinn hefir styrkt að undanfögnu. En auk þess er bætt hér við heimild til að styrkja kaup á skurðgröfum, sem væntanlega kæmu að miklu gagni við almenna skurðagerð, þegar unnt verður að fá hentuga gerð. Ennfremur er tekin hér upp heimild til að styrkja kornræktarvélar.

Eftir nügildandi lögum er styrkur til jarðyrkjuvéla helmingur verðs, en til annara verkfæra $\frac{1}{3}$ verðs. Hér er lagt til, að hann verði $\frac{1}{3}$ verðs til allra styrkhæfra verkfæra. Geta með því fleiri notið styrksins og síður hætt við, að menn freistuðust til að kaupa áhöld, sem þeir hefðu ekki fulla þörf fyrir.

Um 26. gr. Þessi grein bindur það, að styrkur til dráttarvéla og skurðgrafna sé aðeins veittur til búnaðarfélaga, og þar sem til þess þarf samþykki almenns fundar, er nokkur trygging fyrir því, að þau verkfæri verði ekki keypt, nema nokkur almenn þörf sé fyrir þau. Og er það nauðsynlegur undirbúningur undir kaup og starfrækslu svo verðmikilla áhalda.

Um 27. gr. Grein þessi er um almenn fyrirkomulagsatriði um umsóknir úr sjóðnum og felur í sér nokkra tryggingu fyrir því, að umsóknir séu teknar eftir röð, ef þær hafa við svipuð rök að styðjast.

Um 28. gr. Það hefir nokkuð verið gert að því að lána út úr sjóðnum til verkfæra-kaupa. Er hér lagt til að heimila það, þó með miklum takmörkunum. Ætti þetta að vera hættulítið, ef farið er að öllu eftir fyrirmælum greinarinnar, þar sem tekjur sjóðsins eru tryggar.

Um 29. gr. Er um reikningshald og reikningsskil sjóðsins og þarf ekki skýringar við.

Um V. kafla. Vélasjóður.

Í jarðræktarlögunum frá 1923 er kaflinn um vélasjóð. Er þar gert ráð fyrir, að ríkissjóður leggi honum 50 þús. kr. á ári.

Starf þessa sjóðs hefir nú um skeið verið litið. Tekjur sjóðsins, er honum áskotnuðust af þúfnabánavinnunni o. fl., hafa verið notaðar til útlána, til kaupa á dráttarvélum. Hafa lánin að jafnaði numið 3000 krónum til hvorrar dráttarvélar. Hefir sjóðurinn með þessu veitt góðan stuðning til að kaupa slíkar vélar.

Árið 1930 voru sett lög um skurðgröfur, sem eftir eðli málsins falla undir ákvæði þessa kafla, og eru þau því sett hér inn.

En tilgangur þessa sjóðs var meiri en aðeins sá, að kaupa vélar og hjálpa til að menn eignuðust þær. Honum var jafnframt ætlað að gera tilraunir með nothæfni þessara véla. Hefir ekkert verið gert í þessum efnum af hálfu sjóðsins. Það yrdur þó að álitast afarþýðingarmikið, að þesskonar starfræksla fari fram. Með útvegum og starfrækslu heppilegra véla má gera ráð fyrir, að það geti orðið til þess að flýta mjög fyrir mrgvislegum umbótum, sem annars biðu, hver veit hvað lengi.

Skal svo nokkru nánar vikið að hverri einstakri grein.

Um 30. gr. Efni greinar þessarar er sama og í 15. gr. jarðræktarlaganna, sem einnig er að nokkru tekin upp í skurðgröfúlögin, þar sem gert er ráð fyrir, að ríkið hafi forgöngu um kaup, tilraunir og starfrækslu vélknúðra jarðyrkjuvéla og starfræki skurðgröfur, sem eru stærri en svo, að henta þyki að fela það öðrum, og fræðimönnum í þeim efnum þætti nauðsyn vera til að gera tilraunir með þær.

Um 31. gr. Vélasjóður hefir nú að láni frá varasjóði landsverzlunar Íslands 50 þús. kr., og er það í útlánum vegna lána til dráttarvéla, ásamt starfsfé sjóðsins, sem nú er að upphæð kr. 31800.00. Til þess er ætlað, að sjóðnum séu lagðar út til eignar þessar 50 þús. kr.

Um 32. gr. Hér er gert ráð fyrir, að starfsemi sjóðsins verði tvískipt, gangi nokkuð af fé hans til útlána til verkfærakaupa, og nokkuð til kaupa á vélum og starfrækslu þeirra á meðan tilraunir standa yfir.

Um 33. gr. Hér er bent á það, sem sjóðnum er ætlað að innna af höndum með tilraunir á skurðgröfum. Jafnframt er ríkissjóður skyldaður til að kaupa þær, ef þær reynast vel, eins og áður var ákvæðið með skurðgröfulögunum.

Um 34. gr. Þarf ekki skýringar við.

Um 35. gr. Grein þessi er samkvæmt skurðgröfulögunum, og eru í vatnalögunum nákvæm fyrirmæli um, hvernig stofna eigi þau félög til landþurrkunar og áveitu, sem ætlazt er til að ríkissjóður styrki samkvæmt þessari og næstu grein, og er því ekki ástæða til að taka það hér upp.

Um 36. gr. Fyrirmæli þessarar greinar eru einnig tekin upp úr skurðgröfulögunum og kveður á um þann styrk, sem heitið er til framkvæmdar þeirra verka, er stórar skurðgröfur innna af hendi, og jafnframt ákvæði um að þau verk sé ekki styrkt samkvæmt II. kafla laga þessara.

Um 37. gr. Grein þessi kveður á um, að selja beri þær vélar, sem keyptar eru til tilrauna fyrir vélásjóð, reynist þær nothæfar.

Um 38. gr. Grein þessi er um reikningshald sjóðsins og reikningsskil.

Um VI. kafla. Um búferlaflutning.

Um 39. gr. Búnaðarfélagi Íslands er hér falið að láta trúnaðarmennina gefa skýrslur um þær jarðir, er þeir telja, að komið geti til mála í þessu efni, svo unnt verði að láta rannsaka þær nákvæmlega.

Um 40. gr. Telja má, að með því að láta matsmennina vera: starfsmann frá Búnaðarfélagi Íslands, trúnaðarmann þess á sambandssvæðinu og formann hlutaðeigandi búnaðarfélags, sé svo vandað til álitsgerðarinnar sem kostur er á. Enda varðar miklu, að hún sé í alla staði áreiðanlega. Er því til frekara öryggis lagt til, að fengin sé umsögn hreppsfundar um málið, áður en því er ráðið til lykta.

Um 41. gr. Það þótti réttast, að þegar Búnaðarfélag Íslands hefði undirbúið málið þannig, þá væri það afhent landbúnaðarráðherra til endanlegs úrskurðar.

Um 42. gr. Það leiðir af sjálfu sér, að þegar jörð eða býli hefir þannig verið svipt styrk til umbóta, þá sé eitthvað gert til að hjálpa þeim mönnum, sem á þeim búa, að komast í burt þaðan. Og þótt til þess væri varið nokkru fé, þá má benda á, að ríkið sparar aftur nokkuð við það að hætta að greiða styrk til hinna umræddu býla. Hér er þó aðeins ætlazt til, að greiddur sé nokkur hluti þess verðfalls, sem ábúandi kann að verða fyrir við sölu húsa sinna á jörðinni. Hinsvegar er ekki gert ráð fyrir, að neitt tillit sé tekið til þess, hvað honum verður úr sjálfri jörðinni. En í þess stað er honum gefinn kostur á eftirgjaldslausri lífstíðarábúð, ef hann reisir nýbýli á landi, sem er eign ríkisins.

Um VII. kafla.

Um 43. gr. Viðsvegar um landið hafa í kauptúnum og kaupstöðum verið leigðar ræktunarlóðir, án þess að samningarnir væru byggðir á þeim grundvelli, sem jarðræktarlögin gerðu ráð fyrir. Um réttindi og skyldur leigutaka, svo og um leigumálann, hefir ríkt hið mesta misræmi. Jafnvel innan sama kauptúns búa leigutakar við mjög mismunandi leigukjör á löndum með alveg sömu skilyrðum og aðstöðu. Gildir það alveg sérstaklega ýmsa af þeim hæjum, sem eru í örum vexti og þar sem eftirspurn er mikil eftir landinu, að leigan er ekki í neinu samræmi við verðmæti þess afakstrar, sem landið getur gefið. Með ákvæðum greinarinnar er ætlazt til, að endurskoðun fari fram á leigumálanum á slíkum stöðum og hann færður til samræmis við ákvæði laganna.

Um 44. gr. Búnaðarfélag Íslands hefir þegar framkvæmt þær rannsóknir, sem greinin gerir ráð fyrir, í 40 kauptúnum og hæjum.

Enda þótt nokkuð hafi áunnizt við það til greiðari aðgangs að landi, hefir aðeins

nokkur hluti þessara kaups á gert fullnaðarráðstafanir fyrir lengri framtíð um land-útveganir.

Það ber því enn nauðsyn til, að haldið sé áfram að veita kaupsáttum og þæjum stuðning til að koma skipulagi á ræktunarmál sín, og eru ákvæði greinarinnar miðuð við, að Búnaðarfélag Íslands haldi áfram starfsemi sinni að þessum málum.

Um 45. gr. Þarfnast ekki skýringar.

Um 46. og 47. gr. Til eru þau kaupsátt, er eigi hafa getað fengið umráð á nauðsynlegu landi til afnota fyrir íbúana, og það enda þótt í námunda við þau liggja land lítt nýtt. Enda þótt úr því mætti bæta með því að leita í hverju einstöku tilfelli til Alþingis um heimild fyrir því, að löndin verði tekin eignarnámi, þá dregur það í mörgum tilfellum ræktunarframkvæmdirnar um of. Hinsvegar er með ákvæðum 47. gr. það tryggt, að slíkt eignarnám sé ekki framkvæmt að nauðsynjalausu, og með því að láta það falla undir dóm Búnaðarfélags Íslands ætti að vera tryggt, að ábúðarréttur bænda verði ekki skertur, nema því aðeins, að almanna nauðsyn sé til þess, að landið verði tekið eignarnámi.

Um 48. gr. Með erfðaleigu er þeim fjölskyldum, er land fá, tryggt varanlegur umráðaréttur á landinu, án þess að þær þurfi að festa fé til annars en ræktunarumbóta á því. Með ákvörðun leigumálans í lögunum sjálfum er fyrirbyggt, að það fari eftir geðþótta leigusala í hvert skipti, hver leiga sé tekin af löndunum, og er leigumálinn bundinn við þau verðmæti, sem leigusali á í eign þeirri, er hann selur á leigu, og er því fasteignamat og virðingarverð umbóta á landinu, þegar leigusali afhendi það, sem grundvallar, af hvaða fjárhæð ágreiðslurnar skuli reiknaðar.

Um 49. gr. Þar sem nú eru til lög, er ákveðið, hvernig ábúðarréttur erfist, þykir sjálf-sagt, að samræmi sé um það atriði, þegar um ræktunarlönd er að ræða, að rétturinn erfist því á þessum löndum samkvæmt sömu meginreglum eins og rétturinn til ábúðar á erfða-ábúðarjörðum.

Um 50. gr. Búnaðarfélag Íslands hefir um nokkurt skeið látið kaupsáttum í té frumdrætti að erfðaleigusamningum, og hafa þeir því hin síðari ár í flestum aðalatríðum færzt í fast form. Myndi í reglugerð sjálf-sagt að setja nánari ákvæði um erfðaleigusamningana og að henni fylgi frumdrættir að samningum, að því er við kemur öllum almennum atriðum.

Um 51. gr. Lönd, sem tekin eru til ræktunar, á eigi að vera hægt að taka til annara afnota, nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi og að á landinu þurfi að reisa mannvirki til almennra afnota eða til atvinnurekstrar.

Það þykir eigi fært annað en að skylt sé að taka allt landið, ef það er svo verulega skert, að þeim búrekstri, sem leigutaki hefir komið upp á landinu, sé verulega hnekk-t með landskerðingunni.

Um 52. gr. Hin takmarkalaus veðbinding erfðaleigulanda, sem í mörgum tilfellum er jafnhá eða hærri fasteignamati, gerir sölur auðveldari og styðjur þá jafnframt að óeðlilega háu verðlagi á erfðaleigulöndunum. Með ákvæðum greinarinnar ætti að nokkru leyti að draga úr þessu hvorutveggja.

Um 53. gr. Ákvæði þessarar greinar eru í samræmi við þau ákvæði, sem nú eru í gildi í jarðræktarlögum og hin síðustu ár hefir verið farið eftir hvað viðvikur ákvörðun um þann tíma, sem leigutaki er ætlaður til að fullrækta landið.

Um 54. og 55. gr. Þurfa ekki skýringar við.

Um VIII. kafla. Almenn ákvæði.

Um 56.—58. gr. Þurfa ekki skýringar við.

Um 59. gr. Rétt þykir að leggja til, að endurskoðun á lögunum fari fram ekki síðar en 1943. Þá eru 20 ár liðin frá því er jarðræktarlögin gengu í gildi. Og þó ekki séu nema 7 ár þangað til, ætti að vera fengin nokkur reynsla fyrir þeim nýjungum, sem nú eru sett í lögin.

Um 60. gr. Þarf ekki skýringar.

Skipulagsnefnd atvinnamála hefir að miklu leyti látið vinna að skýrslum þessum, og eru þær birtar hér sem fylgiskjal með samþykki nefndarinnar.

Býli með styrk yfir 2000 kr.

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Borgarfjarðarsýsla						
Innri-Akraneshreppur	Innri-Hólmur	494.95	2025.90	1497	1991	»
—	Innsti-Vogur	760.00	2136.55	1949	2149	»
—	Ytri-Hólmur	658.75	4593.70	3841	4501	4593.70
Skilmannahreppur	Bekánsstaðir	101.65	2807.95	1864	2578	»
—	Litli-Lambhagi	116.85	2438.25	1685	2513	»
—	Stóri-Lambhagi	177.65	2142.70	1267	2366	»
—	Ös	1514.80	2684.30	1642	2867	»
—	Hvítanes I—III	1349.00	6754.50	4661	7871	6754.50
Strandahreppur	Brekka	1906.65	2370.25	985	2385	»
—	Svarfhóll	1298.65	3381.90	1551	3709	3381.90
Leirár- og Melasveit	Súlunes	760.00	2162.70	1149	2359	»
—	Skipanes	274.55	2262.15	1976	2262	»
—	Melar	228.95	2762.85	2232	2687	»
Skorradalshreppur	Grund	104.50	2230.85	2379	2379	»
—	Indriðastaðir	143.45	2938.80	1953	3223	»
Andakilshreppur	Varmalækur	1243.10	2043.45	2205	2205	»
—	Hvítárakki	1356.10	5428.55	3630	5428	5428.55
Lundarreykjadalshr.	Skálpastaðir	190.00	2904.55	1580	2815	»
Reykholtsdalshreppur	Hurðarbak	190.00	2069.40	2214	2214	»
—	Kjálvararstaðir	262.20	2077.95	1789	2210	»
—	Deildartunga	1697.65	2256.75	1905	2548	»
—	Reykholt		2750.35	1611	3288	»
Samtals		14829.45	63224.35	45565	66548	20158.65
Alls 22 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2873.83	»	»	5040.00
Mýrasýsla						
Hvítársíðuhreppur	Síðumúli	925.20	2739.20	2020	3330	»
Stafholtsfngur	Hjarðarholt	588.05	2545.20	1733	2427	»
—	Efra-Nes	1234.50	2761.75	1525	2658	»
—	Svarfhóll	475.00	3134.05	2114	3792	3134.00
Borgarhreppur	Ferjubakki I—III	940.05	2171.70	1360	2326	»
—	Ölvaldsstaðir I—II	127.30	2972.85	2885	3390	»
Álftaneshreppur	Valshamar	1058.80	2223.00	1264	2463	»
Hraunhreppur	Hrafnkelsstaðir	217.55	2132.10	1658	2118	»
Samtals		5566.45	20679.85	14559	22504	»
Alls 8 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2585.00	»	»	3134.00
Dalasýsla						
Laxárdalshreppur	Hjarðarholt	19.95	3730.90	3850	3850	3730.90
Vestur-Ísafjarðarsýsla						
Mosvallahreppur	Ytri-Hjarðardalur I—II	423.70	2743.70	2122	2957	»
Mýrahreppur	Höfði I—IV	104.50	2118.00	1343	2319	»
Samtals		528.20	4861.70	3465	5276	»
Alls 2 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2430.85	»	»	»
Norður-Ísafjarðarsýsla						
Hólshreppur	Ytri-Búðir	207.10	2004.15	1530	1958	»
Ögurhreppur	Ögur, fleirbýli	30.40	2484.90	1425	2543	»
—	Kálfavík I—II	112.10	2357.10	1527	2397	»
Reykjarfjarðarhreppur	Páfur	373.85	2544.05	1968	2905	»
—	Reykjarfjörður I—II	»	2149.80	1278	2564	»
Nauteyrarhreppur	Melgraseyri I—II	57.00	4776.45	4282	4767	4776.45
—	Múli	313.95	3143.10	2533	3429	3143.10

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Norður-Ísafjarðarsýsla (frh.)						
Nauteyrarhreppur	Laugaból I—II	16.15	2892.35	2371	2898	»
—	Nauteyri	7.60	2533.20	1747	2902	»
—	Arngerðareyri	»	2485.90	1566	2716	»
Grunnavíkurhreppur	Staður	»	2050.55	958	1919	»
Sléttuhreppur	Látur, fleirbýli	247.95	2292.35	2416	2538	»
Eyrarhreppur	Engidalur, efri og neðri ..	263.15	2414.30	2545	2545	»
—	Tunga	581.40	3761.85	2924	4412	3761.85
—	Kirkjuból	290.70	4421.80	3674	4493	4421.80
Samtals		2501.35	42311.85	32744	44976	16103 20
Alls 15 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2821.00	»	»	4025.80
Strandasýsla						
Kaldrananeshreppur	Bær, tvíbýli	28.50	2022.95	1361	1875	»
Hrófbergshreppur	Víðidalur	597.10	2542.05	1897	3012	»
Samtals		625.60	4565.00	3258	4887	»
Alls 2 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2282.50	»	»	»
Vestur-Húnavatnssýsla						
Ytri-Torfustaðahr.	Sandar	160.55	2159.95	1807	2520	»
—	Búrfell, þrúbýli	400.45	2331.20	1972	2431	»
Fremri-Torfustaðahr.	Bjarg (Miðfirði)	560.50	2173.15	1738	2942	»
Þverárhreppur	Síða, syðri og ytri	902.50	2623.45	1657	3445	»
Samtals		2024.00	9287.75	7174	11338	»
Alls 4 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2322.00	»	»	»
Austur-Húnavatnssýsla						
Sveinsstaðahreppur	Píngeyrar	»	2767.25	2929	2929	»
—	Brekka	351.50	2665.30	2143	2577	»
Torfalækjarhreppur	Torfalækur I—II	76.95	2040.95	2073	2151	»
—	Húnsstaðir	170.05	2174.00	2304	2336	»
Svinavatnshreppur	Guðlaugsstaðir I—III	824.60	2652.25	2401	2772	»
—	Ytri-Langamýri I—II	152.00	2658.10	2638	2958	»
Samtals		1575.10	14957.85	14488	15723	»
Alls 6 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2493.00	»	»	»
Skagafjarðarsýsla						
Skeifilsstaðahreppur	Illugastaðir	807.50	3324.30	2203	3905	3324.30
Skarðshreppur	Sjávarborg	142.50	3360.15	1835	3433	3360.15
Staðarhreppur	Reynistaður	627.00	2880.15	1751	3623	»
—	Holtsmúli	901.55	2342.45	1526	2656	»
—	Hafsteinsstaðir	»	2175.25	2291	2291	»
Seyluhreppur	Ytra-Skórðugil	314.45	3512.25	3718	3718	3512.25
—	Vallanes	57.00	4562.65	4682	4682	4562.65
—	Stóra-Seyla	760.00	3753.15	3954	3954	3753.15
—	Langamýri	237.50	3308.30	3493	3493	3308.30
Lýtingsstaðahreppur	Árnes	760.00	2117.55	2234	2234	»
—	Daufá	190.00	2023.95	2148	2148	»
—	Héraðsdalur	760.00	2654.10	2551	2704	»
—	Meliffell	»	2962.50	3136	3136	»
—	Harrastaðir	261.25	2295.10	2084	2480	»
—	Vindheimar	150.10	2242.75	1842	2202	»
—	Hvitueyrar	460.75	4036.05	3192	4671	4036.05
—	Nautabú	502.55	3571.20	2639	4251	3571.20

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Skagafjarðarsýsla (frh.)						
Lýtingsstaðahreppur	Tunguháls I—II	760.00	3177.80	2889	3255	3177.80
Alkrahreppur	Úlfsstaðakot	190.00	2414.90	2282	2497	„
---	Stokkhólmur	272.65	4238.65	3519	4861	4238.65
---	Vaglir I—II	456.00	3966.40	4031	4121	3966.40
---	Viðivellir	760.50	3323.05	3475	3488	3323.05
---	Miklibær	764.75	4251.25	3863	4273	4251.25
---	Úlfsstaðir	574.75	4547.20	4552	4736	4547.20
Rípurreppur	Egg I—II	760.00	3876.45	3560	3910	3876.45
---	Helluland	684.00	4280.85	3467	4697	4280.85
Viðvíkurhreppur	Laughús	242.25	3342.20	2658	3582	3342.20
Hólahreppur	Sleistaðir	760.00	3221.40	2575	3079	3221.40
---	Hólar í Hjaltadal	760.00	4841.45	5671	6635	4841.45
Hofshreppur	Kolkuós	760.00	2330.40	1850	2540	„
---	Bær, tvíbýli?	559.55	3733.20	3124	3668	3733.20
---	Hof	128.25	3212.60	2745	3855	3212.60
Haganeshreppur	Yzti-Mór	760.00	2888.60	2114	3020	„
Samtals		15364.85	108718.25	97654	117798	79440.55
Alls 33 jarðir. Meðaltal á jörð		„	3265.70	„	„	3782.88
Eyjafjarðarsýsla						
Svarfaðardalshreppur	Karlsá	77.90	2201.50	2142	2256	„
Arnarneshreppur	Hallgisstaðir	13.30	2521.90	2624	2624	„
---	Fagri-Skógur	385.70	2137.05	2485	2485	„
---	Möðruvellir I—II	1383.20	2860.50	1316	4036	„
---	Þrastarhóll	484.50	2468.75	2080	2420	„
---	„	„	2234.85	2352	2352	„
Skriðuhreppur	Öxnahóll	1862.00	3675.85	1973	3987	3675.85
Öxnadalshreppur	Syðri-Bægisá	73.15	2148.15	2167	2275	„
Hrafnagilshreppur	Grund I—III	475.00	2042.50	1650	2875	„
---	Kroppur	162.45	2002.60	1583	1933	„
---	Stokkahláðir	733.40	3461.80	2370	4007	3461.80
---	Hrafnagil	1215.55	3220.70	2842	3223	3220.70
---	Finnastaðir	166.25	3081.25	2857	3177	3081.25
---	Hvammur	699.20	2769.25	1928	3294	„
Glæsibæjarhreppur	Syðri-Skjaldarvík	„	3963.70	2861	4231	3963.70
---	Dagverðareyri	258.40	2847.20	2995	2995	„
Saurbæjarhreppur	Samkomugerði	342.00	2099.15	2183	2183	„
---	Æsustaðir	543.40	2613.10	2680	2736	„
---	Hvassafell I—III	583.30	3129.65	3151	4225	3129.65
---	Núpufell I—II	387.60	4032.50	2636	4667	4032.50
---	Möðruvellir I—II	198.55	2853.20	2977	3004	„
Öngulsstaðahreppur	Stóri-Hamar I—II	621.30	2470.10	1356	2658	„
---	Eyrarland I—II	34.20	2491.05	1659	2444	„
---	Syðri-Varðgjá	800.35	2995.20	2358	4030	„
---	Rifkelsstaðir I—II	721.05	2336.35	1353	3605	„
---	Ytri-Tjarnir	333.45	2590.50	1702	2734	„
---	Pverá I—II	„	2706.05	1683	2577	„
---	Leifsstaðir	„	2233.25	959	2685	„
---	„	278.35	2556.05	2681	2739	„
---	Ytri-Varðgjá	515.85	6917.60	4787	8578	6917.60
---	Litli-Hamar I—III	203.30	3367.25	2152	3435	3367.25
---	Kaupangur	475.00	5202.15	4469	5733	5202.15
---	Munka-Pverá I—II	724.35	5686.10	4404	6162	5686.10
---	Jódisarstaðir					
---	Öngulsstaðir, tvíbýli					
Samtals		14752.05	99916.80	79415	112365	45738.55
Alls 33 jarðir. Meðaltal á jörð		„	3027.78	„	„	4158.05

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Suður-Pingeyjarsýsla						
Svalbarðsstrandarhr.	Póroddsstaðir	1252.60	2356.50	1220	2659	»
—	Tunga	»	3592.65	2230	3618	3592.65
—	Svalbarð	275.50	3736.20	2308	3815	3736.20
Grýtubakkahreppur	Hvammur	143.45	2850.45	2436	2806	»
—	Grýtubakki I—II	348.65	5302.65	4622	5465	5302.65
Bárðdælahreppur	Mýri I—III	749.55	2410.60	1439	2586	»
Samtals		1769.75	20249.05	14255	20949	12631.50
Alls 6 jarðir. Meðaltal á jörð		»	3374.84	»	»	4210.50
Norður-Pingeyjarsýsla						
Kelduneshreppur	Keldunes I—II	268.85	2106.15	1722	2378	»
Presthólahreppur	Grjótnes I—II	»	2054.15	1312	1951	»
—	Leirhöfn I—II	13.30	2996.70	2483	2927	»
Svalbarðshreppur	Holt I—II	516.30	2528.50	1808	2807	»
—	Hvammur, fjörb.	871.65	2716.25	1820	3392	»
Samtals		1670.10	12401.75	9145	13455	»
Alls 5 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2480.35	»	»	»
Norður-Múlasýsla						
Tunguhreppur	Stóri Bakki I—II	1432.60	2120.90	2232	2232	»
Suður-Múlasýsla						
Vallahreppur	Ketilssstaðir, tvíb.	57.00	2612.35	2330	2875	»
—	Egilssstaðir, tvíb.	779.95	5735.85	4861	6111	5735.85
—	Hallormsstaðir tvíb.	668.80	2979.15	1944	3874	»
Norðfjarðahreppur	Skorrastaður, tvíb.	307.80	2047.10	2171	2171	»
—	Ormsstaðir	171.95	2116.85	1740	2460	»
—	Neðri-Miðbær	734.35	3330.25	1911	3945	3330.25
Samtals		2719.85	18821.55	14957	21436	9066.10
Alls 6 jarðir. Meðaltal á jörð		»	3136.92	»	»	4533.05
Austur-Skaftafellssýsla						
Nesjahreppur	Árnanes I—IV	609.90	2568.80	1482	2846	»
—	Borgir	267.90	2217.00	1250	2314	»
—	Svínafell	105.45	2530.85	1689	2665	»
—	Hoffell, þríb.	1102.00	3903.65	3030	4340	3903.65
Mýrahreppur	Holt I—V	77.90	2267.55	1574	2271	»
Borgarhafnarhreppur	Borgarhöfn II—VI	»	3262.50	3127	3707	3262.50
Hofshreppur	Hof, 6 býli	217.10	2126.90	1321	2314	»
Samtals		2380.25	18877.25	13473	20457	7166.15
Alls 7 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2696.75	»	»	3583.07
Vestur-Skaftafellssýsla						
Kirkjubæjarhreppur	Seglbúðir (Selb.?)	141.50	2145.05	1419	2087	»
—	Kirkjubæjarklaustur	272.65	2444.90	1917	2562	»
Hvammshreppur	Höfðabrekka	590.90	2116.55	1913	2154	»
Dyrhólahreppur	Pétursey I—II	357.20	2243.20	1704	2139	»
—	Hvoll I—II	590.40	4277.25	3099	4564	4277.25
Samtals		1953.65	13226.95	10052	13506	»
Alls 5 jarðir. Meðaltal á jörð		»	2645.39	»	»	4277.25

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Rangárvallasýsla						
Austur-Eyjafljallahr.	Ytri-Skógar I—II	»	2228.20	1604	2520	»
—	Skarðshlíð I—II	487.35	2321.05	1693	2482	»
—	Hrútafell I—II	39.90	2557.20	2009	2944	»
—	Drangshlíð I—II	236.55	2310.50	1068	1841	»
—	Steinar I—IV	524.40	4821.80	3493	5277	4821.80
Vestur-Eyjafljallahr.	Dalssel	9.50	2045.65	1443	2036	»
—	Yzti-Skáli I—III	368.60	3341.45	2555	3621	3341.45
Vestur-Landeyjahr.	Hemla	660.25	3285.25	2450	3753	3285.25
—	Álfhólar, tvíb.	317.30	4225.20	3603	4314	4225.20
Fljótshlíðarhreppur	Núpur I—II	69.35	2513.40	2286	2609	»
—	Breiðabólstaður	695.40	3725.75	2583	3474	3725.75
—	Sámsstaðir I—IV	1178.95	7727.70	8487	8758	7727.70
—	Torfastaðir, 6 býli	930.05	3926.05	3897	4057	3926.05
Hvollhreppur	Móeiðarhvoll	296.40	2283.35	2023	2280	»
—	Eystri Garðsauki	64.60	2405.05	2111	2418	»
—	Efri-Hvoll	285.95	3059.85	2128	2875	3059.85
Rangárvallahreppur	Eystri-Kirkjubær	292.15	2754.60	2650	2924	»
—	Oddhóll	51.30	2570.65	2587	2667	»
—	Stóra-Hof	29.45	2612.80	2419	2666	»
—	Varmidalur	1076.80	2855.55	2682	3552	»
—	Gunnarsholt	914.85	4047.50	2933	4032	4047.50
—	Vestri-Kirkjubær	558.60	4964.05	4090	5039	4964.05
Landmannahreppur	Hvammur I—III	375.25	2438.35	2014	2578	»
Holtahreppur	Árbær	235.60	2693.45	2543	2845	»
—	Skammbeinsstaðir I—II ..	330.60	2564.00	2646	2796	»
—	Meiri-Tunga, þrúb.	702.05	4069.95	3575	4026	4069.95
—	Ásmundarstaðir I—II	241.75	2339.50	2016	2319	»
—	Bali	172.90	2400.90	1869	2791	»
—	Sumarliðabær I—II	272.65	2961.35	3060	3552	»
—	Vatnaskot I—II	475.95	2009.05	1382	2324	»
—	Þjórsártún	144.40	2115.45	1989	2139	»
—	Ægissíða I—II	1038.85	2318.80	1612	2200	»
—	Berustaðir I—II	311.60	4091.10	3763	4129	4091.10
—	Ás I—III	59.85	3531.45	2807	3813	3531.45
Samtals		13449.15	106115.95	90070	111651	54817.10
Alls 34 jarðir. Meðaltal á jörð		»	3121.06	»	»	4216.70
Vestmannaeyjar						
Vestmannaeyjahr.	Oddi	128.25	2240.05	1956	2223	»
—	Kirkjubær, fleirb.	10.45	3197.60	2242	3214	3197.60
—	Vesturhús	1358.05	5640.75	2890	5648	5640.75
Samtals		1496.75	11078.40	7088	11085	8838.35
Alls 3 jarðir. Meðaltal á jörð		»	3692.80	»	»	4419.17
Kjósarsýsla						
Seltjarnarneshreppur	Nes, tvíb.	806.55	6317.90	4853	6321	6317.90
Mosfells(sveit)hreppur	Viðir, Á. G. E.	»	2207.40	2299	2590	»
—	Gufunes	»	2083.65	2219	2219	»
—	Helgafell	84.55	2403.50	2510	2510	»
—	Keldur	329.65	2439.65	2469	2892	»
—	Leirvogstunga I—II	76.00	2899.55	1575	2573	»
—	Reynisvatn	26.60	2660.35	1689	3013	»
—	Úlfarsá	»	2137.40	1324	2796	»
—	Lágafell, Varmá	57.00	6480.50	10162	18983	6480.50
—	Blikastaðir	561.45	9746.55	7057	9123	9746.55
—	Grafarhólt	»	3031.55	3008	3324	3031.55

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn		Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.
		1934	Alls	Tún	Alls	
Kjósarsýsla (frh.)						
Mosfells(sveit)hreppur	Gunnarshólmi	1886.25	7348.90	5812	8225	7348.90
—	Hlaðgerðarkot	171.95	5391.70	3551	7315	5391.70
—	Minna-Mosfell	45.60	3518.65	2490	3277	3518.65
—	Reykjahvoll	323.95	4150.55	3067	3358	4150.55
—	Suður-Reykir (B. Ásg.) ..	380.95	7749.60	3632	11155	7749.60
—	Korpúlfsstaðir	809.40	41246.10	44858	59520	41246.10
Kjalarneshreppur	Perney	760.00	2212.55	2688	2688	»
—	Vallá	152.45	2578.75	1634	2450	»
—	Sjávarhólar	172.90	2127.05	1426	1958	»
—	Skrauthólar	12.35	2373.70	2533	2533	»
—	Mógilsá	99.75	2110.20	1859	2109	»
—	Hof	21.85	2172.05	1822	2134	»
—	Bakki	280.25	2145.00	1107	2354	»
—	Varmidalur	329.65	4370.75	3094	4113	4370.75
—	Tindsstaðir	172.90	3397.20	1931	3784	3397.20
—	Móar	319.20	3078.90	2412	3457	3078.90
—	Kollafjörður	»	3356.90	2414	3589	3356.90
—	Lykkja	166.25	3299.45	2262	3269	3299.45
—	Brautarholt	216.15	5994.35	4160	5808	5994.35
—	Álfsnes	844.05	3402.80	2038	3426	3402.80
Kjósarhreppur	Valdastaðir I—II	91.20	2105.55	1713	2102	»
—	Möðruvellir, tvíb.	205.20	2990.55	1568	3225	»
—	Miðdalur, Mýdalur	169.10	2676.00	1988	2611	»
Samtals		9573.15	162205.25	139224	201804	7169.35
Alls 34 jarðir. Meðaltal á jörð		»	4770.78	»	»	121882.55
Gullbringusýsla						
Garðahreppur	Setberg	155.80	4387.45	3726	4539	4387.45
Bessastaðahreppur	Sviðholt	242.25	3098.10	1480	3372	3098.10
—	Landakot	902.50	3246.90	2427	4076	3246.90
—	Eyvindarstaðir I—II	1462.05	4929.80	3824	5262	4929.80
—	Breiðabólstaður I—II ..	481.65	5409.60	4855	7328	5409.60
—	Bessastaðir	759.05	5167.60	2938	4627	5167.60
Samtals		4003.30	26239.45	»	»	26239.45
Alls 6 jarðir. Meðaltal á jörð		»	4373.24	»	»	4373.24
Árnessýsla						
Villingaholtshreppur	Skálmholt I—II	1042.65	2929.30	2730	3013	»
Gaulverjabæjarhr.	Fljótshólar	»	2772.85	1660	3568	»
—	Vestri-Hellur	7.60	2967.15	2151	3445	»
Sandvíkurhreppur	Selfoss I—III	104.05	2445.80	1418	3054	»
—	Votmúli I—II	»	2884.40	1517	2469	»
—	Sandvík, Litla	199.50	3194.75	1724	3065	3194.75
Hraungerðishreppur	Tún I—II	2197.25	2608.15	424	3205	»
Skeiðahreppur	Hlemmiskeið I—II	1537.60	4138.05	2501	4132	4138.05
—	Blesastaðir	130.15	2518.90	1386	2540	»
—	Fjall I—II	444.60	2156.75	1415	2798	»
—	Húsatóftir I—II	357.20	2034.50	1109	1800	»
—	Skeiða-Háholt	263.15	2042.05	1332	1801	»
—	Vorsabær	211.85	2111.70	1016	1460	»
Gnúpverjahreppur	Stóra-Mástunga	533.90	5611.95	5206	6947	5911.95
—	Eystra-Geldingaholt	270.75	3150.45	1873	3428	3150.45
—	Ásar	»	3622.05	2290	4178	3622.05
—	Ásólfstaðir	»	2225.10	1891	2261	»
—	Hamarsheiði	»	2195.50	1279	2437	»
—	Hlíð	74.10	2983.05	2514	3066	»

Býli með styrk yfir 2000 kr. (frh.).

Hreppa- og bæjanöfn	Styrkur		Dagsverk		Yfir 3000 kr.	
	1934	Alls	Tún	Alls		
Arnessýsla (frh.)						
Gnúpverjahreppur	Hæll	26.60	2197.25	1434	2194	»
	Stóri-Núpur	18.05	2412.20	1289	2173	»
Hrunamannahreppur	Hrafnkelsstaðir	313.50	2508.25	1439	2948	»
	Hrepphólar	229.90	2509.65	1454	2254	»
	Birtingaholt	513.00	2887.75	2157	2793	»
	Efra-Sel	»	3367.95	729	3927	3367.95
	Galtafell I—II	150.10	4216.10	2323	3991	4216.10
	Hvammur	432.25	3764.35	2568	4347	3764.35
	Skipholt I—II	262.10	3951.40	1955	3356	3951.40
	Syðra-Langholt I—II	1820.20	4850.70	2958	5311	4850.70
Biskupstungnahr.	Vatnsleysa I—II	250.80	2082.90	1696	2032	»
	Reykjavellir	255.55	2211.60	1228	2828	»
	Gýgjarhöll	437.95	2087.15	1632	2438	»
Laugardalshreppur	Laugarvatn	621.30	3603.35	2923	3757	3603.35
Grímsneshreppur	Búrfell	202.35	2773.55	2301	3040	»
	Bjarnastaðir	218.50	2920.50	2155	4311	»
	Efri-Brú	264.60	2486.90	2013	2790	»
	Klausturhólar	717.70	2278.70	1975	2332	»
	Minni-Borg	76.00	3468.05	1831	4075	3468.05
Pingvallahreppur	Kárastaðir	466.15	2256.90	1309	3046	»
	Brúsaðir	727.70	3228.25	2175	3394	3228.25
	Stíflisdalur I—II	98.80	4275.00	3976	4336	4275.00
Ölfushreppur	Hjalli	188.10	2341.45	1574	2209	»
	Reykir	331.55	2182.35	2124	4661	»
	Póroddsstaðir I—II	5.70	2069.70	1589	1982	»
	Auðsholt I—II	1786.50	3438.10	1247	3766	3438.10
	Purrá I—II	324.45	3655.05	2560	3631	3655.05
	Núpar I—II	89.30	4292.10	3281	3899	4292.10
	Laugabakkar	420.85	6496.60	4820	7358	6496.60
	Kolviðarhöll	»	3498.80	1892	3141	3498.84
	Hvammur	»	5456.30	3729	6230	5456.30
	Árbær	»	5092.95	5431	5641	5092.95
Stokkseyrarhreppur	Skipar	686.40	2075.75	1007	2231	»
	Baugstaðir I—II	637.95	2631.90	817	2563	»
	Bræðratunga	669.75	3557.55	3005	3589	3557.55
Eyrarbakkahreppur	Skúmsstaðir	»	2417.30	2366	2485	»
	Litla-Hraun	760.00	2351.25	1986	2312	»
	Borg I—II	»	4350.25	2980	4834	4350.25
	Stóra-Hraun I—II	»	3476.45	3476	3665	3476.45
Samtals		21107.10	180314.75	122840	194537	98056.59
Alls 58 jarðir. Meðaltal á jörð		»	3108.88	»	»	4085.69

Búnaðarfélag			Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
			Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli
Borgarfjarðarsýsla											
1	Bf. Innri-Akraneshrepps	4	109	27	9	2452	272	6	4571	762	
2	— Skilmannahrepps	»	»	»	2	695	348	5	3377	675	
3	— Strandahrepps	3	86	29	6	2050	342	9	7004	774	
4	— Leirár- og Melasveitar	1	6	6	3	1070	357	5	3891	778	
5	— Skorradalshrepps	»	»	»	9	2204	245	7	5076	725	
6	— Andakilshrepps	5	154	31	6	881	147	8	5801	725	
7	— Lundarreykjadalshrepps	1	8	8	15	4192	279	2	1403	701	
8	— Reykholtshrepps	1	54	54	8	2906	463	7	5201	743	
9	— Hálsasveitarhrepps	2	13	7	4	1178	294	5	4030	806	
	Samtals	17	430	25	62	17628	284	54	40354	747	
Mýrasýsla											
1	Bf. Hvítársíðahrepps	1	55	55	5	1518	304	6	4441	740	
2	— Pverárhliðahrepps	1	59	59	10	3122	312	3	1922	641	
3	— Norðurárdalshrepps	2	148	74	13	4071	313	2	1110	555	
4	— Stafholtstungnahrepps	2	122	61	15	4349	290	8	5735	717	
5	— Borgahrepps	1	39	39	9	2298	255	14	10104	722	
6	— Álftaneshrepps	2	186	93	9	2127	236	9	6536	726	
7	— Hraunhrepps	6	305	51	16	4242	265	2	1368	684	
	Samtals	15	914	61	77	21727	282	44	31216	709	
Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla											
1	Bf. Kolbeinsstaðahrepps	1	92	92	10	2270	227	12	7879	656	
2	— Eyjahrepps	»	»	»	5	1715	343	10	7615	761	
3	— Miklaholtshrepps	7	479	68	10	2430	243	5	3489	698	
4	— Breiðuvíkurrepps	8	463	58	13	3392	261	4	2432	608	
5	— Staðarsveitar	10	330	33	11	3308	300	2	1638	819	
6	— Ytri-Neshrepps (utan Ennis)	5	213	43	6	1965	327	1	586	586	
7	— Fróðárhrepps	7	309	44	11	1971	179	1	559	559	
8	— Eyraarsveitar	7	368	52	27	7205	267	8	5841	730	
9	— Helgafellssveitar	1	55	55	16	4399	275	7	4732	676	
10	Jarðræktarfélag Stykkishólms	»	»	»	4	768	192	1	528	528	
11	Bf. Skógarstrandahrepps	6	374	62	12	2970	248	1	4316	719	
	Samtals	52	2683	52	125	32393	259	57	39615	695	
Dalasýsla											
1	Bf. Hörðudalshrepps	»	»	»	13	3734	287	4	2470	617	
2	— Miðdalshrepps	5	256	51	15	3410	228	5	2941	588	
3	— Haukadalshrepps	1	74	74	12	2876	239	7	5854	836	
4	— Laxárdalshrepps	5	255	51	16	5040	315	5	3539	708	
5	— Hvammshrepps	3	202	67	8	2056	257	3	1962	654	
6	— Fellsstrandahrepps	3	145	48	13	3506	270	2	1592	796	
7	— Klofningshrepps	4	262	65	7	2031	290	1	578	578	
8	— Skarðshrepps	4	253	63	6	1745	291	4	2736	684	
9	— Saurbæjarhrepps	5	181	36	7	1507	215	11	7765	706	
	Samtals	30	1628	54	97	25905	267	42	29437	701	
Austur-Barðastrandarsýsla											
1	Bf. Geiradalshrepps	1	28	28	6	1884	314	5	3115	623	
2	— Reykhólahrepps	7	271	39	14	3800	271	4	2877	719	
3	— Gufadalshrepps	7	227	32	7	1261	180	1	557	557	

f. sveitum.

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Alls			Tala styrk- lausra býla	
Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli		
4	5668	1417	2	4162	2081	1	4594	4594	26	21556	829	»	1
3	3290	1073	4	10073	2518	1	6755	6755	15	24190	1613	»	2
4	5273	1318	1	2370	2370	1	3382	3382	24	20165	840	2	3
12	18375	1531	3	7188	2396	»	»	»	24	30430	1272	»	4
2	2782	1301	2	5170	2585	»	»	»	20	15232	761	2	5
4	4337	1083	1	2043	2043	1	5425	5429	25	18645	746	2	6
2	2586	1293	1	2905	2905	»	»	»	21	11094	528	»	7
8	11055	1382	4	9154	2288	»	»	»	28	28370	1013	»	8
5	7200	1440	»	»	»	»	»	»	16	12421	776	»	9
44	60566	1376	18	43065	2392	4	20160	5040	199	182203	911	6	
3	3903	1301	1	2739	2739	»	»	»	16	12656	791	»	1
2	3058	1529	»	»	»	»	»	»	16	8161	510	»	2
4	4791	1198	»	»	»	»	»	»	21	10120	482	1	3
5	7935	1587	2	5307	2654	1	3134	3134	33	26582	806	3	4
6	9633	1605	2	5144	2572	»	»	»	32	27218	882	1	5
6	7975	1329	1	2223	2223	»	»	»	27	19047	705	2	6
5	6007	1201	1	2132	2132	»	»	»	30	14054	468	2	7
31	43302	1391	7	17545	2506	1	3134	3134	175	117838	673	9	
6	7606	1268	»	»	»	»	»	»	29	17847	615	2	1
»	»	»	»	»	»	»	»	»	15	9330	622	»	2
1	1190	1190	»	»	»	»	»	»	23	7588	330	1	3
2	3675	1837	»	»	»	»	»	»	27	9962	369	12	4
1	1261	1261	»	»	»	»	»	»	24	6537	272	14	5
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	2764	230	5	6
»	»	»	»	»	»	»	»	»	19	2839	149	10	7
2	2212	1106	»	»	»	»	»	»	44	15626	355	13	8
3	3538	1179	»	»	»	»	»	»	27	12724	471	9	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	1296	259	4	10
»	»	»	»	»	»	»	»	»	24	7660	319	5	11
15	19482	1299	»	»	»	»	»	»	249	94173	379	58	
1	1276	1276	»	»	»	»	»	»	18	7480	416	1	1
3	3727	1242	»	»	»	»	»	»	28	10334	369	4	2
»	»	»	»	»	»	»	»	»	20	8804	440	1	3
1	1234	1234	»	»	»	1	3731	3731	28	13799	493	3	4
3	3670	1223	»	»	»	»	»	»	17	7890	464	2	5
3	3121	1040	»	»	»	»	»	»	21	8364	398	2	6
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	2871	239	3	7
1	1069	1069	»	»	»	»	»	»	15	5803	387	2	8
3	3768	1256	»	»	»	»	»	»	26	13221	508	4	9
15	17865	1191	»	»	»	1	3731	3731	185	78566	425	22	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	5027	419	1	1
1	1006	1006	»	»	»	»	»	»	26	7954	306	2	2
»	»	»	»	»	»	»	»	»	15	2045	136	3	3

Búnaðarfélag			Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
			Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli
Austur-Barðastrandarsýsla											
1	Bf. Múlahrepps		»	»	»	12	3054	254	2	1466	733
2	— Flateyjarhrepps		2	90	45	2	261	130	1	682	686
	Samtals		17	616	36	41	10260	250	13	8701	669
Vestur-Barðastrandarsýsla											
1	Bf. Barðastrandahrepps		3	154	51	17	4936	290	7	5739	820
2	— Rauðasandshrepps		5	245	49	18	4337	241	7	5479	783
3	— Tálknafjarðahrepps		6	356	59	10	2606	260	8	5417	677
4	— Ketildalahrepps		3	145	48	10	3282	328	4	2204	551
5	— Suðurfjarðahrepps		2	129	65	5	1454	291	4	2400	600
	Samtals		19	1029	54	60	16615	277	30	21239	708
Vestur-Ísafjarðarsýsla											
1	Bf. Auðkúluhrepps		2	129	65	9	2154	239	6	3574	596
2	— Þingeyrarhrepps		5	263	53	11	3404	309	2	1133	566
3	— Mosvallahrepps		5	322	64	7	2024	279	5	3403	681
4	— Flateyrahrepps		»	»	»	3	657	219	1	512	512
5	— Suðureyrahrepps		2	64	32	5	1272	254	»	»	»
6	— Mýrahrepps		12	647	54	11	2673	243	5	3448	670
	Samtals		26	1425	55	46	12184	265	19	12070	635
Norður-Ísafjarðarsýsla											
1	Bf. Hólshrepps		1	11	11	5	1357	271	4	2768	692
2	— Eyrarhrepps		4	246	61	10	2556	256	3	2223	718
3	— Säuðavíkurhrepps		4	197	49	10	3060	306	4	2602	650
4	— Ögurhrepps		5	190	38	8	2464	308	9	5676	631
5	— Reykjafjarðahrepps		2	126	63	9	2608	290	3	2349	783
6	— Nauteyrahrepps		5	258	65	8	1929	241	»	»	»
7	— Snæfjallahrepps		3	176	59	5	1369	274	2	1604	802
8	— Grunnavíkurhrepps		»	»	»	7	1336	191	8	6187	773
9	— Sléttuhrepps		1	64	64	6	1344	224	4	2841	710
	Samtals		24	1268	63	68	18023	265	37	26250	709
Strandasýsla											
1	Bf. Árneshrepps		6	250	42	22	5574	253	5	3129	626
2	— Kaldrananeshrepps		7	239	34	12	3077	256	6	4181	697
3	— Hrófbergshrepps		4	87	22	9	2555	284	2	1686	843
4	— Kirkjubólshrepps		2	67	33	9	2758	306	3	2125	708
5	— Fellshrepps		»	»	»	6	2249	375	2	1317	658
6	— Öspakseyrahrepps		»	»	»	4	922	230	6	4230	705
7	— Bæjarhrepps		1	32	32	12	2834	236	7	5664	809
	Samtals		20	675	34	74	19969	270	31	22332	720
Vestur-Húnavatnssýsla											
1	Bf. Staðarhrepps		3	86	29	5	1679	336	7	4749	678
2	— Fremri Torfustaðahrepps		2	153	76	15	4456	297	4	2378	594
3	— Ytri Torfustaðahrepps		7	376	54	6	2181	364	6	4068	678
4	— Kirkjubólshrepps		6	411	67	19	6125	322	8	5627	703
5	— Þverárhrepps		10	598	60	14	4400	314	10	6395	640
6	— Þorkelshólshrepps		1	23	23	14	4309	308	9	6193	688
	Samtals		29	1647	57	73	23150	317	44	29411	668

í sveitum (frh.)

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Alls			Tala styrk- lausra býla	
Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Meðaltal alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli		
1	1390	1390	»	»	»	»	»	»	15	5910	394	»	1
1	1035	1035	»	»	»	»	»	»	6	2072	345	»	2
3	3431	1144	»	»	»	»	»	»	74	23008	311	6	
1	1671	1671	»	»	»	»	»	»	28	12500	431	1	1
»	»	»	»	»	»	»	»	»	30	10061	335	6	2
3	3866	1288	»	»	»	»	»	»	27	12245	454	1	3
5	7712	1542	»	»	»	»	»	»	22	13343	607	»	4
3	4331	1444	»	»	»	»	»	»	14	8314	594	1	5
12	17580	1465	»	»	»	»	»	»	121	56463	467	9	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	17	5857	345	3	1
5	7470	1494	»	»	»	»	»	»	23	12270	533	»	2
7	9325	1332	1	2744	2744	»	»	»	25	17818	713	4	3
2	3235	1617	»	»	»	»	»	»	6	4404	744	»	4
»	»	»	»	»	»	»	»	»	7	1336	191	3	5
4	5402	1350	1	2118	2118	»	»	»	33	14288	433	»	6
18	25432	1413	2	4862	2431	»	»	»	111	55973	504	10	
3	4532	1511	1	2004	2004	»	»	»	14	10672	762	3	1
5	6984	1397	1	2414	2414	2	8184	4092	25	22607	904	»	2
1	1187	1187	»	»	»	»	»	»	19	7046	371	2	3
1	1107	1107	2	4842	2421	»	»	»	25	14279	571	»	4
4	5713	1428	2	4694	2347	»	»	»	20	15490	774	»	5
8	11366	1421	3	7911	2637	2	7920	3960	25	29384	1175	»	6
1	1633	1633	»	»	»	»	»	»	11	4782	435	»	7
»	»	»	1	2051	2051	»	»	»	16	9574	598	3	8
2	3318	1659	1	2292	2292	»	»	»	14	9859	704	4	9
25	35840	1434	11	26208	2382	4	16104	4023	169	123693	732	12	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	33	8953	271	3	1
3	3501	1167	1	2023	2023	»	»	»	29	13021	449	»	2
3	3983	1328	1	2542	2542	»	»	»	19	10853	571	»	3
2	2692	1346	»	»	»	»	»	»	16	7642	478	»	4
1	1556	»	»	»	»	»	»	»	9	5122	569	»	5
1	1092	1092	»	»	»	»	»	»	11	6244	568	»	6
4	5608	1402	»	»	»	»	»	»	24	14138	589	3	7
14	18432	1317	2	4565	2282	»	»	»	141	65973	468	6	
1	1439	1439	»	»	»	»	»	»	16	7952	497	»	1
6	7173	1192	1	2173	2173	»	»	»	28	16333	583	»	2
6	8272	1379	2	4491	2245	»	»	»	27	10388	718	8	3
3	3452	1151	»	»	»	»	»	»	36	15615	433	»	4
1	1302	1302	1	2623	2623	»	»	»	36	15319	426	2	5
5	6308	1262	»	»	»	»	»	»	29	16833	580	7	6
22	27946	1270	4	9287	2322	»	»	»	172	91441	532	17	

Búnaðarfélag			Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
			Tala býla	Styrkur alls	Meðallal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðallal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðallal á býli
Austur-Húnavatnssýsla											
1	Bf. Ásahrepps	3	177	59	9	2782	309	6	3956	659	
2	— Sveinsstaðahrepps	»	»	»	12	3804	317	3	1699	566	
3	— Torfalækjarhrepps	»	»	»	5	929	186	8	5412	677	
4	— Svinavatnshrepps	6	368	61	11	2642	240	5	3776	755	
5	— Bólstaðarhlíðahrepps	6	334	56	16	4815	301	10	7113	711	
6	— Engihlíðahrepps	5	268	54	12	2644	220	10	6590	659	
7	— Vindhælishrepps	7	337	48	31	8493	274	9	5826	647	
	Samtals	27	1484	55	96	26109	272	51	34372	676	
Skagafjarðarsýsla											
1	Bf. Skefilsstaðahrepps	2	81	40	12	3164	264	7	4931	704	
2	— Skarðshrepps	5	177	35	7	1918	274	3	2311	770	
3	— Staðarhrepps	2	142	71	9	2352	261	8	6803	850	
4	— Seyluhrepps	2	48	24	11	2648	241	7	5322	760	
5	— Lýtingsstaðahrepps	3	221	74	10	2936	294	18	13406	745	
6	— Akrahrepps	7	495	71	11	2481	226	10	7001	700	
7	— Rípurhrepps	»	»	»	4	1176	294	6	4464	744	
8	— Viðvíkurhrepps	1	95	95	5	1959	392	10	7901	790	
9	— Hólahrepps	1	91	91	10	3096	310	8	5527	691	
10	— Óslandshlíðahrepps	»	»	»	6	1909	318	7	5330	761	
11	— Óslandshlíðahrepps	»	»	»	»	»	312	»	»	742	
12	— Hofshrepps	5	217	43	13	4025	310	7	5056	722	
13	— Fellshrepps	2	93	46	10	2964	296	4	3010	753	
14	— Haganeshrepps	8	276	35	11	3008	273	5	3184	637	
15	— Holtshrepps	2	94	47	12	3957	330	12	9243	770	
	Samtals	40	2030	51	131	37593	287	112	83492	745	
Eyjafjarðarsýsla											
1	Bf. Grimseyjarhrepps	10	501	50	6	1035	172	»	»	»	
2	— Ólafsfjarðarhrepps	5	228	46	13	3144	242	3	2263	754	
3	— Svarfaðardalshrepps	22	1145	52	31	7827	252	21	15612	743	
4	— Árskógshrepps i Hrisey	»	»	»	1	317	317	1	507	507	
5	— Árskógshrepps	6	268	45	14	4358	311	4	2280	570	
6	— Arnarneshrepps	7	293	42	16	4101	256	6	4940	825	
7	— Skriðuhrepps	6	241	40	9	2519	280	8	5621	703	
8	— Öxnadalshrepps	4	184	46	5	886	177	5	3377	675	
9	— Glæsibæjarhrepps	2	72	36	26	8427	324	13	9512	732	
10	— Hrafnagilshrepps	»	»	»	5	1601	320	13	8990	691	
11	— Saurbæjarhrepps	8	308	39	20	5574	279	13	8129	625	
12	— Öngulsstaðahrepps	4	176	44	9	2330	259	11	9102	827	
13	— Siglufjarðarhrepps	3	167	56	4	1359	339	»	»	»	
	Samtals	77	3583	47	159	43478	274	98	70342	718	
Kjósarsýsla											
1	Bf. Seltjarnarneshrepps	2	138	69	7	2007	287	5	3592	718	
2	— Mosfellshrepps	3	177	59	6	1964	327	10	7901	790	
3	— Kjálarneshrepps	»	»	»	5	1637	327	5	3451	690	
4	— Kjósarhrepps	3	217	72	13	3884	299	10	7904	790	
	Samtals	8	532	66	31	9492	306	30	22848	762	
Vestmannaeyjar											
1	Bf. Vestmannaeyja	22	1524	69	64	17797	278	29	20261	699	

í sveitum (frh.)

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Alls			Tala styrk- lausra býla
Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	
4	5063	1266	»	»	»	»	»	»	22	11978	539	1
1	1179	1179	2	5433	2716	»	»	»	18	12115	673	2
5	8091	1618	2	4215	2107	»	»	»	20	18647	932	3
4	4520	1130	2	5310	2655	»	»	»	28	16616	472	4
3	3796	1265	»	»	»	»	»	»	35	16058	451	5
5	7034	1407	»	»	»	»	»	»	32	16536	517	6
5	6713	1343	»	»	»	»	»	»	52	21369	411	7
27	36396	1348	6	14958	2493	»	»	»	307	113319	547	19
2	2546	1273	»	»	»	1	3324	3324	24	14046	585	3
4	4881	1220	»	»	»	1	3360	3360	20	12637	632	1
4	5757	1439	3	7398	2466	»	»	»	26	22452	863	»
11	15967	1452	»	»	»	4	15136	3784	35	39121	1118	2
17	23761	1398	6	14296	2383	3	10785	3595	57	65408	1148	3
22	31698	1441	1	2415	2415	5	20327	4065	56	64417	1150	3
5	7028	1406	»	»	»	2	8157	4079	17	20825	1225	»
2	2741	1370	»	»	»	1	3342	3342	19	16038	844	»
1	1565	1565	»	»	»	2	8063	4032	22	18342	834	1
4	4606	1152	»	»	»	»	»	»	17	11845	697	»
»	»	1277	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
8	10722	1340	1	2330	2330	2	6946	3473	36	29296	814	1
3	3211	1070	»	»	»	»	»	»	19	9278	488	»
5	5993	1199	1	2889	2889	»	»	»	30	15350	512	2
4	5239	1310	»	»	»	»	»	»	30	18533	618	1
92	125715	1366	12	29328	2444	21	79440	3783	408	357598	876	17
»	»	»	»	»	»	»	»	»	16	1536	96	»
1	1844	1844	»	»	»	»	»	»	22	7479	340	»
14	19234	1374	1	2202	2202	»	»	»	89	46020	517	6
»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	824	412	»
3	3705	1235	»	»	»	»	»	»	27	10611	393	10
5	6319	1264	4	9988	2497	»	»	»	38	25650	675	4
2	2330	1165	1	2235	2235	»	»	»	26	12946	498	4
1	1004	1004	»	»	»	1	3676	3676	16	9127	570	5
12	16001	1333	1	7769	2769	1	3964	3964	55	40745	741	3
7	9467	1352	3	6193	2064	3	9774	3258	31	36025	1162	1
12	16150	1346	3	7559	2519	2	7162	5381	58	44882	774	7
8	11546	1443	9	23232	2581	4	21173	5293	45	67559	1501	2
2	2987	1493	»	»	»	»	»	»	9	4513	501	»
67	90587	1352	22	54178	2462	11	45749	4159	434	307917	709	42
7	10585	1512	»	»	»	1	6318	6318	20	22502	1125	2
11	17867	1624	7	16832	2405	8	47418	5927	45	133366	2064	2
9	14808	1645	7	15719	2246	1	41246	41246	36	62692	1741	1
11	16477	1498	3	7772	2591	7	26900	3843	40	36254	906	1
38	59737	1572	17	40323	2372	17	121882	7170	141	254814	1807	6
7	8641	1234	1	2240	2240	2	8838	4419	125	59301	474	»

Búnaðarfélög				Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
				Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli
Suður-Píngeyjarsýsla												
1	Bf. Svalbarðsstrandarhrepps	3	156	52	7	2063	295	9	6988	777		
2	— Grýtbakkahrepps	3	112	37	13	3915	301	7	4457	637		
3	— Suður-Fnjóskdæla	4	40	10	8	1930	241	5	3050	610		
4	— Hálshrepps	4	233	58	5	1298	259	6	4091	682		
5	— Flateyjarhrepps	2	36	18	10	1886	189	»	»	»		
6	— Ljósavatnshrepps	2	63	32	17	5154	303	14	9539	681		
7	— Bárðdælahrepps	3	217	72	11	3326	302	4	2838	710		
8	— Skútustaðahrepps	3	148	49	14	3638	260	3	2264	755		
9	— Reykdælahrepps	4	115	29	13	4266	328	10	7456	746		
10	— Laxdæla	2	72	36	6	1629	272	1	774	774		
11	— Aðaldælhrepps	6	436	73	22	7227	283	11	7565	688		
12	— »Ófeigur« Reykjahv.	2	138	69	7	2465	352	5	3972	794		
13	— Tjörneshrepps	3	244	81	12	3625	302	2	1332	666		
Samtals				41	2010	49	145	41422	286	77	54326	706
Norður-Píngeyjarsýsla												
1	Bf. Kelduneshrepps	1	87	87	12	4165	347	5	3591	718		
2	— Óxfríðinga	»	»	»	4	1175	294	7	5293	662		
3	— Fjallahrepps	»	»	»	2	602	301	4	2656	664		
4	— Presthólahrepps	3	96	32	10	3469	347	9	6941	771		
5	— »Arður«	1	9	9	2	473	337	4	3280	820		
6	— Svalbarðshrepps	3	113	38	5	1493	299	5	4043	809		
7	— Langnesinga	1	86	86	8	2118	365	8	5082	635		
Samtals				9	391	43	43	13495	314	43	30886	718
Norður-Múlasýsla												
1	Bf. Skeggjastaðahrepps	3	130	43	8	2540	318	8	6836	855		
2	— Vopnafjarðahrepps	10	558	56	22	5207	237	15	10078	672		
3	— Jökuldalshrepps	4	200	50	6	1469	245	2	1094	547		
4	— Hlíðahrepps	3	186	62	6	1363	227	4	2410	602		
5	— Tunguhrepps	1	69	52	14	4235	303	8	5199	650		
6	— Fellnahrepps	2	86	43	11	2323	211	5	3441	688		
7	— Fljótsdæla	6	158	26	18	3585	199	2	1058	529		
8	— Hjaltastaðahrepps	3	160	53	21	5234	249	2	1215	608		
9	— Borgarfjarðahrepps	10	475	47	5	1027	205	3	2277	759		
10	— Loðmundarfjarðahrepps	5	241	48	4	1209	302	»	»	»		
11	— Seyðisfjarðar	4	136	34	9	2414	268	1	839	839		
Samtals				51	2400	47	124	30606	247	50	34447	689
Suður-Múlasýsla												
1	Bf. Skriðdalshrepps	1	35	35	11	2725	248	4	2435	609		
2	— Vallahrepps	1	15	15	9	2228	248	2	636	636		
3	— Norður-Valla	4	222	55	4	1141	285	3	1471	735		
4	— Eiðahrepps	4	135	34	15	3797	253	1	747	747		
5	— Mjóafjarðar	10	397	39	10	2729	273	2	1286	643		
6	— Norðfjarðahrepps	6	343	57	10	2851	285	3	1997	666		
7	— Helgustaðahrepps	5	219	44	12	3050	254	2	1370	685		
8	— Reyðarfjarðahrepps	6	230	38	15	4533	302	1	740	740		
9	— Fáskrúðsfjarðar	7	408	58	10	2842	284	2	1341	671		
10	— Stöðvarfjarðar	8	384	48	6	1366	228	2	1378	689		
11	— Breiðdæla	5	84	17	25	5122	205	1	700	700		
12	— Beruneshrepps	5	250	50	7	1436	205	3	2315	772		
13	— Álftfirðinga	5	180	36	11	2341	213	3	2087	696		
14	— Hálsþinghár	»	»	»	4	706	176	»	»	»		
Samtals				77	2902	43	149	36867	247	27	18503	685

i sveitum (frh.)

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Alls			Tala stýk- lausra býla	
Tala býla	Stýrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Stýrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Stýrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Stýrkur alls	Meðaltal á býli		
7	9594	1371	1	2356	2356	2	7329	3665	29	28486	982	»	1
6	6807	1135	1	2850	2850	1	5303	5303	31	23444	756	7	2
1	1195	1195	»	»	»	»	»	»	18	6215	341	»	3
3	4451	1484	»	»	»	»	»	»	18	10073	559	5	4
1	1146	1146	»	»	»	»	»	»	13	3068	236	3	5
6	9029	1505	»	»	»	»	»	»	39	23785	610	»	6
8	11692	1462	1	2411	2411	»	»	»	27	20484	785	»	7
4	4984	1246	»	»	»	»	»	»	24	11034	460	1	8
5	7111	1422	»	»	»	»	»	»	32	18948	592	»	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	9	2475	275	3	10
2	2588	1494	»	»	»	»	»	»	41	16816	410	»	11
4	4229	1207	»	»	»	»	»	»	18	10804	600	»	12
1	1120	1120	»	»	»	»	»	»	18	6321	351	»	13
48	63946	1332	3	7617	2539	3	12632	4211	317	181953	574	22	
6	8633	1439	1	2106	2106	»	»	»	25	18582	743	5	1
5	6782	1356	»	»	»	»	»	»	17	13250	780	»	2
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	3258	543	»	3
3	4162	1387	2	5051	2525	»	»	»	27	19719	730	3	4
1	1302	1302	»	»	»	»	»	»	8	5064	633	»	5
2	2849	1425	2	5245	2623	»	»	»	17	13743	808	»	6
5	7094	1419	»	»	»	»	»	»	22	14380	654	1	7
22	30822	1401	5	12402	2480	»	»	»	122	87996	721	9	
3	4030	1343	»	»	»	»	»	»	22	13536	»	1	1
5	6031	1206	»	»	»	»	»	»	52	21875	»	9	2
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	2763	»	14	3
1	1062	1062	»	»	»	»	»	»	14	5021	»	1	4
»	»	»	1	2120	2120	»	»	»	24	11623	»	1	5
3	3762	1254	»	»	»	»	»	»	21	9612	»	»	6
1	1123	1123	»	»	»	»	»	»	27	5924	»	»	7
»	»	»	»	»	»	»	»	»	26	6609	»	4	8
5	6675	1325	»	»	»	»	»	»	23	10454	»	3	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	9	1450	»	»	10
»	»	»	»	»	»	»	»	»	14	3389	»	»	11
18	22683	1260	1	2120	2120	»	»	»	244	92256	378	33	
1	1279	1279	»	»	»	»	»	»	17	6474	»	»	1
»	»	»	1	2612	2612	1	5736	5736	13	11227	»	3	2
1	1931	1931	1	2979	2979	»	»	»	12	7744	»	»	3
»	»	»	»	»	»	»	»	»	20	4679	»	3	4
1	1019	1019	»	»	»	»	»	»	23	5431	»	4	5
4	4577	1144	2	4164	2082	1	3330	3330	26	17262	»	5	6
1	1299	1299	»	»	»	»	»	»	20	5938	»	»	7
1	1494	1494	»	»	»	»	»	»	23	6997	»	2	8
1	1022	1022	»	»	»	»	»	»	20	5613	»	12	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	16	3128	»	2	10
1	1179	1179	»	»	»	»	»	»	32	7085	»	6	11
»	»	»	»	»	»	»	»	»	15	4001	»	6	12
3	3811	1270	»	»	»	»	»	»	22	8419	»	2	13
»	»	»	»	»	»	»	»	»	4	706	»	»	14
14	17611	1258	4	9755	2439	2	9066	4533	263	94704	360	45	

Búnaðarfélag			Undir 100 kr.			100—500 kr.			500—1000 kr.		
			Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli
Austur-Skaftafellssýsla											
4	Bf. Bæjarhrepps	1	10	10	4	1133	285	6	4431	738	
2	— Nesjahrepps	2	80	40	6	2035	339	4	3001	750	
3	— Mýrahrepps	4	239	60	5	1132	226	6	3686	614	
4	— Hofshrepps	»	»	»	2	820	410	1	903	903	
5	— Borgarhafnarhrepps	2	70	35	5	1712	342	2	1537	769	
	Samtals	9	399	44	22	6832	311	19	13558	714	
Vestur-Skaftafellssýsla											
1	Bf. Hörgslandshrepps	3	146	49	10	3687	369	8	5981	623	
2	— Kirkjubæjarhrepps	4	230	58	8	2976	373	6	4066	677	
3	— Leiðvallahrepps	10	215	22	7	1180	170	»	»	»	
4	— Álfavershrepps	2	60	30	6	1491	249	1	971	971	
5	— Skaftártungu	5	278	56	7	1430	204	4	2624	656	
6	— Hvammshrepps	3	218	73	17	4337	255	7	4798	685	
7	— Dyrhólahrepps	5	355	71	8	2678	298	7	5216	745	
	Samtals	32	1502	47	64	17779	278	33	23656	717	
Rangárvallasýsla											
1	Bf. Holtamanna	5	325	65	40	12719	318	29	21790	751	
2	— Austur-Eyjafjalla	1	18	18	12	3619	302	7	5190	741	
3	— Merkurþæja	4	308	77	22	5168	235	10	7991	799	
4	— Austur-Landeyja	7	336	48	24	7535	314	10	7529	753	
5	— Vestur-Landeyja	1	89	89	14	4395	314	7	4525	646	
6	— Fljótshlíðar	1	31	31	22	6744	307	14	9802	700	
7	— Hvollhrepps	1	95	95	8	2401	300	6	4260	710	
8	— Rangárvalla	10	471	47	12	3509	293	12	8509	709	
9	— Landmannahrepps	»	»	»	12	3505	291	11	7335	667	
	Samtals	30	1673	56	166	49595	293	106	76931	726	
Árnessýsla											
1	Bf. Villingaholtshrepps	4	218	55	9	2880	320	12	8898	742	
2	— Gaulverjabæjarhrepps	9	414	46	17	4464	263	8	6324	816	
3	— Selvogshrepps	4	164	41	6	1709	285	2	1331	665	
4	— Ölfushrepps	6	304	51	25	7259	290	14	10327	737	
5	— Grafningshrepps	3	140	47	5	1583	317	3	2148	716	
6	— Pingvallahrepps	»	»	»	7	1977	282	4	2441	610	
7	— Grimsneshrepps	1	77	77	20	4766	238	9	8176	908	
8	— Laugardalshrepps	2	123	62	3	948	316	5	3369	674	
9	— Biskupstungnahrepps	3	151	50	19	4919	269	22	15852	721	
10	— Hrunamannahrepps	2	92	46	15	4916	328	10	7519	752	
11	— Gnúpverjahrepps	»	»	»	8	2687	336	4	3152	788	
12	— Skeiðahrepps	4	103	26	4	853	213	5	3181	636	
13	— Hraungerðishrepps	5	180	36	22	6505	296	1	991	991	
14	— Sandvíkurhrepps	4	154	38	12	3369	281	2	1282	641	
15	— Stokkseyrarhrepps	21	952	45	22	4899	223	3	2509	836	
16	— Eyrarbakkahrepps	6	276	46	9	2975	331	3	2608	869	
	Smtals	74	3348	45	203	56709	279	107	80108	749	
Gullbringusýsla											
1	Bf. Grindavíkurhrepps	2	111	55	9	2227	247	4	2685	671	
2	— Hafnahrepps	1	97	97	10	2609	261	1	891	891	
3	— Miðneshrepps	11	408	37	19	4362	230	3	2228	743	
4	— Gerðahrepps	12	702	59	12	2370	198	3	2177	726	
5	— Keflavíkurhrepps	5	291	58	2	509	255	2	1501	750	
6	— Vatnsleysustrandahrepps	7	365	52	14	4308	308	10	7020	702	
7	— Garða- og Bessastaðahrepps	1	33	33	19	6366	335	11	8102	737	
	Samtals	39	2007	51	85	22751	268	34	24604	724	

i sveitum (frh.)

1000—2000 kr.			2000—3000 kr.			Yfir 3000 kr.			Alls			Tala styrk- lausra býla
Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	Tala býla	Styrkur alls	Meðaltal á býli	
5	6246	1249	»	»	»	»	»	»	16	11820	»	1
6	7670	1278	3	7317	2439	1	3904	3904	22	24007	»	5
»	»	»	1	2268	2268	»	»	»	16	7325	»	3
4	5644	1411	1	2127	2127	»	»	»	8	9494	»	9
2	2651	1325	»	»	»	1	3262	3262	12	9232	»	2
17	22211	1306	5	11712	2342	2	7166	3583	74	61878	»	17
2	2812	1406	»	»	»	»	»	»	23	12626	»	2
2	3123	1561	2	4590	2295	»	»	»	22	14985	»	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	17	1395	»	12
»	»	»	»	»	»	»	»	»	9	2522	»	1
»	»	»	»	»	»	»	»	»	16	4332	»	5
6	7907	1318	1	2116	2116	»	»	»	34	19376	»	2
4	5034	1259	1	2243	2243	1	4277	4277	27	19803	»	2
14	18876	1348	4	8949	2237	1	4277	4277	148	75039	»	28
21	29345	1397	8	19402	2425	3	11693	3898	106	95284	»	1
5	8293	1459	4	9416	2354	1	4822	4822	30	30358	»	2
5	7009	1402	1	2046	2046	1	3341	3341	43	25863	»	3
3	3749	1250	»	»	»	»	»	»	44	19149	»	4
10	13497	1350	»	»	»	2	7510	3755	34	30016	»	4
6	7802	1300	1	2513	2513	3	15382	5127	47	42274	»	6
6	8033	1339	2	4688	2344	1	3060	3060	24	22537	»	2
4	5706	1428	4	10784	2699	2	9012	4506	44	37991	»	1
7	8632	1277	1	2438	2438	»	»	»	31	21910	»	1
67	91066	1359	21	51287	2442	13	54820	4217	403	325372	»	14
8	9328	1166	1	2930	2930	»	»	»	34	24254	»	1
5	8152	1630	2	5740	2870	»	»	»	41	25094	»	3
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	3204	»	4
9	12603	1434	3	6593	2178	7	31930	4561	64	69316	»	3
1	1454	1454	»	»	»	»	»	»	12	5325	»	5
2	2786	1393	1	2257	2257	2	7503	3752	16	16964	»	6
9	12308	1368	4	10460	2615	1	3468	3468	44	39255	»	1
3	4106	1369	»	»	»	1	3603	3603	14	12149	»	8
10	12312	1231	3	6382	2127	»	»	»	57	39616	»	1
14	21349	1525	3	7906	2635	5	20150	4030	49	61932	»	10
9	12870	1430	5	12012	2402	3	12384	4128	29	43105	»	11
9	12149	1350	5	10864	2173	1	4138	4138	28	31288	»	1
5	5945	1189	1	2608	2608	»	»	»	34	16229	»	2
4	6274	1568	2	5330	2665	1	3195	3195	25	19604	»	3
6	7698	1283	2	4708	2354	1	3558	3558	55	24324	»	9
2	2533	1266	2	4768	2384	2	7826	3913	24	20986	»	4
96	132167	1377	34	82558	2428	24	97755	4073	538	452645	»	32
2	3039	1519	»	»	»	»	»	»	17	8062	»	7
»	»	»	»	»	»	»	»	»	12	3597	»	4
1	1305	1305	»	»	»	»	»	»	34	8303	»	11
3	3913	1304	»	»	»	»	»	»	30	9162	»	12
2	2460	1230	»	»	»	»	»	»	11	4761	»	3
3	4590	1530	»	»	»	»	»	»	34	16283	»	11
11	15482	1407	»	»	»	6	26239	4373	48	56222	»	10
22	30789	1399	»	»	»	6	26239	4373	186	106390	»	58

Jarðabætur framkvæmdar af ýmsum félögum og því teknar sér.

<i>Dalasiýsla:</i>	Tún	Alls dagsv.	Kr.
Saurbæjarhr. Kvenfél. Áburðarh. 40 dagsverk	„	40	60.00
<i>Vestur-Barðastrandarsýsla:</i>			
Barðastrandarhr. U. M. F.	26	26	24.70
<i>Norður-Ísafjarðarsýsla:</i>			
Ögurhr. U. M. F. „Framsókn“, Ögri	8	10	7.60
<i>Vestur-Húnavatnssýsla:</i>			
Staðarhr. Búnaðarfélag. Staðarhr.	48	48	45.60
<i>Skagafjarðarsýsla:</i>			
Lýtingsstaðarhr. U. M. F. „Framför“ og Fram-Lýtinga	1 120	1 120	1 060.00
Seyluhr. Búnaðarfélag. Seylubrepps	84	84	79.80
Akrah. U. M. F. Akrahrepps	541	541	513.95
Ripurhr. U. M. F. Ripurhrepps	850	850	807.50
Hólalhr. U. M. F. „Hjalti“	580	580	551.00
Hofsbr. U. M. F. „Geisli“	18	18	17.10
Holtsh. U. M. F. „Von“	138	138	131.10
<i>Suður-Pingeyjarsýsla:</i>			
Hálsh. U. M. F. „Bjarmi“, Fnjóskadal	293	293	279.30
<i>Suður-Múlasýsla:</i>			
Breiðdalsh. Kaupfél. á Djúpavogi	26	26	24.70
<i>Rangárvallasýsla:</i>			
Samvinnufélag Eyfellinga	984	984	760.00
<i>Árnessýsla:</i>			
Gaulverjabæjarhr. U. M. F. Gaulverja	55	55	52.25
Hraungerðish. U. M. F. „Baldur“	487	487	462.65
Ölfush. Afmælisfélag i Hveragerði	465	465	441.75
Dagsverk i túnraekt	5 724	5 764	5 319.00

Auk þessa eru á skrá mældar girðingar hjá tveim girðingafélögum, er það:

Samgirðing Þykkvabæinga	1300 dagsverk, og
Hrossagirðing Sandvíkurhrepps	338 —
(Girðingar þær ekki styrkbærar.)	

Auk þeirra jarðabóta, sem mældar eru hjá einstökum búnaðarfélögum ýmsra hreppa, eru enn fremur eftirtaldir jarðabætur færðar hjá hreppsfélögunum sjálfum:

Mosvallahreppi i V.-Ísafjarðarsýslu 197 dagsv. túnraekt. Styrkur kr. 187.15.

Þorkelshólsh. i Vestur-Húnavatnssýslu 4340 dagsv. aðrar jarðabætur (girðing).

Vallahreppi, Suður-Múlasýslu 963 dagsv. túnraekt. Styrkur kr. 760.00.

Loks má enn bæta við Girðingafélagi Hraunulóna og Kolbeinstanga, sem 1934 eru mæld hjá 960 dagsverk. Félag þetta er i Vopnafirði, N.-Múlasýslu.

Þá hafa verið teknar sér mældar jarðabætur hjá tveimur skólum, hefði átt að vera við fleiri, en var of seint athugað og skorti kunnugleik. Þessir skólar eru: Reykjanesskóli, Reykjarfjarðarhr., N.-Ísafjarðarsýslu 227 dagsv. tún. kr. 215.65, Alþýðuskólinn á Laugum, S.-Pingeyjarsýslu 398 dagsv. tún. kr. 378.10.

Ekkert af þessum jarðabótum er talið með hreppum eða sýslum i skýrslum þeim, sem þar um eru gerðar.

Grasbýli, sumarbústaðir o. þ. h.

<i>Kjósarsýsla:</i>	Býli	Styrkur alls kr.	Á býli kr.
Seltjarnarneshreppur	4	325.05	81.00
Mosfellssveit	4	1 883.85	471.00
<i>Suður-Þingeyjarsýsla:</i>			
Grýtubakkahreppur	27	7 581.00	281.00
<i>Suður-Múlasýsla:</i>			
Fáskrúðsfjarðarhreppur	22	4 835.00	219.00
Geithellnahreppur, Djúpið.	28	2 435.00	87.00
<i>Rangárvallasýsla:</i>			
Hvölnahreppur, v/ kaupfél.	2	233.00	116.00
<i>Árnessýsla:</i>			
Hraungerðishreppur	2	387.00	193.00
<i>Gullbringusýsla:</i>			
Grindavíkurhreppur	15	1 038.00	69.00
Hafnahreppur	3	312.00	104.00
Miðneshreppur	11	1 090.00	99.00
Gerðahreppur	3	99.00	33.00
Keflavíkurhreppur	5	261.00	52.00
Garða- og Bessastaðahreppur	2	354.00	177.00
við Hafnarfjarðarveg	2	1 258.00	629.00
	130	22 092.00	170.00

Jarðræktarstyrkur 1931—1935.

	1931 kr.	1932 kr.	1933 kr.	1934 kr.	1935 kr.
Gullbringu- og Kjósarsýsla	66490.50	76181.50	76538.00	78121.50	73866.00
Borgarfjarðarsýsla	32306.00	39333.50	33731.00	40621.00	39245.00
Mýrasýsla	25819.50	18390.50	11870.00	18274.50	19150.00
Snæfellsness- og Hnappadalssýsla	17618.50	13707.00	12161.00	16207.00	18976.50
Dalásýsla	10452.00	9750.00	8262.00	7562.00	6290.00
Barðastrandarsýsla	10211.00	11942.50	11247.50	11403.50	12125.50
Ísafjarðarsýsla	30836.50	23805.50	20437.00	23071.00	30073.00
Strandasýsla	10608.50	7435.00	7565.50	7855.50	8792.00
Húnavatnssýsla	40151.00	37051.00	25403.50	34972.00	31889.00
Skagafjarðarsýsla	73880.50	63659.50	45090.00	60796.00	62475.50
Eyjafjarðarsýsla	74088.50	53896.00	33804.00	53081.50	47181.00
Suður-Þingeyjarsýsla	34718.50	33097.00	21676.50	29959.50	29385.50
Norður-Þingeyjarsýsla	12946.50	16106.00	14610.50	15462.50	15541.00
Norður-Múlasýsla	13552.50	12775.50	10864.00	19782.50	18368.00
Suður-Múlasýsla	11800.00	18803.00	19995.50	14184.00	13691.50
Austur-Skaftafellssýsla	16356.50	12221.00	7321.00	9302.00	13437.50
V.-Skaftafellssýsla	12006.50	7075.00	7254.50	19433.50	22302.50
Vestmannaeyjasýsla	7544.00	16489.50	7849.00	7903.50	17281.50
Rangárvallasýsla	50282.50	24730.00	36244.50	46573.00	51989.00
Árnessýsla	80283.50	69090.50	63565.00	73281.50	89754.50
Samtals krónur	631953.00	565539.50	475490.00	587847.50	621814.50

Grjótnám í Reykjavík og Hafnarfirði.

<i>Reykjavík:</i>	m ³	<i>Hafnarfirði:</i>	m ³
1931	6843	1931	1184
1932	10179	1932	1700
1933	15764	1933	1142
1934	18238	1934	2379
1935	10295	1935	1769

Grjótnám, samkvæmt jarðabótaskýrslum 1935.

<i>Borgarfjarðarsýsla:</i>	m ³	Hvammshreppur	13
Hvalfjarðarstrandarhreppur	24	Fellsstrandarhreppur	10
Innri-Akraneshreppur	37	Klofningshreppur	10
Ytri-Akraneshreppur	15	Skarðshreppur	9
Skilmannahreppur	61		
Leirár- og Melasveit	117	Samtals	168
Andakilshreppur	31	<i>Barðastrandarsýsla:</i>	m ³
Skorradalshreppur	18	Gufudalshreppur	97
Lundarreykjadalshreppur	118	Múlahreppur	30
Reykholtsdalshreppur	4	Flateyjarhreppur	29
Hálsasveit	28	Barðastrandarhreppur	150
Samtals	453	Rauðasandshreppur	248
		Patrekshreppur	1469
<i>Mýrasýsla:</i>	m ³	Tálknafjarðarhreppur	354
Hvítársiðahreppur	2	Dalahreppur	271
Þverárhliðarhreppur	38	Suðurfjarðarhreppur	232
Norðurárdalshreppur	71		
Stafholtstungnahreppur	4	Samtals	2880
Borgarhreppur	54	<i>Ísafjarðarsýsla:</i>	m ³
Borgarneshreppur	46	Auðkúluhreppur	123
Álftaneshreppur	26	Þingeyrarhreppur	462
Hraunhreppur	28	Mýrahreppur	95
Samtals	269	Mosvallahreppur	254
		Flateyrahreppur	124
<i>Snæfellsn.- og Hnappadalssýsla:</i>	m ³	Suðureyrahreppur	45
Kolbeinsstaðahreppur	51	Hólshreppur	249
Eyjahreppur	5	Eyrahreppur	370
Miklaholtshreppur	52	Súðavíkurhreppur	33
Staðarsveit	21	Ögurhreppur	258
Breiðuvíkurhreppur	58	Reykjarfjarðarhreppur	541
Neshreppur ytri	122	Nauteyrahreppur	221
Fróðarhreppur	41	Snæfjallahreppur	390
Eyrarsveit	49	Grunnavíkurhreppur	34
Stykkishólmshreppur	55	Sléttuhreppur	192
Helgafellssveit	46		
Skógarstrandarhreppur	51	Samtals	3391
Samtals	551	<i>Strandasýsla:</i>	m ³
		Árneshreppur	82
<i>Dalasýsla:</i>	m ³	Kaldrananeshreppur	100
Miðdalahreppur	51	Hrófbergshreppur	28
Haukadalshreppur	48	Kirkjubólshreppur	8
Laxárdalshreppur	27	Fellshreppur	9

Óspakseyrarhreppur	11	<i>Norður-Píngeyjarsýsla:</i>	m ³
Bæjarhreppur	14	Presthólahreppur	13
Samtals	252	Bf. Raufarhafnar	15
<i>Húnavatnssýsla:</i>	m ³	Bf. Þistilfjarðar	7
Staðarhreppur	54	Bf. Langnesinga	15
Fr.-Torfustaðahreppur	148	Samtals	50
Ytri-Torfustaðahreppur	58	<i>Norður-Múlasýsla:</i>	m ³
Kirkjuhvammshreppur	90	Skeggjastaðahreppur	40
Þverárhreppur	30	Vopnafjarðarhreppur	31
Þorkelshólshreppur	20	Tunguhreppur	26
Sveinsstaðahreppur	45	Fellnahreppur	2
Torfalækjarhreppur	33	Hjaltastaðahreppur	3
Svinavatnshreppur	70	Borgarfjarðarhreppur	2
Bólstaðarhlíðarhreppur	34	Samtals	104
Engihlíðarhreppur	23	<i>Suður-Múlasýsla:</i>	m ³
Vindhælishreppur	240	Skriðdalshreppur	5
Samtals	845	Bf. Austur-Valla	22
<i>Skagafjarðarsýsla:</i>	m ³	Mjóafjarðarhreppur	67
Skefilsstaðahreppur	111	Norðfjarðarhreppur	50
Sauðárkrókhreppur	17	Neskaupstaður	20
Staðarhreppur	20	Helgustaðahreppur	4
Seiluhreppur	94	Eskifjarðarhreppur	146
Lýtingsstaðahreppur	21	Reyðarfjörður	5
Akrahreppur	234	Fáskrúðsfjörður	12
Rípurhreppur	348	Stöðvarhreppur	51
Viðvíkurhreppur	57	Breiðdalshreppur	4
Hólahreppur	458	Beruneshreppur	19
Bf. Óslandshlíðar	104	Bf. Hálsþinghár	11
Hofshreppur	90	Samtals	406
Fellshreppur	70	<i>Austur-Skaftafellssýsla:</i>	m ³
Haganeshreppur	174	Bf. Lónsmanna	82
Holtshreppur	86	Nesjahreppur	79
Samtals	1884	Mýrahreppur	38
<i>Eyjafjarðarsýsla:</i>	m ³	Hofshreppur	90
Síglufjarðarkaupstaður	205	Samtals	289
Grimsey	35	<i>Vestur-Skaftafellssýsla:</i>	m ³
Ólafsfjörður	147	Hörgslandshreppur	12
Svarfaðardalur	10	Kirkjubæjarhreppur	45
Hrísey	2	Skaftártunguhreppur	17
Glæsibæjarhreppur	15	Hvammshreppur	114
Öngulsstaðahreppur	12	Dyrhólahreppur	78
Samtals	426	Samtals	266
<i>Suður-Píngeyjarsýsla:</i>	m ³	<i>Vestmannaeyjar</i>	5582
Svalbarðsstrandarhreppur	34	<i>Rangárvallasýsla:</i>	m ³
Grýtubakkahreppur	44	Austur-Eyjafjöll	714
Bárðdælahreppur	29	Bf. Merkurbæja	94
Skútustaðahreppur	18	Fljótshlíð	100
Aðaldælahreppur	4	Rangárvallahreppur	5
Húsavík	25	Samtals	913
Samtals	154		

<i>Árnessýsla:</i>	m ³	<i>Reykjavík</i>	10295
Gaulverjabæjarhreppur	28		
Stokkseyri	356	<i>Allt landið:</i>	m ³
Eyrbakkí	148	Borgarfjarðarsýsla	453
Sandvíkurhreppur	43	Mýrasýsla	269
Hraungerðishreppur	230	Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla	551
Skeiðahreppur	240	Dalasýsla	168
Gnúpverjahreppur	30	Barðastrandarsýsla	2880
Hrunamannahreppur	45	Ísafjarðarsýsla	3391
Biskupstungur	18	Strandasýsla	252
Grímsnes	101	Húnavatnssýsla	845
Þingvallahreppur	34	Skagafjarðarsýsla	1884
Ölfushreppur	125	Eyjafjarðarsýsla	426
Selvogshreppur	65	Suður-Pingeyjarsýsla	154
Samtals	1463	Norður-Pingeyjarsýsla	50
		Norður-Múlasýsla	104
<i>Gullbringu- og Kjósarsýsla:</i>	m ³	Suður-Múlasýsla	406
Grindavíkurhreppur	213	Austur-Skaftafellssýsla	289
Hafnahreppur	50	Vestur-Skaftafellssýsla	266
Miðneshreppur	757	Vestmannaeyjar	5582
Gerðahreppur	113	Rangárvallasýsla	913
Vatnsleysuströnd	599	Árnessýsla	1463
Hafnarfjörður	1763	Gullbr.- og Kjósarsýsla	5480
Bf. Garða- og Bessastaðahr.	926	Reykjavík	10295
Seltjarnarneshreppur	„	Hafnarfjörður	1769
Mosfellssveit	999		
Kjalarnes	16	Samtals	37890
Kjósarhreppur	44		
Samtals	5480		

Breytingartillögur.

Þingið samþykkti eftirfarandi 23 breytingartillögur við frumvarpið. Breytingartillögur þessar voru allar fluttar í neðri deild af Bjarna Ásgeirssyni og Páli Zóphóníassyni, sem voru fulltrúar Framsóknarflokksins í landbúnaðarnefnd:

1. Við 2. gr. 1. málsg. Orðin „og viðhaldi“ falli burt.

2. Við 3. gr. 2. málsg. orðist svo:

Greini búnaðarmálastjóra og stjórn félagsins á um þau mál, er félagið fer með í umboði ríkisvaldsins, má skjóta ágreiningsatriðinu til landbúnaðarráðherra, er fellir fullnaðarúrskurð um málið.

3. Við 6. gr. Í stað orðsins „afarerfitt“ í 3. másl. 1. málsg. komi: erfitt.

4. Við 7. gr.:

a. Í stað orðanna „hverja 300 félagsmenn eða færri“ í 1. másl. komi: hver 300 félagsmanna atkvæði og auk þess einn fyrir brot úr 300, sé það meira en $\frac{1}{2}$ þeirrar tölu.

b. Í stað „40 félagsmenn“ í 2. málsg. 1. másl. komi: félagsmenn með samtals 40 atkvæði.

5. Við 8. gr. Niðurlag greinarinnar frá „framkvæmd þeirra“ og út orðist svo: á þann hátt, sem hann telur best henta, unz önnur skipun er þar á gerð.

6. Við 11. gr.:

a. Fyrir b- og c-lið komi einn staflíður er orðist svo:

b. Býli, sem fengið hefir samtals 4000–5000 kr., skal greiða 20% minna fyrir hvert verk.

b. Fyrir „1000–3000“ í 5. málsg. komi: 1000–4000.

c. Við 5. málsg. bætist: Ákvæði b-liðs þessarar greinar, svo og ákvæði hennar um heildarhámarksstyrk ná þó ekki til nýbýla, sem reist hafa verið á óræktuðu landi á tímabilinu frá gildistöku jarðræktarlaganna frá 20. júní 1923 til gildistöku laga nr. 8 frá 1. febr. 1936, um nýbýli og samvinnubyggðir. Hámarksstyrkur til þessara nýbýla má nema allt að 7000 kr. til hvers býlis, enda hafi þau nýbýli ekki notið styrks samkv. lögum um nýbýli og samvinnubyggðir.

d. Í stað orðanna „Ákvæði þetta nær þó ekki til þeirra búa“ í upphafi 6. málsg. komi: Ekki nær ákvæðið um heildarhámarksstyrk heldur til þeirra búa o. s. frv.

7. Við 15. gr. Greinin orðist svo:

Ábúendur þeirra jarðeigna ríkisins, sem ekki eiga kost á ábúð samkvæmt lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, mega vinna jarðarafgjaldið af sér með þeim jarðabótum, sem styrktar eru samkvæmt 9. gr., og reiknast þær þeim til afgjaldsgreiðslu helmingi herra en nemur þeim styrk, er þeim ella bæri eftir 9. gr.

8. Við 17. gr. Greinin orðist svo:

Við fasteignamat skal meta, hvað mikið býli hefir aukizt að verðmæti fyrir styrk, greiddan býlinu samkv. II. kafla þessara laga. Skal sá hluti styrksins færður í sérstakan dálk í fasteignamatsbók sem fylgífé býlisins og þó meðtalinn í matsverði þess samanlögðu. Telst fylgíféð sem vaxtalaust framlag ríkissjóðs til býlisins, og er óheimilt að selja eða veðsetja þann hluta fasteignarinnar, sem matsverði styrksins nemur.

Við sölu jarða skal seljandi leggja fram yfirlýsingu frá Búnaðarfélagi Íslands um, hve mikils styrks býlið hefir notið frá því er lög þessi öðluðust gildi, og skal sú verðaukning, er af styrknum leiðir, sbr. undanfarandi málsg., tilgreind sérstaklega í kaupsamningi.

Seljast býli yfir fasteignamatsverð jarðareiganda, að viðbættu virðingarverði þeirra mannvirkja, er unnin hafa verið á jörðinni frá því er síðasta fasteignamat fór fram, skal verðhækkuninni skipt hlutfallslega eftir verðhæð þeirri, er seljandi á i eigninni, og því verðmæti samanlögðu, sem metið er, að stafi af styrk samkvæmt lögum þessum. Ber seljanda að greiða þann hluta verðhækkunarinnar er af styrkn- um leiðir, til hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóðs. Að því leyti sem söluverð jarðar er metið hækkja af ástæðum, sem eru óviðkomandi þeim umbótum, er styrkur hefir verið greiddur til, skal sú verðhækkun undanþegin greiðslu til bæjar- eða sveitar- sjóðs.

Nú selst jörð fyrir neðan fasteignamatsverð, að viðbættu matsverði umbóta, er gerðar hafa verið frá því er síðasta fasteignamat fór fram, og lækkar þá fylgífé jarð- arinnar hlutfallslega.

Að því leyti sem meta þarf við sölu jarða umbætur, er gerðar hafa verið eftir að fasteignamat fór síðast fram og meta og úrskurðar, af hverjum ástæðum verð- hækkun stafar, skal slikt mat framkvæmt af 3 mönnum. Dómkveður sýslumaður eða bæjarfógeti 2 þeirra, en hlutaðeigandi trúnaðarmaður Búnaðarfélags Íslands skal vera oddamaður. Skal matskostnaður ákveðinn í matinu og greiddur af seljanda.

9. Við 20. gr. Orðin „en hámarksstyrkur 13. gr. ákveður“ falli burt.
10. Við 25. gr.
 - a. 1. tölul. orðist svo: Hestverkfæri til jarðyrkju og verkfæri vegna garðyrkju og og kornræktar.
 - b. Síðasta málsg. orðist svo:

Styrkurinn nemi allt að helmingi af kaupverði þeirra verkfæra, er talin eru í 1. og 2. tölul. þessarar greinar, en allt að $\frac{1}{2}$ af kaupverði vélanna eða verkfær- anna, sem talin eru í 3. og 4. tölul., en aldrei skal þó styrkurinn fara yfir 400 kr. samtals til sama manns.
11. Við 26. gr. Í stað orðanna „kaupin. Enda“ komi: kaupin, enda.
12. Við 29. gr. Í stað orðanna „gjaldkeri Búnaðarfélags Íslands“ komi: Búnaðarfélag Íslands.
13. Við 35. gr. Í stað orðanna „sér um viðhald“ síðast í greininni komi: hefir umsjón með viðhaldi.
14. Við 38. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo: Búnaðarfélag Íslands hefir á hendi o.s.frv.
15. Við 39. gr.
 - a. Fyrir orðið „trúnaðarmanni“ í 1. málsg. komi: trúnaðarmönnum.
 - b. Orðin „i sinu umdæmi“ falli niður.
16. Við 44. gr. Í stað orðanna „húsalóða í fyrirsjáanlegri framtíð“ í 1. málsl. komi: bygg- ingarlóða eða annarra framkvæmda en ræktunar.
17. Við 46. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo: Nú er land, sem hæft er til ræktunar, í námunda við kaupstað, kaupún eða þorp, og íbúana o. s. frv.
18. Við 47. gr. Fyrri málsl. greinarinnar orðist svo: Heimild sú til eignarnáms, sem gefin er í 46. gr., nær ekki til þess lands, sem eigandi hefir tekið til ræktunar, né þess lands, sem eigandi hefir léð öðrum til ræktunar eða notar sjálfur á annan hátt, ef það telst þeim eða honum nauðsynlegt til bjargræðis.
19. Við 56. gr. Aftan við greinina bætist: Með mál út af brotum á þessari grein skal farið sem almenn lögreglumál.
20. Við 58. gr. Greinin falli niður.
21. Við 59. gr. Greinin verði 58. gr.
22. Við 60. gr. Greinin verði 59. gr.
23. Við ákvæði til bráðabirgða bætast tvær nýjar málsg. svo hljóðandi:

Ákvæði a- og b-liðs 11. gr., svo og ákvæðin um heildarhámarksstyrk, koma fyrst til framkvæmda við útborgun jarðræktarstyrks árið 1938.

Ennfremur koma ákvæði 17. gr. fyrst til framkvæmda eftir að fasteignamat 1940 hefir öðlazzt gildi, og nær aðeins til þess jarðræktarstyrks, er greiddur hefir verið frá gildistöku þessara laga.